

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra antropologie a zdravovědy

Bakalářská práce

Roman Mišák

System vzdělávání a hodnocení žáků základních škol

v republice Rakousko a v České republice

Prohlašuji, že jsem závěrečnou bakalářskou práci vypracoval samostatně a uvedl v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, ze kterých jsem čerpal.

V Moravské Třebové dne 30. března 2015

.....

Děkuji PaedDr. et Mgr. Marii Chráskové, Ph.D. za odborné vedení závěrečné práce, za cenné rady při shromažďování podkladů a přípravě výzkumu. Také děkuji vedení škol a všem respondentům, kteří se ochotně mého výzkumného šetření zúčastnili.

OBSAH

ÚVOD	6
1 CÍLE A ÚKOLY PRÁCE	8
1.1 Hlavní cíle práce	8
1.2 Dílčí cíle práce	8
2 TEORETICKÉ POZNATKY	9
2.1 Historie školství.....	9
2.1.1 Jan Amos Komenský.....	9
2.1.2 Marie Terezie a její reformy.....	10
2.1.3 Školství v habsburské monarchii.....	12
2.1.4 Školství v období samostatné Československé republiky.....	13
2.1.5 Školství v letech nacistické okupace 1939–1945	13
2.1.6 Školství v letech 1945 – 1989.....	14
2.1.7 Školství po roce 1989	14
2.2 Školský systém v České republice	15
2.2.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.....	16
2.2.2 Školní vzdělávací program	18
2.2.3 Klasifikace na základních školách	21
2.2.4 Kázeň na základních školách	21
2.2.5 Hodnocení žáků	22
2.3 Školský systém v republice Rakousko.....	24
2.4 Mezinárodní klasifikace vzdělávání ISCED.....	27
2.4.1 ISCED Vzdělávací systém v republice Rakousko/ Österreichische Bildungssystem	28
2.4.2 Rozdělení vzdělávacího systému v České republice podle ISCED.....	30
2.5 Charakteristika žáků v období školního věku a dospívání.....	32
2.5.1 Školní věk.....	32
2.5.2 Období dospívání.....	33
3 METODIKA PRÁCE	35
3.1 Cíle výzkumu a výzkumné předpoklady	35
3.2 Popis výzkumného vzorku	36
3.3 Použitá výzkumná metoda a popis organizace výzkumu	37
3.4 Způsob zpracování a vyhodnocování údajů	38

4 VÝSLEDKY A DISKUSE	39
4.1 Vyhodnocení odpovědí žáků z České republiky a z republiky Rakousko	39
4.2 Vyhodnocení odpovědí učitelů z České republiky a z republiky Rakousko .	58
ZÁVĚR	69
SOUHRN.....	71
SUMMARY	72
REFERENČNÍ SEZNAM	73
SEZNAM ZKRATEK	76
SEZNAM OBRÁZKŮ	77
SEZNAM GRAFŮ	78
SEZNAM PŘÍLOH.....	80
ANOTACE	

ÚVOD

Období dospívání je životní etapa, která je nedílnou součástí života každého z nás. Nepostradatelnou a velmi důležitou součástí tohoto období je povinná školní docházka, která byla zavedena již roku 1774 na území Českých zemí, tehdy tedy Rakouska-Uherska a to panovnicí Marií Terezií. Postupný vývoj systému vzdělávání v praxi je velmi podstatný nejen po stránce historické, ale i po stránce profesní.

Každý z nás byl součástí systému povinné školní docházky, já jsem měl možnost poznat jak tento systém v naší republice, tak v rámci výměnného studijního pobytu v republice Rakousko. Pro téma bakalářské práce jsem si z tohoto důvodu zvolil systém vzdělávání a hodnotovou orientaci žáků v republice Rakousko a v České republice. Zaměřil jsem se na skupinu žáků, kteří jsou ve věku povinné školní docházky a to především v období druhého stupně základní školy, kdy dochází k zásadním změnám v životě každého z nás. Zde rozhodujeme o svém osudu při výběru dalšího vzdělání a to také po stránce profesní, jak při volbě povolání, tak po stránce sociálního vývoje. Neboť jak pravil Seneca:

*„Non schoale sed vitae discimus.
- Neučíme se pro školu, ale pro život.“*

Seneca

Jelikož jsem studentem pedagogické fakulty, rozhodl jsem se zabývat se tímto tématem především z pozice budoucího učitele. Svoji bakalářskou prací se chci pokusit o lepší pochopení, co obnáší profese učitele a chci zjistit, zda budu schopen sebe samotného lépe připravit na toto povolání a popřípadě lépe porozumět budoucím žákům, možná zdokonalit přípravu žáků na život. Motem se mi stává:

„Průměrný učitel vypráví. Dobrý učitel vysvětluje. Výborný učitel ukazuje. Nejlepší učitel inspiruje.“

Charles Farrar Browne

Cílem této práce je tedy poskytnout náhled a porovnat dva systémy a to jak republiky české, tak republiky rakouské, které mají společný základ, ale později se každá vyvíjela zvlášť. Jelikož jsem měl možnost být součástí vzdělávacího systému jak v republice Rakousko, tak v České republice při studiu

a při povinné školní praxi, pokusím se porovnat oba systémy vzdělávání, co mají společné a zároveň najít rozdíly mezi těmito systémy. Díky výzkumu v obou školských systémech na základě anonymních dotazníků jak se žáky, tak s vyučujícími, chci co nejobektivněji zhodnotit současnou situaci v obou zemích jak po stránce výuky, tak v oblasti kázně či sociální stránky žáků.

1 CÍLE A ÚKOLY PRÁCE

1.1 Hlavní cíle práce

Cílem bakalářské práce je na základě studia odborné literatury, přímou účastí ve výuce obou zemí a následně pomocí výzkumného šetření u žáků a jejich vyučujících porovnat v praxi oba školské systémy a předávané hodnoty.

1.2 Dílčí cíle práce

1. Popis školského systému v České republice včetně jeho historického vývoje.
2. Popis školského systému v republice Rakousko v současnosti i v historickém období jednotného státu Rakouska-Uherska.
3. Přímá účast ve výuce v obou zemích s následným porovnáním obou školských systémů.
4. Zjištění rozdílů v hodnotách českých a rakouských žáků a učitelů.

2 TEORETICKÉ POZNATKY

2.1 Historie školství

Historie školství obou zemí, tedy České republiky a republiky Rakousko má společné základy, protože obě byly součástí monarchie Rakouska–Uherska. Na začátku vývoje školství stály osobnosti jako Jan Amos Komenský či Marie Terezie. Tyto dvě důležité postavy jsou nedílnou součástí jak českého, tak i rakouského školství a historie.

2.1.1 Jan Amos Komenský

Narodil se 28. března roku 1592 a byl přínosem především pro český národ a jeho školství. Vystudoval teologii a jako učitel působil na bratrské škole v Přerově. Roku 1616 byl vysvěcen na kněze a po celou dobu svého působení se snažil prospívat jazyku českému a především vzdělanosti dětí. Vydal mnoho knih, z nichž velmi známou je „*Informatorium školy mateřské*“, „*Poklad jazyka českého*“, „*Didaktika*“ či „*Brána jazyků otevřená*“. Byl označován (a takto ho zná celý národ a nejen národ český) jako „*Učitel národů*“. Tento termín je s ním spojován především díky jeho názorům na vzdělání, kdy jeho slovy bylo popsáno učení jako „dar, který každý máme“, „dar, kdy se každý máme právo vzdělávat bez rozdílu na věk či postavení ve společnosti“ a je důležité se stále vzdělávat a nedělat rozdíly mezi společnostmi (Podlahová, 2001). Mezi Komenského myšlenky patří také „*Discenti labor, docenti directio*“ neboli „*Žákovi patří práce, učitelé její řízení*“. Právě v těchto myšlenkách viděl Komenský smysl vzdělání. Z myšlenek Komenského těží do dnešní doby nejen čeští pedagogové, ale i pedagogové ze zahraničí, tudíž i pedagogové z republiky Rakousko, kteří jsou částečně respondenty této práce.

Před tereziánskou reformou v Čechách prakticky neexistoval organizovaný školní systém. Soukromá výchova byla určena výhradně pro bohaté a urozené vrstvy obyvatelstva. Školy se dělily na klášterní, ve kterých byly vychovávány řádové sestry nebo bratři, a latinské, ve kterých se přednášely humanistické předměty. Většinové obyvatelstvo ale bylo negramotné. Zásadní

změna nastala až s příchodem protestantů, kteří začali během bohoslužeb používat německý jazyk. V dosahu farností vznikaly první školy, v menších vesnicích se ale objevily až v 18. století. Mnohé obce měly tzv. školu vandrovní, která se stěhovala spolu s učitelem a realizovala se v místech, zaručujících učiteli obživu. Učitelé se totiž den ode dne potýkali s bídou a většinou si museli přivydělávat jako písaři, biřici, noční hlídači či jinak. Ve městech školu vedl rektor, který řídil několik učitelů a pomocníků. Učilo se hlavně psaní, čtení, počítání (tzv. trivium) a náboženství, ovšem bez jakéhokoliv řádu a bohužel i smyslu. Děti byly nuceny pamatovat si různé texty, aniž by jim rozuměly. Výuka probíhala převážně přes zimu, kdy nebylo zapotřebí dětské pomoci při práci na polích, ovšem i tak byla docházka slabá (www.radio.cz).

2.1.2 Marie Terezie a její reformy

Obrázek 1. Marie Terezie (převzato z: www.radio.cz)

Důležitou součástí historie školství stejně jako Jan Amos Komenský je jedna z nejslavnějších panovnic arcivévodkyně rakouská, královna česká a uherská Marie Terezie. Největší spojitost obou školství je právě zde u Marie Terezie. Panovnicí se stala, po pragmatických sankcích jejího otce Karla VI., který ji tímto učinil jeho dědičkou. O Marii Terezii se hovoří především jako o panovnici, která zavedla povinnou školní docházku a to nejen na území Rakouska, ale i v českých a uherských zemích. Po smrti otce se stala panovnicí Habsburské monarchie, které území zahrnovalo oba nynější státy (www.dejepis.com). Za její vlády vznikl ve Vídni řídicí orgán, který řídil celé školství. Byl také vydán Všeobecný školní řád, který stále i v dnešní době je jedním z nejzásadnějších dokumentů školství. Řád vyzýval všechny rodiče dětí, které byly ve věku 6–12 let, aby své potomky posílali do škol a umožnili jim

vzdělání. Tento řád byl vydán roku 1774 a právě on ovlivnil tehdejší školství v celé monarchii, umožnil studium nejen vyšším vrstvám, ale i obyvatelstvu z chudších poměrů. Marie Terezie a její reforma školství chtěla docílit především zavedení školní docházky do všech farních obcí. Právě tímto poukazovala na rozvoj vzdělanosti. Byly zřizovány tzv. triviální školy, kde se žáci učili psát, číst a počítat. V rozvoji své reformy pokračovala a to velmi různě, především ve zkvalitnění výuky žáků jako i zřízením skladů knih a učebních materiálů, tak i jakými si „Preaparandami“ které sloužily pro přípravu pedagogů na vyučování. Roku 1772 bylo rovněž zavedeno c.k. školní vydavatelství učebnic.

Důležité je zde zmínit tzv. Methodní knihu, která sloužila učitelům jako pomůcka k učení. Autorem je Ignác Felbinger, který byl pověřen Marií Terezií, aby tento dokument pro pedagogy sepsal. V počátcích byl pouze v jazyce německém, později byl přeložen i do jazyka českého.

Povinná školní docházka

Jedná se o systém zavedený roku 1774, podle kterého je každé dítě ve věku 6–12 let povinno navštěvovat po dobu šesti let školu, kde se bude učit čtení, psaní a počtům včetně náboženské výuky. Důležité je zmínit, že před tímto zásadním krokem, který Marie Terezie učinila, stálo mnoho práce, především vybudování systému škol pro všechny sociální skupiny. A také zde již zmíněného Všeobecného školního řádu. Po zavedení docházky měly všechny děti povinnost školy navštěvovat (www.clanky.rvp.cz).

Novinkou byla také povinná nedělní škola, do které se chodilo po odpolední mši a která byla určena pro mládež od 12 do 20 let. Obvykle trvala jenom hodinu a říkalo se jí „opakovací“. Děti do ní chodily tak dlouho, dokud zameškanou látku nezvládly, což se prokazovalo zkouškou. Nedělní škola byla zrušena až roku 1870, když se školní docházka prodloužila o dva roky.

Kromě povinné školní docházky císařovna zavedla tzv. Vrchnostenský školní patronát, čímž přenesla zodpovědnost za výstavbu škol a výběr učitelů na bohaté měšťany. Větší školy tak byly více a lépe vybavené, zakládaly se první školní knihovny a zlepšilo se i postavení učitelů. Horší situace panovala nadále na venkově. Školní budovy tam byly nadále v ubohém stavu, často chyběla

i podlaha. Po roce 1848 patronát nad školami převzaly obce. Od roku 1864 byl povinně volen školní výbor (www.radio.cz).

Statistika uvádí, že se v Čechách kolem roku 1853 nacházelo 3431 obecných škol a 61 škol hlavních, a dále 49 speciálních dívčích škol. Nutno dodat, že Čechy v té době měly 13029 obcí, dělených do 1774 farností a 125 školních okresů (www.radio.cz).

Obrázek 2. Malotřídka (převzato z: www.radio.cz).

2.1.3 Školství v habsburské monarchii

V roce 2014 uplynulo 166 let od vzniku ministerstva školství, ústředního orgánu státní správy, které bylo zřízeno nejvyšším rozhodnutím č. LXXI/34 Sb. ze dne 23. března 1848. Ministerstvo sídlilo ve Vídni a jeho působnost zahrnovala celé území tehdejší monarchie. Prvním ministrem školství v habsburské monarchii se stal Franz von Sommaruga. Nahlédneme-li ještě hlouběji do historie centrálního řízení školství, pak za „předchůdkyni“ ministerstva školství můžeme považovat Studijní dvorskou komisi (Studienhofkommission) ve Vídni, která byla zřízena za vlády císařovny Marie Terezie v roce 1759. Jejím prvním předsedou byl vídeňský arcibiskup Migazzi.

Po dvanácti letech své existence bylo v roce 1860 Ministerstvo kultu a vyučování zrušeno. Jeho kompetence a agendu převzalo nově zřízené Státní ministerstvo, v jehož čele stál nejdříve hrabě Goluchowský. O sedm let později, bylo nejvyšším rozhodnutím z 2. března 1867 Státní ministerstvo zrušeno a současně bylo znovuzřízeno Ministerstvo kultu a vyučování, tentokrát s působností pouze pro předlitavské země, tedy tu část Rakousko-Uherska, jejíž součástí byly české země. Tímto úředním aktem tak došlo k definitivnímu konstitování nejvyšší instance školské správy v našich zemích. Ministerstvu náležela nejvyšší správa veškerého školství a dozor nad ním. Od roku 1868 byla vykonávána troj stupňovitým systémem školních rad (zemských, okresních a místních školních rad). Výjimku tvořily ty školy, které, byly řízeny jiným ministerstvem, například živnostenské školství, řídilo ministerstvo obchodu. V kompetenci ministerstva

byly dále zahrnuty záležitosti náboženské a záležitosti související s podporou věd a umění. Takto vymezená působnost ministerstva platila bez podstatných změn až do rozpadu Rakousko–Uherska v roce 1918 (www.msmt.cz).

2.1.4 Školství v období samostatné Československé republiky

Nově vzniklá Československá republika převzala tzv. recepčním zákonem, první právní normou, kterou přijal Národní výbor československý 28. října 1918, celý právní řád a právní systém Rakousko–Uherské monarchie pro české země, a to včetně působnosti jednotlivých ministerstev. Byl zřízen Úřad pro správu vyučování a národní osvětu. Brzy se však pro nejvyšší správní úřady začaly používat termíny ministerstva a pro ministerstvo školství byl ustálen název Ministerstvo školství a národní osvěty. V roce 1920 ústava ČSR přinesla požadavek demokratizace školství, dále snahu o reformy učitelského vzdělání, vymanění škol z područí církve, zrušení celibátu učitele a vzdělávání národnostních menšin. V roce 1922 byl vydán Malý školský zákon, který zavedl 8 letou školní docházku pro celou republiku, zrušil úlevy ve školní docházce, snížil počty žáků a zavedl rovnost učitelů a učitelek (www.msmt.cz).

2.1.5 Školství v letech nacistické okupace 1939–1945

Po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava 15. března 1939 byly záležitosti školství v kompetenci české vlády, bezvýhradně podřízené Velkoněmecké říši. Protektorátní Ministerstvo školství a národní osvěty se stalo nástrojem prosazování nacistické germanizační a odnárodňovací politiky v českém školství, která směřovala k jeho postupné likvidaci. Podstatným zásahem do struktury řízení školství v období Protektorátu Čechy a Morava bylo zrušení zemských školních rad v roce 1942. Dozor nad školami tak převzalo přímo ministerstvo. O rok později, v roce 1943, došlo ke zrušení i okresních školních výborů, místních školních rad a místních výborů, jejichž pravomoci přešly na starosty (www.msmt.cz).

V období druhé světové války došlo k rušení VŠ, omezení SŠ, zákaz studia pro Židy a Romy, povinná výuka v německém jazyce ve školách.

2.1.6 Školství v letech 1945 – 1989

Na území osvobozeného Československa byla Ústavním dekretem prezidenta republiky č. 1/1945 Sb., o nové organizaci vlády a ministerstev v době přechodné, obnovena činnost nejvyšší instance školské správy Ministerstva školství a osvěty. K významnějším změnám v působnosti Ministerstva školství a osvěty došlo po roce 1948, kdy však školská politika, a tedy i její řízení, byla v podstatě určována usneseními a direktivami vládnoucí Komunistické strany Československa (www.msmt.cz).

V roce 1948 byl vydán nový školský zákon, který uzákonil vytvoření jednotné školské soustavy, byla zavedena povinná školní docházka 9 let (5 let elementární škola, národní škola), 4 roky SŠ tyto 2 stupně povinné pro všechny a 3. stupeň výběrový, dále zrovnoprávnění maturit ze všech typů škol. V roce 1953 byla zavedena povinná 8 letá docházka, tedy 8leté ZŠ a v roce 1954 učňovské školy. V roce 1959 byly zřízeny pedagogické instituty a z nich vznikly v roce 1964 pedagogické fakulty. V roce 1960 byla zavedena jednotná školská soustava ZŠ na 9 let.

Realizovala se tedy předškolní výchova, následovala povinná školní docházka, dále odborné vzdělávání, také střední škola a na konci vysoká škola. V roce 1969 byla na 1 rok obnovena 8 letá gymnázia. V roce 1976 byla zavedena desetiletá povinná školní docházka rozdělená na 8 let ZŠ plus 2 roky SŠ (Gymnázium, SOŠ, SOU), dále zkrácení I. stupně na 4 roky (www.msmt.cz).

2.1.7 Školství po roce 1989

Po listopadu 1989 dochází v důsledku pádu komunistického režimu k transformaci českého školství. Jeho pilíři jsou nový Školský zákon č. 561/2004 Sb. a Národní program rozvoje vzdělávání ve školství – tzv. Bílá kniha (www.msmt.cz). Po roce 1989 vznikají příznivější podmínky, jde o návrat ke kořenům (Hus, Komenský a další), dále o kontakty se západní pedagogikou, také je zájem o alternativní školství. Je rozvíjeno angažované učení, škola hrou, integrované vyučování, zdravá škola, projektové vyučování, otevřené vyučování, dramatická výchova. Mezi důležité úkoly patří liberalizace cílů, metod, forem, dále rozvoj široké sítě soukromých a církevních škol, rozšíření sítě VŠ. Zákon č. 564/2004 upravil soustavy škol. V roce 1990 byla provedena novela Školského zákona, zde byly povoleny soukromé školy a zavedeny víceletá gymnázia. V roce 1992 vznikla Česká asociace pedagogického výzkumu. V roce 1995 byla zavedena opět 9-ti letá školní

docházka, a zaveden nový vzdělávací stupeň – Vyšší odborné školy (VOŠ). Rok 1998 přináší nový zákon č. 111/1998 o Vysokých školách (www.unimurn.cz), vznikají VŠ univerzitního a neuniverzitního typu (vysokoškolské instituce s bakalářskou formou studia).

2.2 Školský systém v České republice

Vzdělání v České republice je legislativně zakotveno v Zákoně č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání. Tento zákon, je nedílnou součástí tzv. „Bílé knihy“, tedy Národního programu pro rozvoj vzdělávání v České republice. Bílá kniha obsahuje záměry rozvoje vzdělávání žáků od 3 do 19 let a návrhy i doporučení ekonomického, politického a pedagogického charakteru, které jsou postupně realizovány.

Do tohoto zákona jsou vřazeny tzv. Kurikulární dokumenty, které jsou dále děleny do základních a přesto velmi důležitých částí, a to jsou „státní“ a „školní“, které decentralizují kurikulární dokumenty na tři úrovně:

- Státní program vzdělávání (tzv. národní kurikulum), později ve školském zákoně označovaný jako Národní program vzdělávání – dosud nebyl vydán.
- RVP - rámcový vzdělávací program.
- ŠVP - školní vzdělávací program.

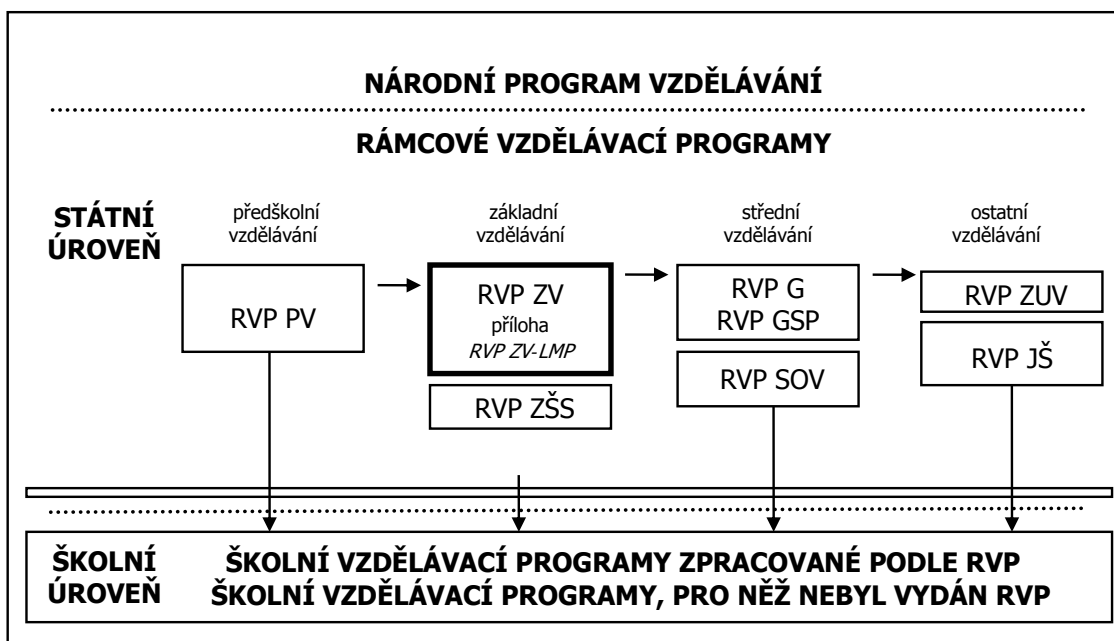

Schéma 1 – Systém kurikulárních dokumentů

Legenda: RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání; RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání a příloha Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením (RVP ZV-LMP); RVP ZŠS – Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání základní škola speciální; RVP ZUV – Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání; RVP G – Rámcový vzdělávací program pro gymnázia; RVP GSP – Rámcový vzdělávací program pro gymnázia se sportovní přípravou; RVP SOV – Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání; RVP JŠ – Rámcový vzdělávací program pro jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky

Obrázek 3. Systém kurikulárních dokumentů v ČR (převzato z: www.msmt.cz)

2.2.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV) je důležitou základní složkou celého školství. Vznik samotného rámcového vzdělávacího programu je v letech 2000–2004, kdy byl vytvořen jako navázání na Bílou knihu. RVP byl schválen ministryní školství, mládeže a tělovýchovy dne 23.8.2004, upraven byl Opatřením ministra školství, mládeže a tělovýchovy, č.j. MSMT-2647/2013-210. Upravený Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání nabyl účinnosti od 1. 9. 2013 (www.msmt.cz).

Rámcové vzdělávací programy:

- Vycházejí z nové strategie vzdělávání, která zdůrazňuje klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě.
- Vycházejí z koncepce celoživotního učení.

- Formulují očekávanou úroveň vzdělání stanovenou pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání.
- Podporují pedagogickou autonomii škol a profesní odpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání (www.msmt.cz).

V etapě základního vzdělávání jsou vytýčeny tyto klíčové kompetence:

- Kompetence k učení.
- Kompetence k řešení problémů.
- Kompetence komunikativní.
- Kompetence sociální a personální.
- Kompetence občanské.
- Kompetence pracovní (www.msmt.cz).

Vzdělávací obsah základního vzdělávání je v RVP ZV orientačně rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou tvořeny jedním vzdělávacím oborem nebo více obsahově blízkými vzdělávacími obory:

- Jazyk a jazyková komunikace (český jazyk a literatura, cizí jazyk, další cizí jazyk).
- Matematika a její aplikace (matematika a její aplikace).
- Informační a komunikační technologie (informační a komunikační technologie).
- Člověk a jeho svět (člověk a jeho svět).
- Člověk a společnost (dějepis, výchova k občanství).
- Člověk a příroda (fyzika, chemie, přírodopis, zeměpis).
- Umění a kultura (hudební výchova, výtvarná výchova).
- Člověk a zdraví (výchova ke zdraví, tělesná výchova).
- Člověk a svět práce (člověk a svět práce).

Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou v úvodu vymezeny charakteristikou vzdělávací oblasti, která vyjadřuje postavení a význam vzdělávací oblasti v základním vzdělávání a charakterizuje vzdělávací obsah jednotlivých vzdělávacích oborů dané vzdělávací oblasti. Dále je v této části naznačena návaznost mezi vzdělávacím obsahem 1. stupně a 2. stupně základního vzdělávání (www.msmt.cz).

Obsahuje také šest průřezových témat. Cílem rámcového vzdělávacího programu je především aplikovat poznatky a vědomosti žáků základních a středních škol v praxi, tedy v běžném životě. Ať už ze stran odborných

předmětů, tak ze strany všeobecného přehledu. Snaží se především vycházet z myšlenek celoživotního vzdělávání a učení se. Dále se snaží především o nastolení standardu úrovně vědomostí u dané skupiny žáků v konkrétním věku. Pro mnoho škol je tedy mnohdy obtížné porovnávat se například se školami typu gymnázia a podobně. Rámcový vzdělávací program také zajišťují jednotlivé podkapitoly respektive druh látky, který musí být probrán. Formy výuky se mohou velmi často lišit jak už v podání látky, tak i v druhu učebních materiálů a publikací. Nicméně výsledky by se měly vždy shodovat a to jak u škol odborných, tak u gymnázií. Podle Rámcového vzdělávacího programu se řídí také přijímání žáků na jednotlivé střední školy či gymnázia. Jedná se o určitý seznam bodů podle, kterých žáci skládají přijímací zkoušky a podle kterých jsou i vyhodnocovány výsledky z těchto zkoušek. Jde zde opět o nastolení stejné úrovně na všech školách v České republice (Franclová, 2013).

2.2.2 Školní vzdělávací program

Školní vzdělávací program (ŠVP) je učební dokument, který si musí zpracovat každá základní a střední škola v České republice tak, aby realizovala požadavky rámcového vzdělávacího programu (RVP) pro daný obor vzdělávání. Legislativně je zakotven v zákoně č. 561/2004 Sb. (Školský zákon).

Musí obsahovat tyto údaje:

- Identifikační údaje.
- Charakteristika školy.
- Charakteristika ŠVP.
- Učební plán.
- Učební osnovy.
- Hodnocení žáků a autoevaluace školy.

Obsah ŠVP může být dělen do předmětů nebo jiných ucelených částí učiva.

Pojem základní škola

Základní škola je pro každého nedílnou součástí života. Tento pojem je důležitou složkou každého z nás. Je to jistý zlom v našem životě, kdy se z období předškolního věku, chození do mateřské školy a aktivit s rodiči,

dostáváme do období, kdy začíná celoživotní cyklus vzdělávání sebe samého. Základní škola je zde především tzv. vniknutí do celého systému vzdělání. Žákům základních škol se otevírá nový svět, svět poznání a obohacování novými vědomostmi jak ze stran všeobecného přehledu, tak ze stran odborné způsobilosti. Ze stran základních škol je velmi důležité působit především tedy na žáky prvních tříd pozitivně. Žáci zde musejí vidět především oporu a pevný řád, kterým mnoha z nich velmi často chybí ať je to již z období docházení do mateřské školy nebo z domácího prostředí. Velmi častým jevem je situace, kdy žák pochází z rodiny, kde mu není věnováno tolik pozornosti, kolik by potřeboval k rozvoji sebevědomí či vědomostí, proto by škola měla vykazovat především funkci pozitivního zázemí. Žáci začínají svoji školní docházku ve věku 6–7 let. Právě v tomto věku již hovoříme o tzv. školácích či žácích. V průběhu prvního školního roku se školáci pomalu dostávají do nové etapy a to etapy, kdy nastává zodpovědnost, samostatnost a především učenlivost. Jde zde především o začlenění se do kolektivu třídy, který si žáci mezi sebou utvoří. Ze stran učitele je především v první třídě základních škol velmi důležité udržovat pozitivní vztah jak už mezi školáky, tak i mezi ním samým a žákem. Jak uvádí Franclová, o prvním roce se říká, že je nejdelší rok v životě člověka (in Říčan, 2004, s. 75). Zpět tedy k samotnému pojmu základní škola. Školáci se zde naučí především číst a psát a to již v první třídě. V průběhu dalších ročníků se obohacují po stránkách mateřského jazyka, dějin, zeměpisných znalostí, znalostí matematiky a dále také velmi důležitých znalostí cizích jazyků či všeobecných znalostí.

Charakteristika základního vzdělávání

Základní vzdělávání, kterým se dosahuje stupně základní vzdělání, se realizuje oborem vzdělání základní škola. V souladu se zákonem č. 561/2004 Sb., je pro realizaci základního vzdělávání vydán Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.

Povinnost školní docházky

Základní vzdělávání je spojeno s povinností školní docházky. Plnění povinnosti školní docházky se řídí § 36 až § 43 zákona č. 561/2004 Sb.

Organizace základního vzdělávání

Organizaci základního vzdělávání včetně možnosti zřízení přípravných tříd základní školy upravuje § 46 a § 47 zákona č. 561/2004 Sb. Průběh základního vzdělávání se řídí § 49 a § 50 zákona č. 561/2004 Sb. Podrobnosti o organizaci a průběhu základního vzdělávání stanoví Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ve vyhlášce č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky a ve vyhlášce č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

Hodnocení výsledků vzdělávání

Hodnocení výsledků vzdělávání žáků se řídí § 51 až § 53 zákona č. 561/2004 Sb. Podrobnosti o hodnocení výsledků žáků a jeho náležitostech stanoví ministerstvo prováděcím právním předpisem.

Získání stupně vzdělání a ukončení základního vzdělávání

Získání stupně vzdělání se řídí § 45 a ukončení základního vzdělávání § 54 a § 55 zákona č. 561/2004 Sb.

Základní školy jsou v České republice děleny na první a druhý stupeň. Zlomovým okamžikem se zde stává dokončení pátého ročníku, kdy se žák dostává do situace, kdy se musí samostatně rozhodnout, kam se jeho život bude dále ubírat. Má na výběr ze dvou možností a to přestupu na víceleté gymnázium, či pokračování na druhý stupeň základní školy. Při rozhodování se kam dál, hraje velkou roli především výkony a klasifikace, které po dobu pěti let žák vykazoval na základní škole. Dále také role rodičů, kteří žáka po tuto dobu motivovali. Roli zde hraje také třídní učitel a výchovný poradce, který jednotlivým žákům může doporučit přestup na gymnázium především z důvodu nadprůměrné inteligence. Pokud se zaměříme na druhý stupeň základních škol v České republice, začíná se zde žák setkávat s předměty značně odbornějšími, jako je výuka chemie či fyziky. Po dovršení devátého ročníku základní školy je tedy žák vybaven především vědomostmi ze stran mateřského jazyka, matematiky, kde se již v první třídě naučil jednotlivé číslice a v průběhu devíti let s ním i náležitě pracovat. Také i z oblasti fyzikálních jevů, základů jevů chemických, přírody či života, ale i všeobecných znalostí, které jsou v dnešní době, nepostradatelné a člověk si je musí stále doplňovat. Důležité je zde zmínit, že mnoho základních škol v České republice, které se nachází v obcích,

poskytují školní docházku pouze do pátého ročníku, poté žáci musí přestupovat na základní školy nacházející se v městech, kde mohou dále pokračovat do deváté třídy, či na víceletá gymnázia. Právě tento přestup může v roli žáka vyvolat mnoho změn, jak už ze stran klasifikace, tak i ze strany chování, začlenění se do nové třídy, či psychické problémy. Ovšem neberme tyto změny jen z negativního slova smyslu. Může zde také docházet ke zlepšení klasifikace a nebo k nastolení nového „já“, kdy má žák možnost své chování naprosto změnit.

2.2.3 Klasifikace na základních školách

Velkou roli zde také hraje klasifikace a to především u žáků prvních tříd. Učitel si zde musí počínat profesionálně především z důvodu pozitivního náhledu samotného žáka na studium. Především tedy v první třídě by měli žáci být motivováni drobnými pochvalami či jinými pozitivními zprávami. Poté žák bude školu navštěvovat rád a bude mít chuť se učit novou látku. Je zde důležitá především škola hrou. Nastavit systém vyučování tak, aby žáka daná látka zaujala a upoutala tedy jeho pozornost. Ze stran učitele je klasifikace žáků mnohdy velmi těžká a musí žáky hodnotit tak, aby nedocházelo k ponižování jednotlivých žáků či k jejich nadřazování. Zpět tedy ke klasifikaci žáků prvních tříd. Pro motivaci jednotlivých žáků a zvýšení jejich sebevědomí je dobré žáka před ostatními pochválit za například vzorný domácí úkol. Postupně, jak žák prochází jednotlivými ročníky, dostávají se pochvaly v menším měřítku a právě zde dochází k sebe osamostatňování, kdy si je žák pomalu vědom, že některé věci musí vykonat dobře a že k tomu není třeba velké chvály. Co se týče samotné klasifikace, jsou žáci známkováni ve stupnici jedna až pět. Na druhém stupni jsou již žáci hodnoceni (a to především na vysvědčení) pouze „výborný, chvalitebný, dobrý, dostatečný, nedostatečný“. V nižších ročnících jsou známky udělovány průběžně během celého školního roku, také za domácí úkoly či aktivitu v hodinách. Tímto učitel motivuje žáky se více připravovat na vyučování a aktivně se zapojovat do vyučování.

2.2.4 Kázeň na základních školách

Nedílnou součástí studia na základních školách je tak jako klasifikace i kázeň a systém trestů. Tresty a to kázeňské, jsou nejčastěji používány

především na druhém stupni základních škol. Ve věku, kdy jsou žáci na druhém stupni základní školy a přichází do puberty, tudíž častěji dochází k rozporům mezi spolužáky, či žákem a učitelem. Poté musí být použit kázeňský trest. Nejčastěji dojde k napomenutí formou poznámky, kterou ve většině případů chce daný učitel podepsat od zákonného zástupce. Tímto způsobem se dá mnohdy řešit drobná nekázeň žáků především v pubertálním věku. Pokud tento způsob není pro žáka efektivním, je nucen učitel přistoupit k „Napomenutí třídního učitele“. Zde už se jedná o stupeň kázeňského trestu udělený přímo třídním učitelem. Poté se dále přistupuje k tzv. „Důtce třídního učitele“, kde jeho pravomoci končí. Při závažném porušení školního řádu, či hrubé nekázní uděluje trest ředitel školy a to tzv. „Ředitelskou důtkou“. Dále má právo také snížit známku chování daného žáka a to až do výše třetího stupně. Poté již pravomoci školy končí a škola je nucena přistoupit k oznámení na úřad sociálních věcí. Mnohdy je učitel schopen předcházet těmto problémům a to jak drobnými napomenutími přímo ve vyučování, tak i pracemi navíc (například početní úlohy, referáty).

2.2.5 Hodnocení žáků

Rozlišujeme podle zdroje hodnocení, tedy podle toho, kdo je subjektem hodnocení na hodnocení vnější a hodnocení vnitřní (Kolář, Šikulová, 2005).

Hodnocení žáků ve vyučování je jediné hodnocení v životě člověka, které je ve své podstatě systematické (Kolář, Šikulová, 2005). Hodnocení žáků jak už na školách základních či středních je nedílnou součástí celého systému vzdělávání. Pokud nahlédneme na systém hodnocení, je důležité uvést, že hodnocení žáků by mělo probíhat tak, aby na žáka byl dopad hodnocení převážně pozitivní. Je zajisté velmi důležité žáky motivovat k dobrým výsledkům i za předpokladu, že ne vždy za svůj výkon obdrží kladnou známku. Zde můžeme hovořit především o motivaci jaká je žákům tímto předkládána. Při zhoršení stupně hodnocení v konkrétním případě může ve značné míře zapracovat psychika na zlepšení se. Nicméně daný pedagog si musí počínat vždy tak, aby jednal profesionálně a aby nedocházelo, jak je tomu bohužel v mnoha případech, k záměrně negativnímu či naopak pozitivnímu hodnocení u konkrétních žáků, kteří jak zde již bylo zmíněno v kapitole „chování a problematika žáků“ mohou být problematičtí a to po stránce výchovy

a samotného chování ke spolužákům či pedagogům. Hodnocení žáků by tedy mělo být objektivní a mělo by zahrnovat nejen výsledné známky z konkrétních písemných testů či ústní formy u tabule, ale i aktivity v hodinách. Ano je důležité, aby i tyto aspekty učitel zahrnoval do hodnocení žáka. Důležitým aspektem hodnocení není tedy jen hodnocení vědomostí žáků v jednotlivých předmětech či oblastech, ale také jejich chování. Tyto dva rozdílné druhy hodnocení by se neměly slučovat, respektive mělo by se jednat o dvě naprosto rozdílné složky hodnocení. Mnohdy dochází k případům, kdy žáci, kteří jsou v konkrétní třídě nadprůměrní, mají velmi často výkyvy špatného chování, vykřikování v hodinách, neslušné chování o přestávkách i mimo školu. Nicméně tyto problémy jsou zaznamenávány i u žáků podprůměrných (jak také uváděli i pedagogové zahrnutí do výzkumného šetření).

Učitel by měl dále také hodnotit celkovou aktivitu žáka nejen ve vyučování, ale i mimo něj. Zde spadá tedy jak hodnocení výkonu žáka, tak hodnocení chování žáka. Hodnotí se také například schopnosti práce s texty, práce s PC a další důležité aspekty, které poté poslouží i v případech, kdy se žák stane problematickým a učitel je nucen tuto situaci řešit s rodiči.

Kromě odborníků se velmi málo lidí zamýšlí nad kvalitou vzdělání, které na našich školách dostáváme. Nebylo by možné náš školský systém v tomto ohledu trochu zlepšit? Všechno kolem nás se vyvíjí, ale školství jaksí stagnuje víceméně od svých začátků, kdy v Prusku ke konci 18. století vytvořili model, který se rozšířil téměř do celého světa, tedy i k nám. Tento model je pro srovnání uveden v příloze č. 1.

2.3 Školský systém v republice Rakousko

Vzdělávací systém v republice Rakousko (Österreichische Bildungssystem)

Vzdělávací systém v republice Rakousko je podobný systému v České republice. Docházka do mateřských škol nebo-li (Kindergarten) není povinná stejně jako v České republice. Děti mohou mateřské školy navštěvovat až do věku šesti let. Poté přichází povinná školní docházka, do které se mateřské školy nezahrnují. Z mateřské školy přechází dítě na první stupeň základní školy (Volksschule), nastupuje tedy v šestém roce věku. Důležitým bodem je zde přípravný stupeň základní školy (Vorschulstufe), který funguje na principu přípravného stupně v České republice. Do této přípravné třídy dochází žáci, kteří po dovršení šestého roku věku nejsou na vědomostní úrovni svých vrstevníků a díky tomuto systému mají možnost svůj rozdíl dorovnat. Škola tedy tyto žáky během jednoho školního roku připraví na řádný nástup na první stupeň základní školy. První stupeň základní školy zde trvá čtyři roky tedy do věku desíti let. Důležité je zmínit, že pokud má dítě, respektive zde již hovoříme o žácích, poruchu učení či chování, má možnost jak první, tak druhý stupeň základní školy vykonat ve zvláštní škole (Sonderschule). Po absolvování prvního stupně žák přechází na druhý stupeň. Zde je již rozdělení na druhý stupeň základní školy (Volksschule), dále má žák možnost přejít na Gymnázium nebo přejít na tzv. nižší stupeň druhého stupně základních škol (Allgemeinbildende Höhere Schule). U žáků navštěvujících zvláštní školu se přechází na druhý stupeň speciální školy. Další úroveň vzdělávání si tedy žák vybírá sám a to již v desíti letech věku. Tento stupeň ve zde již zmíněných školách trvá od desátého roku věku do čtrnáctého roku věku. Poté se druhý stupeň překrývá s tzv. druhým stupněm, který ale již není zařazen do povinné školní docházky, nicméně ve školských tabulkách je uveden jako stupeň druhý. Velmi mnoho žáků využívá možnost jednoletého studia na polytechnické škole (Polytechnische Schule). Tato škola je stále řazena do povinné školní docházky. Právě zde se žáci díky různým exkurzím a praktickým hodinám ve firmách či podnicích, které nabízejí odborné praxe pro studenty, profilují na další dráhu studia. Po tomto ročníku studia mají studenti volbu dalšího studia oborů zakončených buď pouze výučním

listem, kdy převážnou část studia žáci vykonávají praktické hodiny ve firmách a podnicích nebo z dalších možností mají na výběr například střední odborné školy, tak jako v České republice, kde má žák možnost nabýt odborných znalostí a své studium zakončit maturitní zkouškou. Je zde kladen důraz nejen na praktické hodiny, ale i na všeobecný přehled žáků a hlubší znalosti v odborné části. Další možnost vzdělání je zde studium zdravotní péče. Zde je systém, na rozdíl od předchozích škol, poněkud jiný. Žák musí mít řádně ukončen desátý ročník základního vzdělání. Pokud se vrátíme k bodu maturitní zkoušky, zkouška je skládána z mateřského jazyka což je německý, dále je zde odborný předmět, cizí jazyk a matematika. Pokud žáci studují již gymnázium je možnost pokračování na této škole a přejít do tzv. vyššího stupně gymnázia (Oberstufe). I zde je ukončení studia maturitní zkouškou z předmětů zmíněných výše. Jak bylo již zmíněno, i v tomto případě je zde druhý stupeň a vyšší stupeň překrýván, kdy po dovršení devátého roku studia se žák ocitne v desátém roku studia, přičemž jeho vrstevníci jsou ve větší míře na zde již zmíněné polytechnické škole. Žáci gymnázií dále pokračují ve studiu, nicméně nástupem do desátého ročníku končí jejich povinnost školní docházky. Rozdíly v délce studia na školách docházkou nepovinných se mohou často lišit a to především v porovnání škol středních a gymnázií se školami učňovskými, které jsou mnohdy spíše tříleté oproti školám s maturitní zkouškou. Vyšší odborné školy jsou další možností studia po devátém roku studia. Po absolvování střední odborné školy, vyšší odborné školy či gymnázia mají žáci možnost pokračovat na vysoké odborné školy, univerzity, akademie či pedagogické vysoké školy.

Pokud se podíváme na další možnosti žáků, kteří řádně dokončili učňovské vzdělání a zakončili jej zkouškou, tak i oni mají možnost dalšího studia. Zde se školský systém oproti tomu českému liší. Systém v České republice nabízí pro studenty učňovských oborů tzv. nástavbu, kde si mohou dodělat maturitu a poté dále pokračovat například na vysokou školu, nicméně žáci těchto oborů v republice Rakousko mají dvě možnosti výběru. Mohou využít možnost nástavbového studia, kdy je studium před kterým následuje přípravné studium, nebo mohou využít škol stavebních řemesel, kde se specializují na jeden obor (od osmnácti let věku), studium trvá v rozmezí jednoho až dvou let a je zakončeno mistrovskou zkouškou. Po absolvování těchto škol je žák odborně vzdělán a má maturitu, odbornou maturitu či

diplomovou zkoušku. Poté tito studenti stejně jako studenti středních škol mají právo studia terciálního, studia vysokých odborných škol (Berufsbildende höhere Schule) a univerzit. Zde je délka studia stejná jako v České republice. Délka bakalářského studia je zde tři roky s nárokem na navazující dva roky studia magisterského. Pokud studenti dokončí magisterské studium jak na vysoké odborné škole či univerzitě, mají právo i studia doktorandského. Tato možnost se nevztahuje na akademie, školy abiturientských studií a pedagogické vysoké školy.

Velmi důležitým bodem je možnost výběru školy. Kdy v republice Rakousko je možnost studia jak na státní, tak škole soukromé. Nicméně ze statistik a rozhovorů s pedagogy právě z republiky Rakousko vyplývá, že více žáků se přiklání ke studiu na školách státních, které jsou zdarma (www.bildungssystem.at).

Pokud budeme hovořit o kvalitě systému vzdělávání v republice Rakousko, poté je zde podstatným bodem Bílá kniha, která je, díky BMUKK (Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur), nejdůležitějším a nejpodstatnějším dokumentem. Byla vydána roku 2001 a to v knižní podobě. Tato kniha, která má podtitul *Rozvoj a zajištění kvality v rakouském školství*, je dělena do sedmi hlavní částí, nicméně z těchto sedmi částí se kvalitou systému vzdělávání zabývají čtyři roviny a to jsou: (www.bildungssystem.at)

- Učitel/třída.
- Škola.
- Regionální zemská rovina.
- Spolková rovina.

Pokud budeme hovořit o právním základu školství v republice Rakousko, jedná se o komplex zákonů, které pochází z roku 1962. Podle Brunenforda a Lassnigga (2012). Je složen ze základních zákonů a to:

- Zákon o dohledu nad školstvím v překladu (Bundes-Schulaufsichtsgesetz) č. 240/1962, 2011.
- Zákon o organizaci škol v překladu (Schulorganisationsgesetz) č. 242/1962, 2011.
- Zákon o povinné školní docházce (Schulpflichtgesetz) č. 76/1985, 2006.
- Zákon o soukromém školství (Privatschulgesetz) č. 244/1962, 2008.

- Novela zákona o výuce náboženství (Religionsunterrichtsgesetz) č. 190/1949, 1993.

Všechny tyto zákony spadají do zodpovědnosti BMUKK.

Dále zde hovoříme o institucích, které dohlíží na školství. Hovoříme o školní inspekci, která je jedním z mnoha útvarů Ministerstva školství, umění a kultury neboli BMUKK. V těchto institucích jsou členy především bývalí ředitelé škol, tudíž jejich zkušenost z praxe je na tomto postu tou očekávanou kvalitou. Všechny tyto instituce, respektive jejich úkoly a činnosti jsou uvedeny v Bílé knize.

Pokud nahlédneme na problematiku inovace ve vzdělávání je zde důležitým bodem tzv. BIFIE neboli Spolkový institut pro výzkum a vzdělávání, inovaci a rozvoj rakouského školství. Hlavními cíly je tedy systém vzdělávání a především jeho inovace. Důležitým a s tímto spojeným bodem je, Q.I.S Qualität in Schulen – kvalita ve školách. Zde je kladen důraz především na kvalitně formulovaný scénář dané školy, která by měla fungovat podle představy BMUKK.

Právě na základě Q.I.S byl sestaven rakouskými specialisty balíček pěti oblastí, které usnadňují práci ve školách a také rozvoj ve školách (<http://www.icm.cz/rakousky-vzdelavaci-system>). Jde především o:

- Učení a vyučování.
- Životní prostor třídy a školy.
- Partnerství školy a vnější vztahy.
- Školní management.
- Profesionalizace a osobnostní rozvoj.

2.4 Mezinárodní klasifikace vzdělávání ISCED

International Standard Classification of Education

Jedná se o normu, která slouží pro srovnávání, shromažďování a zpracovávání ukazatelů z oblasti vzdělávání, ať už se jedná o konkrétní stát nebo o srovnávání mezinárodní. Do těchto norem jsou zapojeny všechny členské země UNESCO tudíž i Česká republika a to od roku 1997 kdy tyto normy vznikly a to za pomoci expertů UNESCO.

(<https://www.bmbf.gv.at/schulen/bw/ueberblick/hss.html>) Tento systém tedy funguje od roku 1997, nicméně česká verze této normy je datována až od roku 1999, kdy byla vydána Ústavem pro informace ve vzdělávání. Tato norma doslova zařazuje jednotlivé vzdělávací programy do dvou úrovní a to jsou: úroveň vzdělávací a obory vzdělání. Hodnocení podle ISCED se rozlišuje v rozmezí od ISCED 0 do ISCED 6, kdy jsou do systému zahrnuty i mateřské školy, přípravné třídy základních škol a přípravné třídy základních škol pro děti se sociálním znevýhodněním.

(www.oead.at)

2.4.1 ISCED Vzdělávací systém v republice Rakousko/ Österreichische Bildungssystem

ISCED 0

Řadí se zde pouze školy mateřské (Kindergarten), které děti mohou navštěvovat a to až do šesti let věku.

ISCED 1

Do této skupiny se řadí první stupně škol základních (Volksschule) a dále také první stupeň škol zvláštních (Sonderpädagogik) a také přípravný ročník základní školy pro děti, u kterých není vývoj na úrovni jejich vrstevníků (Vorschule).

ISCED 2

Zde se systém rozděluje do kategorií a tj. druhý stupeň základní školy (Haupt Schule) nebo (neue Mittelschule), druhý stupeň zvláštních škol (Sonderpädagogik), nižší stupeň vyšší všeobecně vzdělávací školy (Unterstufe einer allgemein bildenden höheren Schule – AHS Unterstufe), do něhož spadá i vyšší všeobecně vzdělávací školy respektive gymnázia

ISCED 3

Zde řadíme polytechnické školy (Polytechnische Schule), které stále spadají do systému povinné školní docházky, spadají sem i integračně odborné školy Berufsvorbereitungsjahr und integrative Berufsausbildung), které stejně jako polytechnické školy umožňují desátý ročník studia a tzv. přípravu pro další studium s výjimkou, že tyto školy jsou přizpůsobeny studentům se zdravotním postižením a jsou tedy znevýhodněni především na trhu práce. Jsou zde zařazeny také Střední odborné školy (Berufsbildende mittlere Schule), Vyšší odborné

školy (Berufsbildende höhere Schule), které jsou na rozmezí ISCED3–4, školy pro pracující, které fungují na principu večerních kurzů pro osoby, které již pracují a chtějí si rozšířit své vzdělání (Schule für Berufstätige). Také zde nalezneme Vyšší stupeň všeobecně vzdělávacích škol (Allegemen bildende höhere Schule Oberstufe), opět se zde hovoříme o rozmezí ISCED 3–4. Další druh studia, který zde nalezneme je tzv. (Zweiter Bildungsweg), v překladu Druhé vzdělání či druhá vzdělávací cesta. Tato škola se nachází na rozmezí ISCED 2–3. Jedná se o školy nabízející všeobecné vzdělání pro osoby již pracující.

ISCED 4

Zde se nachází Střední zdravotnické školy (pro zdravotní sestry, psychiatrické a pediatrické sestry a ošetřovatele), (Schule für Gesundheits und Krankenpflege), řadíme sem také tzv. kurzy pro pokročilé (Aufbaulehrgang). Tyto kurzy jsou určeny pro studenty technických předmětů.

ISCED 5

Zde přecházíme do tzv. pos–terciální a sekundární úrovně vzdělávání. Řadíme zde Univerzity, Vysoké školy pedagogické, Vysoké školy technické, Vysoké školy stavební ale také kurzy, které probíhají na Vysokých školách pedagogických a polytechnických. Zde je důležité zmínit, že se opět jedná o rozmezí ISCED 4–5. Řadíme tedy zde již zmíněné školy a stupně plus jejich možnost nástavbového studia se zakončením státní závěrečné zkoušky a užíváním titulu Mgr. a Ing.

ISCED 6

Zde se nachází pouze jedna složka a to vysokoškolské doktorandské vzdělání s titulem Dr. a Ph.D.

2.4.2 Rozdělení vzdělávacího systému v České republice podle ISCED

ISCED 0

Jedná se zde o školy mateřské, dále školy se speciálními vzdělávacími potřebami. Do této skupiny spadají také přípravné stupně základních škol a také přípravné třídy základních škol pro děti se sociálním znevýhodněním.

ISCED 1

V této skupině hovoříme především o školách základních, nicméně zde už se nejedná o přípravné stupně, nýbrž o povinnou školní docházku. Dále zde hovoříme o základních školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a také o speciálních základních školách a to v rozmezí první až šesté třídy ve všech případech škol zde zmíněných. Pro žáky běžných základních škol tento stupeň končí v pátém ročníku, kdy po ukončení tohoto ročníku nastupují na druhý stupeň základní školy. U škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a pro základní školy speciální je tento přechod dělen jedním rokem, tudíž žáci do ISCED 2 nastupují až po dokončení šestého ročníku.

ISCED 2

Tato skupina zahrnuje pouze druhý stupeň základních škol, škol speciálních a škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Pro žáky běžných základních škol tento stupeň končí devátým ročníkem, nicméně pro žáky škol se speciálními vzdělávacími potřebami a pro žáky speciálních základních škol je zde rozšíření o desátý ročník základní školy. Zde povinná školní docházka končí.

ISCED 3

Do této skupiny spadá střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem, gymnaziální obory, konzervatoře včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a ostatní obory, které jsou stejně jako gymnaziální ve složce středního vzdělání zakončeno maturitní zkouškou. U této skupiny je délka studia čtyři roky. Pokud hovoříme o zde již zmíněných konzervatořích,

zde je systém zakončení poněkud rozsáhlejší. Studenti těchto škol skládají maturitní zkoušku stejně jako jejich vrstevníci ve čtvrtém ročníku, nicméně poté na těchto školách pokračují v dalším studiu.

ISCED 4

Do této skupiny řadíme tři složky vzdělání a to jsou, složka nástavbového studia, kdy studenti středního vzdělání s výučním listem mohou dále pokračovat v nástavbovém studiu, kde je jim umožněno dodělat si maturitu. Dále je zde složka zkráceného studia s výučním listem a v poslední řadě složka zkráceného studia s maturitní zkouškou. Nicméně v dalším studiu mohou pokračovat pouze studenti nástavbového studia a zkráceného studia s maturitní zkouškou. Poté dochází k přechodu na ISCED 5.

ISCED 5

Zde hovoříme o dvojitým rozdělení a to na Vyšší odborné školy a na Vysoké školy. Vyšší odborné školy jsou zakončeny titulem Dis. (diplomovaný specialista), délka studia je zde buď tři nebo tři a půl roku. Studenti mají ve většině případů školní docházku stejnou jako na školách středních, tudíž každý týden v rozmezí pondělí až pátek. Dále zde byly zmíněny školy vysoké. Na nich trvá studium v rozmezí tří až šesti let podle druhu škol a jejich fakult. Forma ukončení je státní závěrečnou zkouškou a udělení titulu. Studenti poté mohou užívat titul Bc., Mgr., Ing., MUDr., MVDr., MDDr. a další. Pokud studenti ukončí své studium s titulem Bc., mají možnost dalšího studia, které se stále vztahuje do ISCED 5. Jedná se o vysokoškolské, navazující magisterské studium. Rozmezí délky studia je jeden až tři roky. Po složení státní závěrečné zkoušky jsou studenti oprávněni užívat titulu Mgr. či Ing.

ISCED 6

V poslední složce hovoříme o tzv. doktorandském studijním programu vysokých škol, kdy je rozmezí studia v rozmezí od tří do čtyř let. (www.bmbf.gv.at)

2.5 Charakteristika žáků v období školního věku a dospívání

Každý člověk je jedinečná osobnost, která se skládá z několika se ovlivňujících složek, jednak somatické, dále psychické a sociální. Za normálních okolností tvoří integrovaný celek.

Psychický vývoj je závislý na mnoha faktorech obecných, ale také specifických. Důležitá je interakce vrozených dispozic a vliv prostředí. Genetické dispozice nazýváme genotyp – rozvoj určité vlastnosti je ovlivněn vnějším prostředím. Podíl dědičnosti a vlivu prostředí na jednotlivé vlastnosti je různý, působí zde řada faktorů. Zkušenost (učení) ovlivňuje lidskou psychiku různě. Významnou institucí, která ovlivňuje dětskou osobnost, je škola. Každé školské zařízení rozvíjí poznávací schopnosti a dovednosti, působí také jako socializační činitel (Vágnerová, 2005). Hodnocení výkonů a chování představuje specifickou zkušenost, která může ovlivnit dětské sebe pojetí. Proces učení je výsledkem individuální zkušenosti, k němuž jedinec došel sám, převážná část učení má charakter obecné zprostředkované zkušenosti. Vztah zrání a učení má charakter interakce. Učení nemá trvalý charakter, je ovlivňováno novými zkušenostmi.

V rodině se vytváří základy generové identity. Působí zde samozřejmě i společnost. V životě jedince je několik vývojových mezníků, jde jednak o biologický mezník (zrání organismu), dále psychický (interakce genetických dispozic a učení), poslední je sociální mezník (daný společností, například nástupem do školy). Přejít mezi jednotlivými fázemi není plynulý (Vágnerová, 2005).

2.5.1 Školní věk

V tomto životním období se dítě stává školákem, projde „rituálem“ zápisu a prvního školního dne. Toto životní období lze rozdělit dle Vágnerové (2005) do tří fází:

1. Raný školní věk (6–7 let až 8–9let).
2. Střední školní věk (8–9 let až 11–12let).
3. Starší školní věk (období 2. stupně, trvá do ukončení povinné školní docházky, tedy cca 15 let).

Na počátku školního věku se mění způsob poznávání a uvažování, rozvíjí se zraková a sluchová percepce. Dochází také k rozvoji konkrétních

logických operací, dítě dokáže ovládat pozornost, zvyšuje se kapacita paměti. Zvyšuje se emoční stabilita, rozvíjí emoční inteligence, rozvíjí se také sebekontrola a charakterové vlastnosti (Vágnerová, 2005).

Základní sociální a emoční zázemí nadále poskytuje rodina, škola je však důležitou institucí, která umožňuje rozvoj sociálních kompetencí a způsobů chování. Velmi důležitá je vrstevnická skupina, se kterou se postupně ztotožňuje. Školní věk je fází pílě a snaživosti, dítě se vymezuje tím, co dokáže, rozvíjí se také generové sebe pojetí a diferenciací. Děti v tomto období dávají přednost vrstevníkům stejného pohlaví (Vágnerová, 2005).

2.5.2 **Období dospívání**

Období dospívání je přechodem mezi dětstvím a dospělostí. Jde o věkovou skupinu 10–20 let. V tomto období dochází ke komplexní proměně osobnosti jak v oblasti psychické a somatické, ale také sociální. Dospívání jako životní fáze bylo vytvořeno v souvislosti s civilizačními změnami (Vágnerová, 2005).

Období dospívání má dvě fáze:

- **Raná adolescence**, nazývaná také **pubescence** – patří sem prvních pět let dospívání (11–15 let). Jedinec dozrává zejména po stránce tělesné a pohlavní, mění se také zevnějšek, což se stává podnětem k úpravě sebe pojetí. Mění se také myšlení, dospívající myslí abstraktně. Dítě se osamostatňuje od rodičů. Stále větší vliv získávají vrstevníci, se kterými se ztotožňuje. Začínají se projevovat také sexuální potřeby. Dospívající má potřebu vlastní identity, začíná pochybovat sám o sobě. Řeší svou pozici ve společnosti. Ztrácí staré jistoty, ale zároveň nalézá nové. Hledá také přijatelnou pozici ve světě. Emoční labilitu způsobují změny v hormonálních funkcích, jedinci jsou labilnější, více přecitlivější na běžné podněty, ale také impulzivnější, hůře se sebeovládají. Sebehodnocení je nestabilní. Pubescenti jsou kritičtí a uvažují více o budoucnosti. Minulé zkušenosti ovlivňují potřebu jistoty a bezpečí, ale také potřebu nových potřeb – např. potřeba seberealizace. Pubescent je hyperkritický, často mívá sklon polemizovat s ostatními, projevuje úsilí o hlubší sebepoznání, zde překračuje hranici aktuálního sebe pojetí. Je zaměřený na vlastní

pocity, prožitky a myšlenky. Vágnerová (2005) považuje za hlavní přínos dospívání objevení svého vnitřního světa. Velký vliv má vrstevnická skupina. Pubescent odmítá podřízenou roli a je netolerantní k dospělým. Stále však přetrvává citová vazba na rodiče.

- Druhou fází nazýváme **pozdní adolescence**, toto životní období začíná kolem patnáctého až šestnáctého roku a končí mezi osmnáctým až dvacátým prvním rokem života. Dochází ke změnám s určitou variabilitou zejména v oblasti psychické a sociální. V této době bývá ukončena povinná školní docházka, důležitým mezníkem je ukončení profesní přípravy. Je dosaženo plnoletosti. Dochází k vyrovnání ve vztazích s rodiči a zlepšení vztahů ve společnosti. Mění se také sociální postavení. Mezi sociální a fyzickou zralostí je nerovnováha. Hlavním úkolem tohoto období je příprava na budoucí povolání a dozrání v samostatnou osobnost. Dochází také k prvnímu pohlavnímu styku. V tomto období je tedy nejdůležitější zejména příprava na povolání a volba povolání, dále oblast osobních vztahů, zejména láska, ale i erotika a sexualita. Začíná příprava na rodinný život a manželství. Důležité je také formování vlastní osobnosti. Projevují se problémy v sociálních vztazích jak s rodiči, ale také s učiteli a vrstevníky. Jedinec může zažívat také silné traumatické zážitky jako vážné nemoci či úmrtí v rodině. Dospívající jsou schopni pochopit obecnější pravidla a zároveň je aplikovat na různé situace. Odmítají kompromisy. Charakteristická jsou radikální řešení situací a zkratkovité reakce. Převažuje flexibilita a schopnost používat nové způsoby řešení. Úsudek bývá zatížen emocemi. Narůstá schopnost odhadu vlastních schopností a dovedností. Změny jsou v oblasti citového prožívání a emocí. Objevuje se vztahovačnost a přecitlivělost. Rozvíjí se volní vlastnosti, zejména vytrvalost a sebeovládání. Adolescent je častěji akceptován jako dospělý. Důležitá je role pracovní, dále také sociální identita, blízkost přítele a spolehlivého kamaráda, ale také partnera. Dochází k odpoutání od rodičů, ztráta jejich výsadního postavení. Rodiče představují model určitého způsobu života, který adolescent už jen nekritizuje, ale hledá směr svého vlastního života (Vágnerová, 2005).

3 METODIKA PRÁCE

Cílem výzkumného šetření bylo porovnání systému vzdělávání a hodnot žáků v České a v republice Rakousko. Výzkum je realizován jako kvantitativní (Chráška, 2007) a výzkumný vzorek zahrnuje žáky z druhého stupně obou zkoumaných škol a jejich učitele.

3.1 Cíle výzkumu a výzkumné předpoklady

Cíl 1. Zjistit, jak jsou spokojeni žáci ve škole v České republice ve srovnání se žáky v republice Rakousko.

VP1: Žáci ve škole v České republice budou ve škole méně spokojeni než žáci ve škole z republiky Rakousko.

Cíl 2. Zjistit, jaké mají žáci v České republice oblíbené a naopak nejméně oblíbené předměty a porovnat tyto preference s žáky v republice Rakousko.

VP2: Preference a averze vůči vyučovaným předmětům budou u žáků v obou republikách stejné.

Cíl 3. Zjistit, jaký mají žáci v České republice názor na znalosti, způsob výuky a známkování svých učitelů a porovnat je s názorem žáků v republice Rakousko.

VP3: Na rozdíl od žáků z republiky Rakousko, kteří budou spokojeni se znalostmi i se známkováním svých učitelů, budou žáci z České republiky spokojeni pouze se znalostmi svých učitelů, ale k jejich známkování budou mít výhrady.

Cíl 4. Zjistit, jaký mají učitelé v České republice názor na přípravu žáků na vyučování a porovnat je s názorem učitelů na přípravu svých žáků v republice Rakousko.

VP4: Učitelé z České republiky, na rozdíl od učitelů z republiky Rakousko, nebudou spokojeni s přípravou svých žáků na vyučování.

Cíl 5. Zjistit, jaký mají učitelé v České republice názor na kázeň svých žáků a udílení kázeňských trestů oproti učitelům v republice Rakousko.

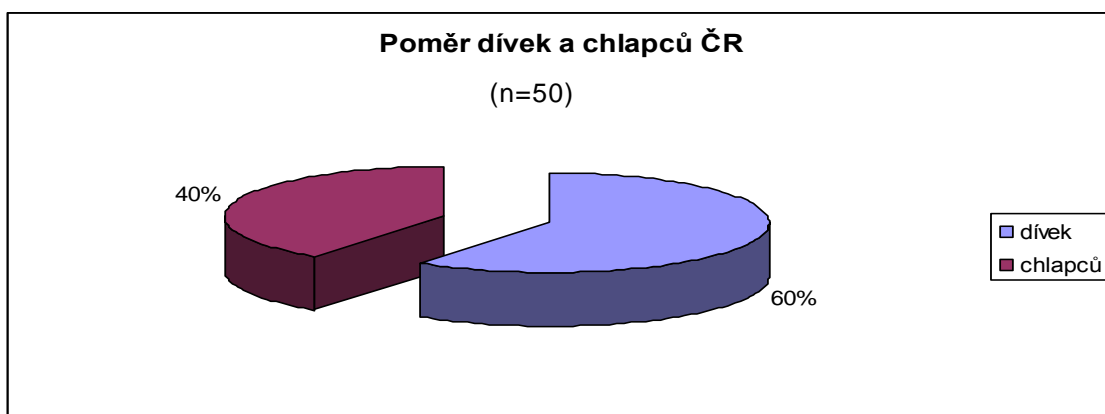
VP5: Učitelé z České republiky, ve srovnání s učiteli v republice Rakousko, nebudou spokojeni s kázní svých žáků a také s účinností kázeňských trestů.

Cíl 6. Zjistit, jaký mají učitelé v České republice názor na své povolání, školský systém a jeho pozitiva a negativa a porovnat je s názorem učitelů v republice Rakousko.

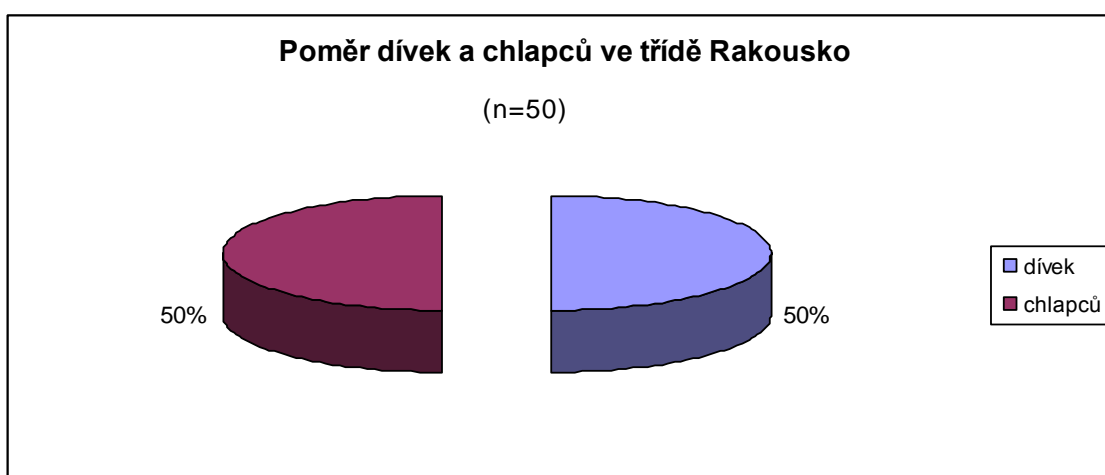
VP6: Učitelé z České republiky nebudou častěji spokojeni se svým povoláním a školským systémem než učitelé z republiky Rakousko.

3.2 Popis výzkumného vzorku

Pro účel této práce a výzkumu byla vybrána skupina žáků druhého stupně základní školy v Moravské Třebové a stejná věková skupina žáků v republice Rakousko, ve městě Innsbruck v Tyrolsku. Skladba žáků jednotlivých tříd byla 60 dívek a 40 chlapců v České republice, celkem tedy 100 žáků ve věku 10–15 let, rozvržených do tříd podle věku. V Rakousku bylo v této skupině 50 dívek a 50 chlapců, celkem tedy 100 žáků ve stejném věku. Tato skladba vyjadřuje standardní zastoupení poměru obou pohlaví vzhledem k vývoji genderové problematiky. Druhou skupinou respondentů byli učitelé z těchto škol, kdy se šetření zúčastnilo 15 učitelů z každé země. Průměrný věk učitele v Česku byl 44 let, s délkou praxe 19 let a v Rakousku 46 let s délkou praxe 24 let. V České republice to byly pouze ženy – učitelky, v Rakousku bylo 56 % mužů – učitelů.

Graf 1. Složení výzkumného vzorku žáků v České republice z hlediska pohlaví

Graf 2. Složení výzkumného vzorku žáků v republice Rakousko z hlediska pohlaví

3.3 Použitá výzkumná metoda a popis organizace výzkumu

Jako metodu pro získání dat jsme zvolili metodu nestandardizovaného dotazníku (Chráška, 2007, s. 163). Dotazník byl tvořen uzavřenými, otevřenými a polootevřenými otázkami. Před zahájením dotazníkového šetření byly dotazníky konzultovány s vedením obou škol a následně, v rámci předvýzkumu, rozdány několika žákům, abychom zjistili srozumitelnost jednotlivých položek v dotazníku. Vlastního dotazníkového šetření se zúčastnili žáci a jejich učitelé dvou uvedených škol, jejich odpovědi byly anonymní a dobrovolné, nebyly ničím ovlivňovány a pro zajištění objektivnosti byl po celou dobu vyplňování dotazníku přítomen autor bakalářské práce. Žáci byli požádáni o vyplnění dotazníku s vysvětlením, k jakým účelům budou údaje dotazníkem zjištěné použity a zpracovány. Všichni žáci a také jejich učitelé

s vyplněním souhlasili, následně po předání dotazníky ochotně vyplnili a odevzdali k hodnocení.

Celý výzkum probíhal v měsících březnu a dubnu roku 2014 v republice Rakousko a v měsíci září a říjen 2014 v České republice. Bylo rozdáno 100 dotazníků žákům a 15 dotazníků učitelům v každém státě.

3.4 Způsob zpracování a vyhodnocování údajů

Vlastní šetření bylo započato shromažďováním a ověřováním informací, setříděním a kompletací podle stanovených kritérií.

Výsledky dotazníku a testu byly přehledně uspořádány v pomocných tabulkách a následně zakresleny v grafech. Vše bylo zpracováno v programu Microsoft Office Excel 2010, textová část a část tabulek v textovém editoru Microsoft Office Word 2010. Zhodnocení výsledků jednotlivých odpovědí bylo zpracováno pro větší přehlednost většinou do grafů. Bibliografické údaje jsou zpracovány dle ISO 690.

4 VÝSLEDKY A DISKUSE

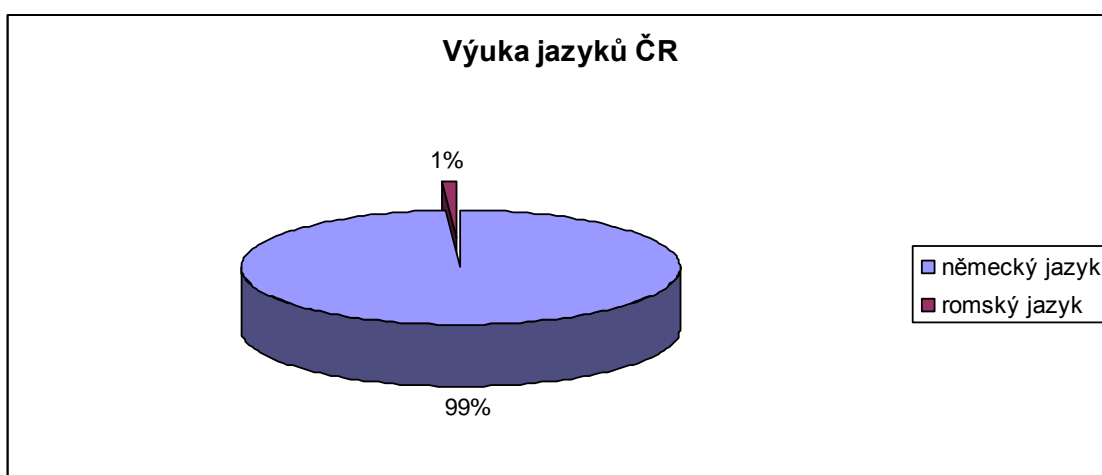
4.1 Vyhodnocení odpovědí žáků z České republiky a z republiky Rakousko

Jednotlivé odpovědi na předložené otázky byly vyhodnoceny a rozděleny podle stanovených cílů a následně přehledně zpracovány do následujících otázek, které vždy nejsou zcela totožné s položkami v dotaznících.

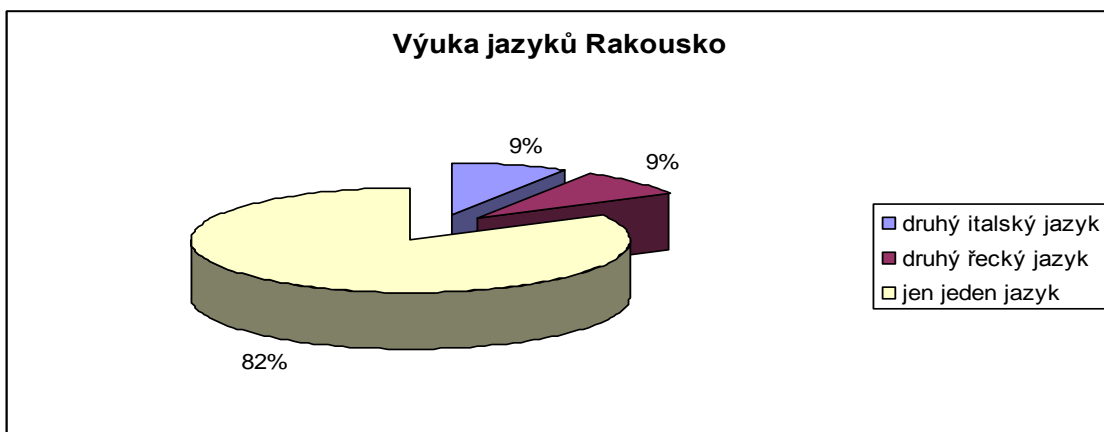
Otázka č. 1: Jaký cizí jazyk se učíš? Pokud se učíš více cizích jazyků, uveď více možností, případně uveď jaký jiný jazyk!

Tato otázka zjišťovala, jaký cizí jazyk se žáci učí v rámci školní docházky. V České republice je povinná výuka anglického jazyka nyní již od první třídy, proto 100 % žáků druhého stupně se učí anglicky a na druhém stupni přibývá druhý jazyk dle výběru. Zde uvedlo, 99 % žáků výuku německého jazyka. Pouze v jednom případě se respondent vyjádřil, že studuje jazyk romský. Zde zřejmě nepochopil zadání otázky, protože romský jazyk se na této škole nevyučuje, stejně jako jiné jazyky.

Výsledky šetření v republice Rakousko ukazují, že i zde se také 100 % žáků učí jazyk anglický, nicméně někteří z těchto žáků se k tomuto jazyku dále učí v 8,5 % italsky a v 8,5 % řecky.

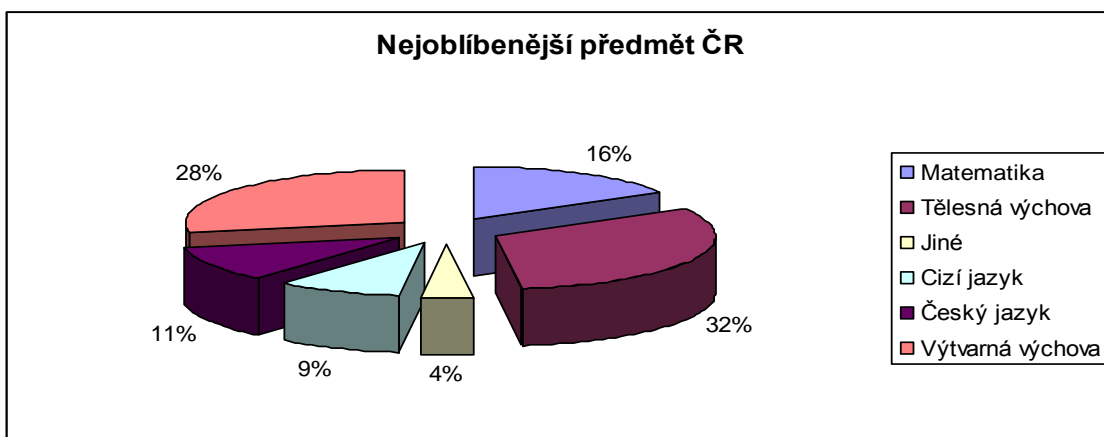
Graf 3. Výuka jazyků Česká republika

Graf 4. Výuka jazyků Rakousko

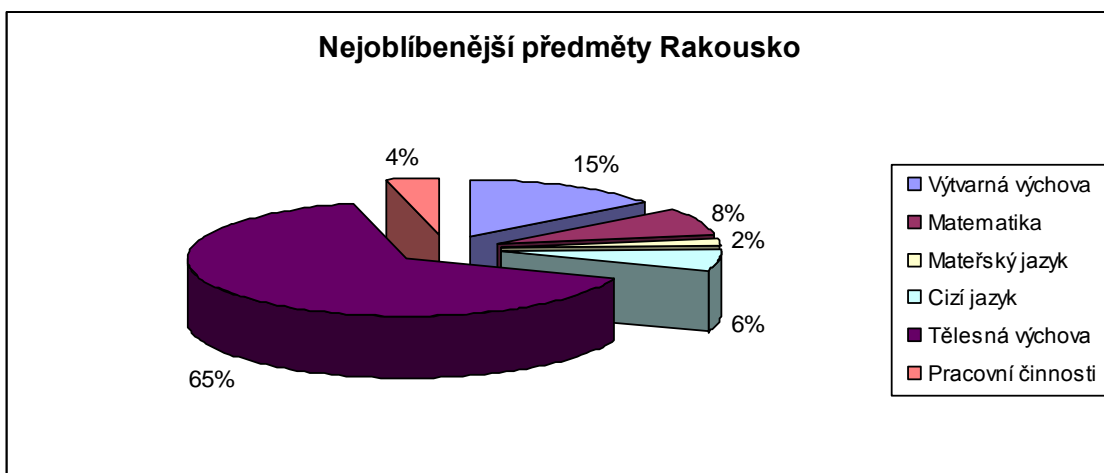
Otázka č. 2: Uved', který předmět je Tvůj nejoblíbenější a proč?

Zde byli respondenti dotazováni na nejoblíbenější předmět. U českých žáků se jako o nejoblíbenějším předmětu hovoří o tělesné výchově, kdy z celkového počtu si tuto možnost vybralo 32 % respondentů. Dále se zde jedná o výtvarnou výchovu 28 %, na třetím místě v oblíbenosti se nachází předmět matematika, která je procentuálně na přičce 16 %. Poté se zde jedná pouze o nepatrné rozdíly, kdy je zde jazyk český 11 %, jazyk cizí 9 % a v poslední řadě byl zvolen předmět jiný 4 %.

Graf 5. Nejoblíbenější předmět Česká republika

Z pohledu žáků v republice Rakousko získáváme výsledek dosti podobný. Z celkového počtu zvolili žáci za nejoblíbenější tělesnou výchovu, a to v 67 %, dále se oblíbenost dalších předmětů jen mírně liší. Na druhém místě je výtvarná výchova s 15 %, matematika s 8 % a v dalším pořadí se zde shodují předměty cizí jazyk a možnost jiného předmětu, kdy byl uváděn předmět pracovní činnosti s 4 % a na posledním místě se nachází mateřský jazyk s 2 %.

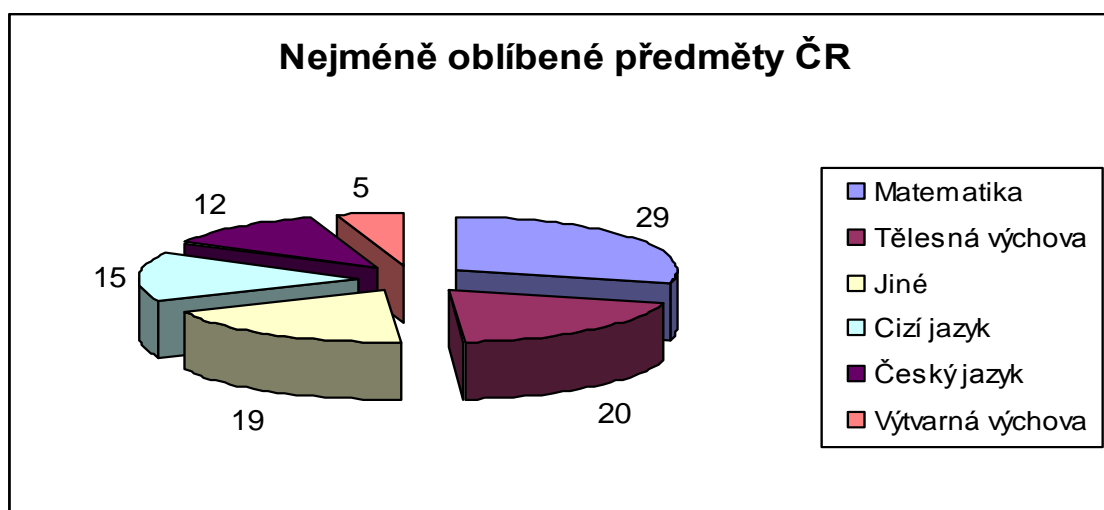

Graf 6. Nejoblíbenější předmět Rakousko

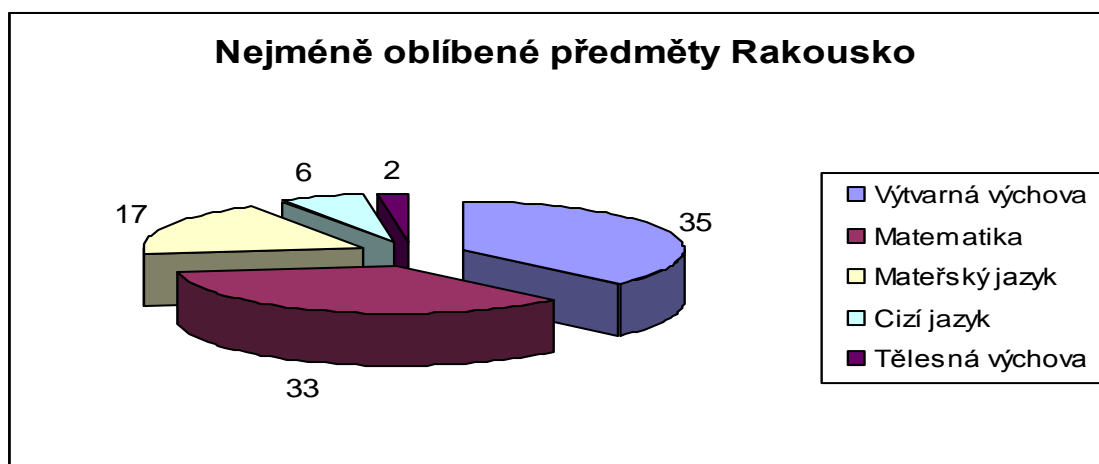
U žáků v obou zemích je tedy nejvíce oblíbený sport a aktivity s ním spojené. Také výtvarná výchova je v obou zemích velmi podobně hodnocena, a to jako druhý nejoblíbenější předmět. Na třetím místě je výchylka, kdy se procentuálního zisku ujala matematika v obou státech. Čtvrté místo se již výsledky rozchází, kdy v České republice vyhrává mateřský jazyk a v republice Rakousko je to výuka cizích jazyků společně s pracovními činnostmi. Na posledním pátém místě oblíbenosti jsou to v České republice cizí jazyky a v republice Rakousko mateřský jazyk.

Otázka žáci č. 3: Uveď, který předmět je Tvůj nejméně oblíbený a proč?

Zde se naopak dotazujeme na nejméně oblíbený předmět. V Česku jde zejména o matematiku a český jazyk. V Rakousku je to výtvarná výchova a matematika, mateřský jazyk je až na třetím místě.

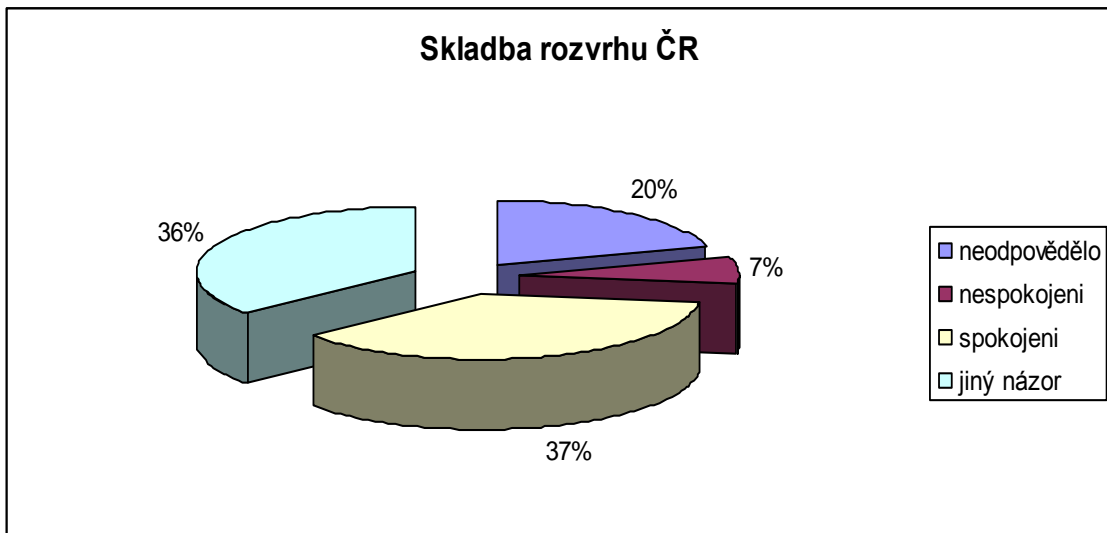
Graf 7. Nejméně oblíbený předmět Česká republika

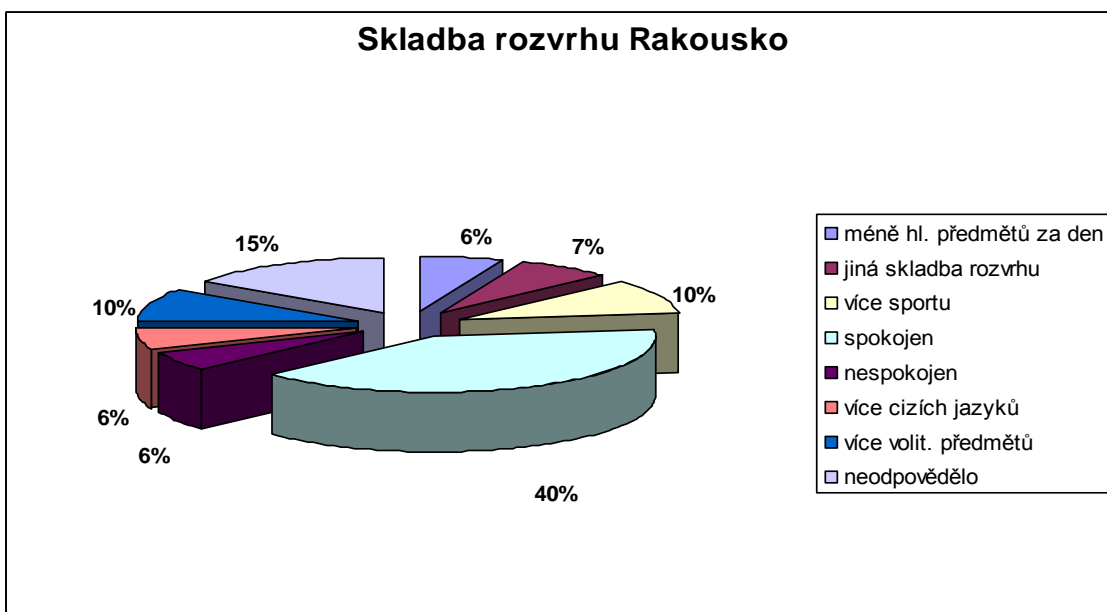
Graf 8. Nejméně oblíbený předmět Česká republika

Otázka žáci č. 4: Myslíš si, že skladba předmětů, které máte ve škole je dobrá, nebo bys zvolil/a jinak, například více volitelných předmětů anebo rozvrh podle Tvého zaměření a zájmů.

Dotaz zjišťuje spokojenost se skladbou předmětů, eventuálně zjišťuje případné návrhy změn. Ze šetření bylo zjištěno, že větší část žáků z této školy v republice Rakousko je s rozvrhem spokojena, a to 40 % z celkového počtu. Dalším bodem, který hovoří ve prospěch skladby předmětů, je vyjádření žáků, že jsou spokojení, ale rádi by měli více sportovního vyžití, zde hovoříme o 10 %. K tomuto rozhodnutí můžeme řadit i žáky, kteří by uvítali více volitelných předmětů – 10 %, poté se 7 % žáků vyjádřilo, že rozvrh by bylo lepší mírně poupravit, důležitým bodem je zde tvrzení 6 % žáků, kteří si přejí méně hlavních předmětů v jeden den. K tomuto hodnocení můžeme řadit také žáky, kteří postrádají více hodin cizích jazyků 6 % a také žáky, kteří nejsou spokojeni se skladbou předmětů 6 %. Zajímavé je, že se 15 % respondentů odmítlo vyjádřit k tomuto bodu dotazníku.

Graf 9. Skladba rozvrhu Česká republika

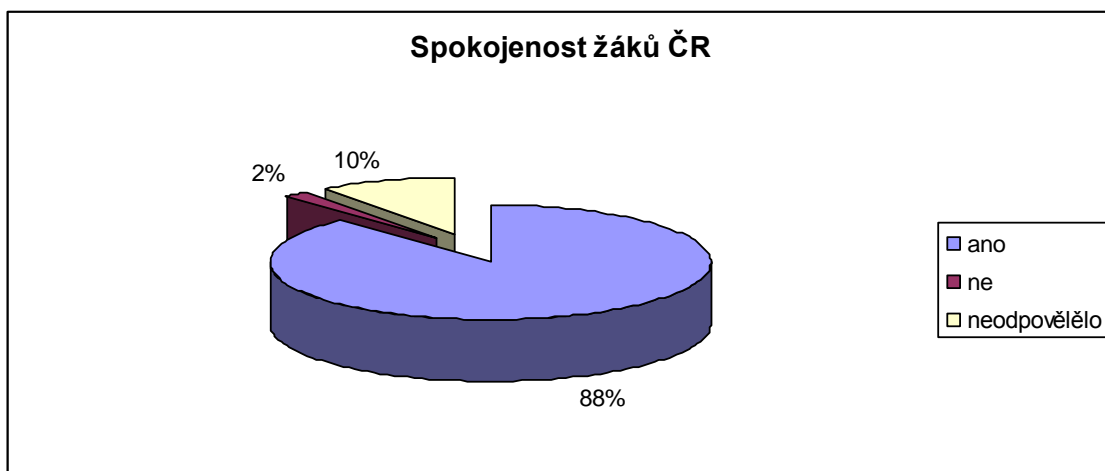

Graf 10. Skladba rozvrhu Rakousko

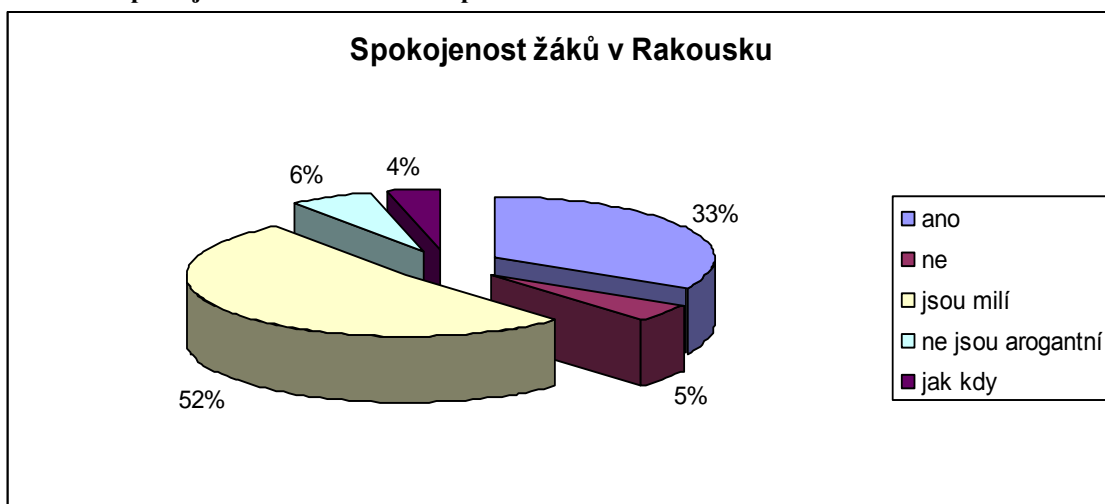
Otázka žáci č. 5: Jsi spokojený/á s přístupem učitelů?

Tato otázka zjišťovala spokojenost žáků s přístupem učitelů. Důležitým bodem pro správnou funkčnost školství a klimatu ve třídě je spokojenost žáka, a to nejen z výchovného hlediska, ale také z hlediska přístupu učitelů. Proto se tato otázka zabývá zejména pohledem žáka směrem k učiteli, jak je na první pohled vidět z grafů. Žáci jsou nadměru spokojeni s jednáním a výstupem učitelů k jejich osobě. Ve velké míře byly odpovědi na principu velké chvály jak už učitelů třídních, tak zbytku učitelského sboru. Velmi často byly odpovědi velmi rozsáhlé a takřka vždy přesně vystihovaly odpověď na danou otázku. Žáci v České republice odpovídali v 88 % kladně, jen malé procento žáků

spokojeno není. Podobné odpovědi byly získány i od rakouských dětí, které odpovídaly – spokojeno 85 %, pouze 11 % spokojeno není a ve, 4 % případů zvolily obě varianty odpovědi.

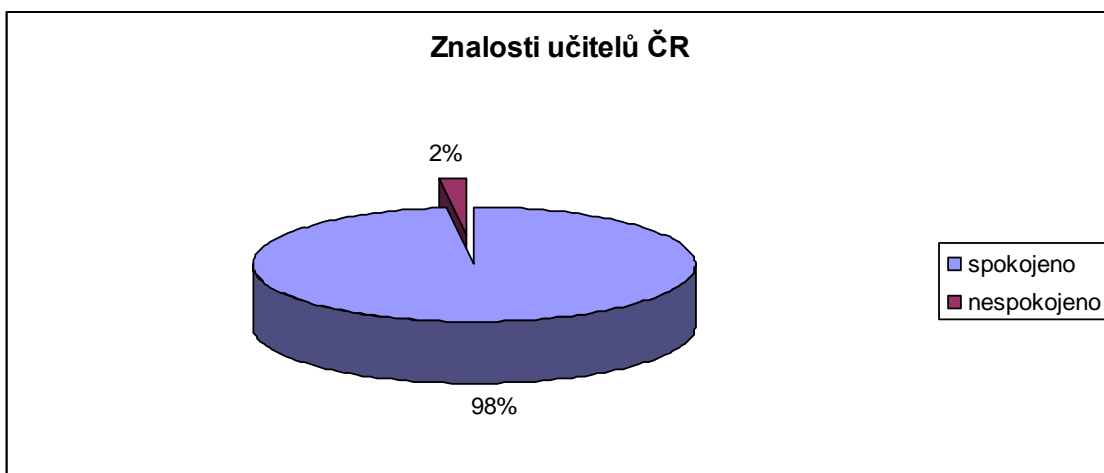
Graf 11. Spokojenost žáků Česká republika

Graf 12. Spokojenost žáků Rakousko

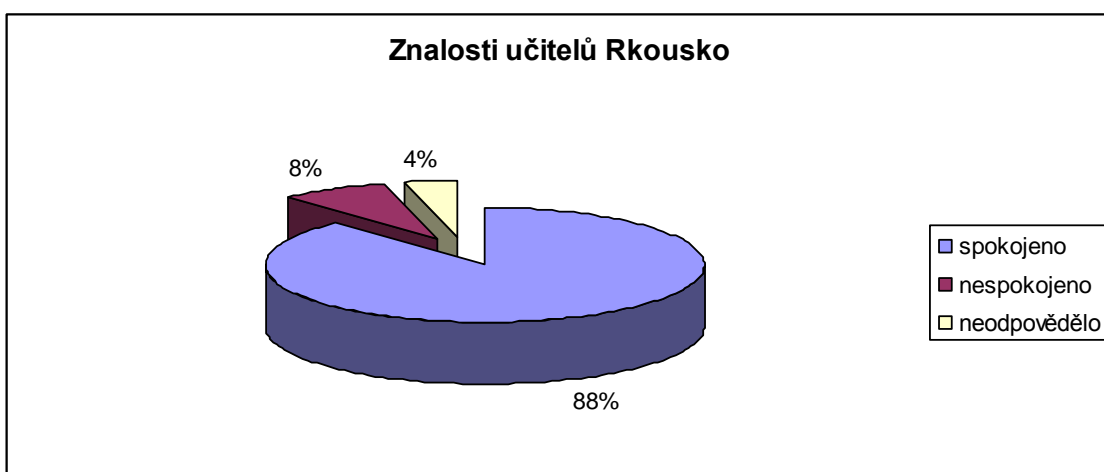
Otázka žáci č. 6: Jsi spokojený/á se znalostmi učitelů?

Tato otázka se podobně jako otázka předešlá zabývala problematikou vztahu žáka k učiteli a zkoumala znalosti učitelů tak, jak je vidí jejich žáci. I zde je na první pohled vidět obliba učitelského sboru. Mezi českými žáky je 98 % žáků spokojeno, uvádí tyto odpovědi – ochota a pomoc při učení a vysvětlení nové látky, dále se jedná o odpovědi typu: velká znalost látky, ale také ochota pomáhat žákům s dyslexií. Pouze 2 % z celkového počtu spokojeno není, jako důvod uvádí spíše velké množství kontrolních testů než malé znalosti učitelů.

Graf 13. Znalosti učitelů Česká republika

V rakouské části odpovědí je 88 % respondentů velmi spokojeno se znalostmi učitele (třídního nebo jiného). Otázka byla rozdělena na dvě části, kdy bylo důležité také vyjádřit svůj názor: dobré znalosti z důvodu vysokoškolského vzdělání, dále také ochota při vysvětlení konkrétního tématu, taky při dotazu na jiný problém či problematiku. Pouze 8 % z celkového počtu respondentů vyjádřilo negativní názor na znalosti učitelského sboru, vesměs se jedná o odpovědi typu: učitel má lehké povolání, a přesto mi nedokáže vždy na vše odpovědět. Je nutno zahrnout do tohoto hodnocení i 4 % respondentů, kteří na tuto otázku odpověď neznali.

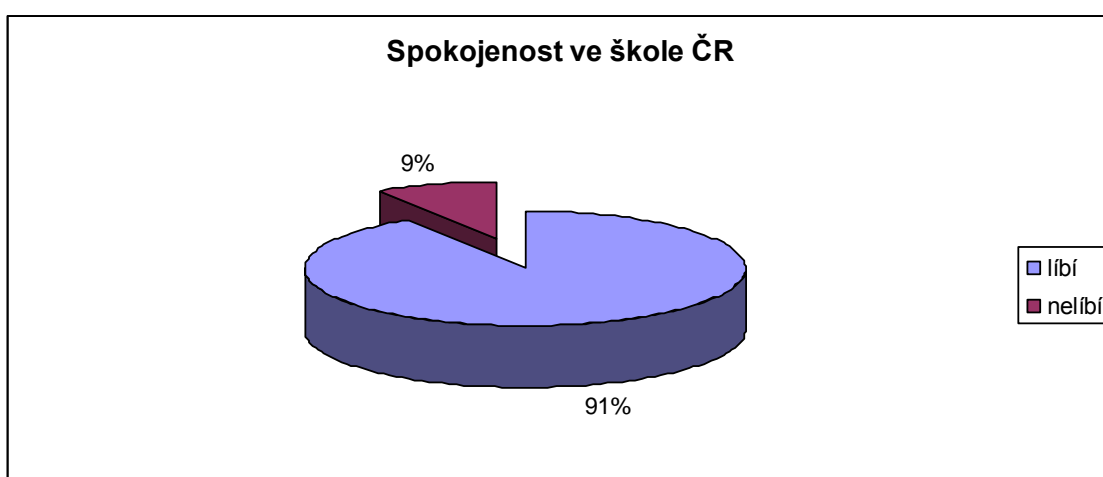

Graf 14. Znalosti učitelů Rakousko

Otázka žáci č. 7: Líbí se ti ve vaší škole?

Zde se měli žáci vyjádřit k tomu, jak se jim líbí v jejich škole. Účelem bylo zjistit, proč (popřípadě kvůli komu) rádi či neradi školu navštěvují. Tato otázka byla

zaměřena především na kvalitu klimatu v této škole, kdy bylo hlavním cílem dosáhnout co možná nejobektivnějšího názoru žáků. Jak je vidět na grafech, v České republice je spokojeno 91 % respondentů. Mezi hlavní důvody patří zejména potřeba docházky do školy za cílem kamarádství se spolužáky, ale byl zmíněn i dobrý kolektiv ve třídě samotné. Pouhých 9 % z celkového počtu odpovědělo negativně a mezi důvody udali především falešné chování mezi lidmi, lži, ale také například nadbytečný přísun teoretických informací (musíme se učit). Mezi rakouskými žáky je celých 100 % spokojených respondentů, mezi důvody byly nejčastěji zařazeny vztahy mezi spolužáky, zde se jednalo o 70 %, zbylých 30 % udalo toto tvrzení z důvodu dobrého chování učitelů či učení se novým dovednostem a získání nových informací.

Graf 15. Spokojenost ve škole Česká republika

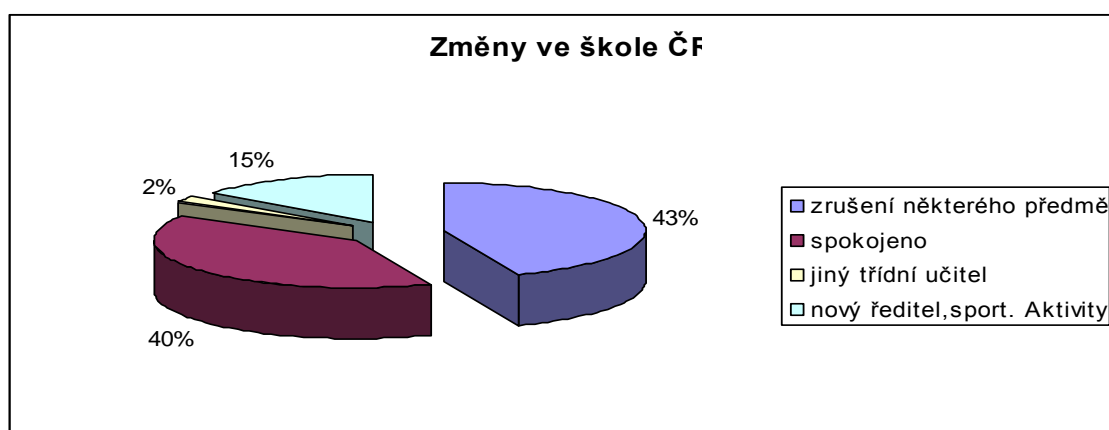

Graf 16. Spokojenost ve škole Rakousko 1

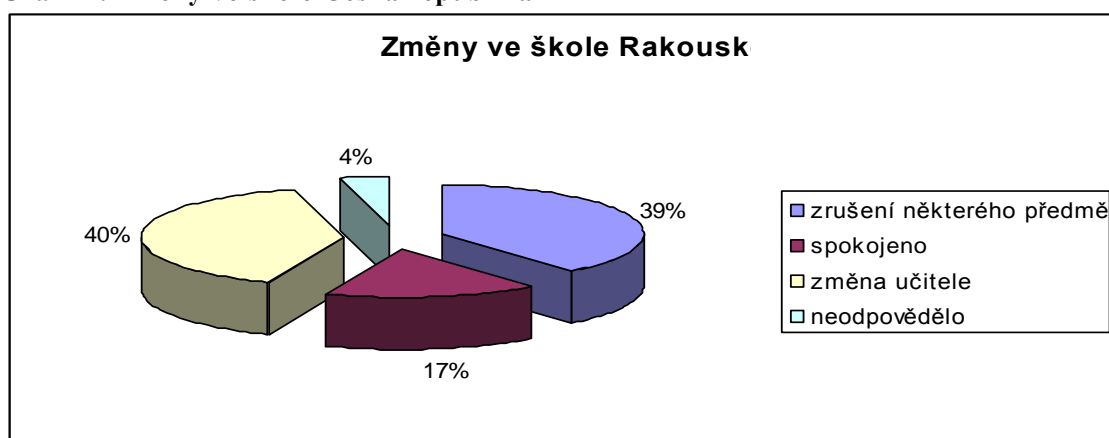
Otázka žáci č. 8: Pokud bys mohl/a něco změnit ve škole či ve třídě, co by to bylo?

Tato otázka zkoumá, co by rádi žáci ve škole změnili. Cílem byly pocity, touhy a názory na to, jak změnit současnou situaci ve škole. V Česku je 43 % žáků pro zrušení

některého z předmětů, dále 40 % je se situací spokojeno. Mezi těmito dvěma skupinami se nachází 2 % žáků, kteří by rádi provedli změnu třídního učitele, 2 % žáků by provedli změnu jiného učitele než je třídní učitel a v poslední řadě 15 % žáků, kteří svůj názor směřují do sféry sportu, jako je větší hřiště nebo také nový ředitel školy – zde hovoříme o 15 % z celkového počtu dotazovaných žáků. V Rakousku je již na první pohled vidět, že převážná většina se systémem spokojena není, a proto by ráda provedla v určitých bodech změnu, například změnou některého z vyučujících, kdy hovoříme o 40 % z celkového počtu respondentů, ale setkáme se zde také se změnou některého předmětu, zde hovoříme o 40 %. Pouze v 17 % případech jsou žáci naprosto spokojeni. Důležité je zde zmínit, že 4 % respondentů se odmítlo vyjádřit.

Graf 17. Změny ve škole Česká republika

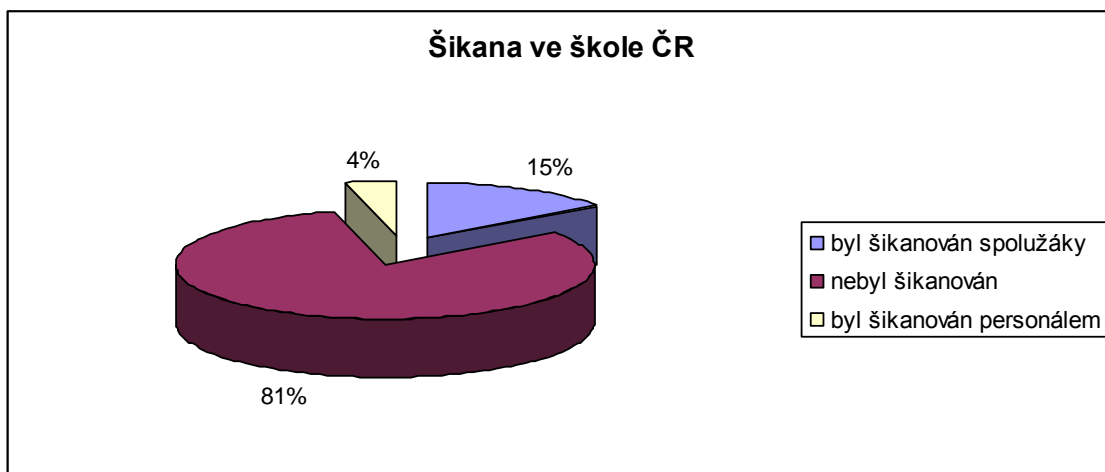

Graf 18. Změny ve škole Rakousko 1

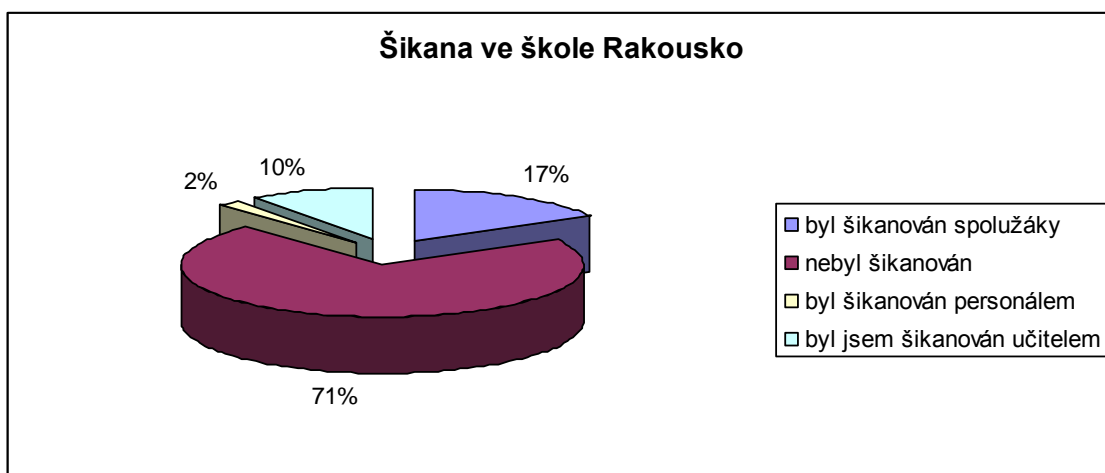
Otázka žáci č. 9: Byl/a jsi ve škole někdy šikanován/a?

Šikana je velmi závažným tématem nejen na českých školách, ale i v zahraničí. Proto bylo nezbytné tuto otázku položit i žákům obou zemí. V České republice jsme zjistili, že 81 % nebylo nikdy nikým šikanováno, v návaznosti na tuto hodnotu je však nutno oponovat protikladem, kdy 15 %

šikanováno bylo, a to konkrétně spolužáky, poté hovoříme o 4 % žáků, kteří byli někdy šikanováni personálem školy. Pozitivní je zde zjištění, že šikana není v republice Rakousko natolik rozšířena, nicméně i zde se objevuje. V 71 % případu z celkového počtu žáků nebyl nikdy šikanován. Převaha šikany je zde ze stran spolužáků 17 %, zbylých 10 % je zde ze strany učitele a pouze 2 % žáků bylo šikanováno jiným personálem školy.

Graf 19. Šikana ve škole Česká republika

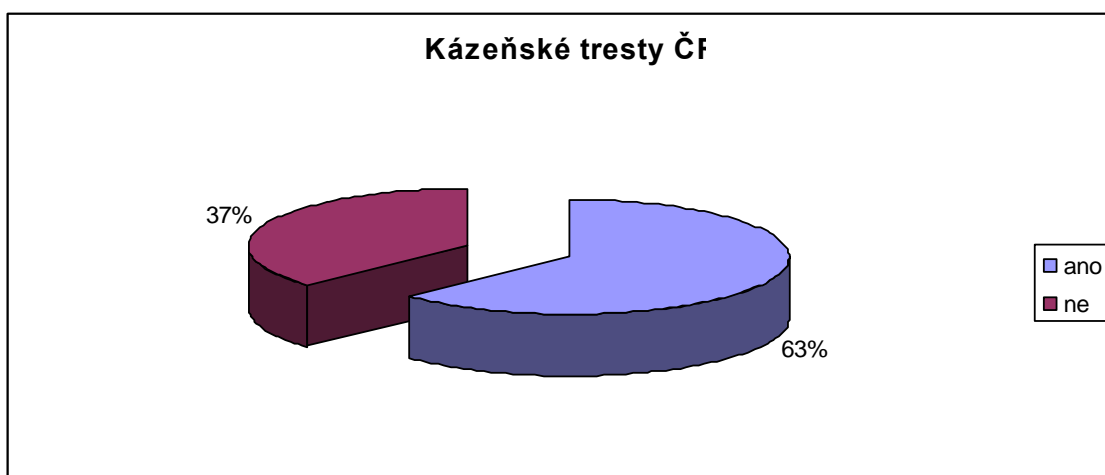
Graf 20. Šikana ve škole Rakousko

Otázka žáci č. 10: Byl/a jsi někdy kázeňsky potrestán/a ? Pokud ano a vícekrát, uveď kolikrát

Téma kázeňských trestů je dosti závažné, a proto bylo další nezbytnou částí tohoto šetření. Žáků, kteří byli někdy v Česku kázeňsky trestáni, je v celkovém součtu 63 %. Tato otázka byla dále rozšířena o body, kdy byl

důležitým faktorem počet trestů – v tomto případě odpovědělo 9 %, že byli pouze jednou potrestáni, v dalším případě se jedná 17 %, kteří zvolili možnost pouze „ano“ byl jsem trestán, k tomuto řadíme i odpověď, když žák uvedl počet trestů, jedná se o 37 %, v průměru tedy připadá na jednoho žáka, který byl vícekrát trestán, 7 trestů. Naopak hovoříme o žácích, kteří trestáni nebyli 37 %.

V Rakousku byl počet trestaných žáků 52 % žáků, z nich 29 % vícekrát – v průměru třikrát. Procento netrestaných žáků je zde 46 %. V jednom případě se žák odmítl vyjádřit.

Graf 21. Kázeňské tresty ve škole Česká republika

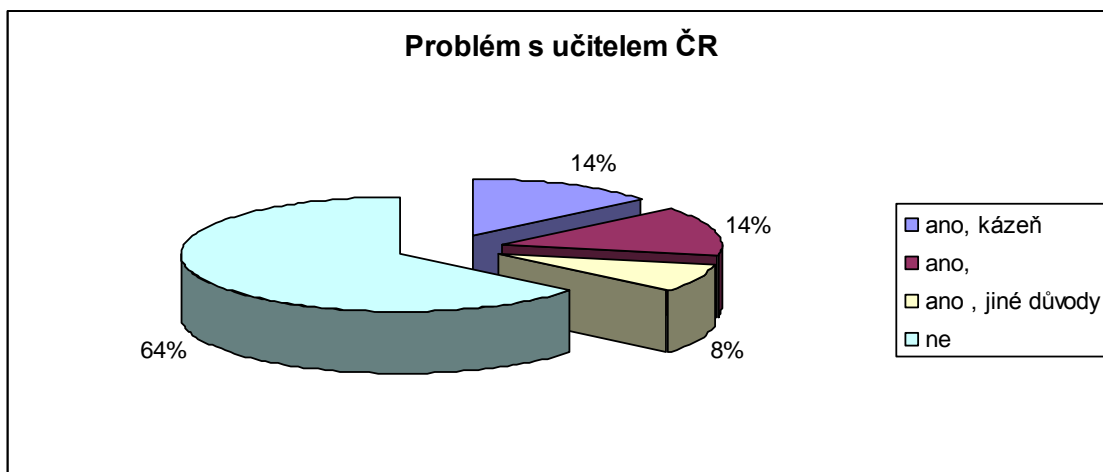

Graf 22. Kázeňské tresty ve škole Rakousko

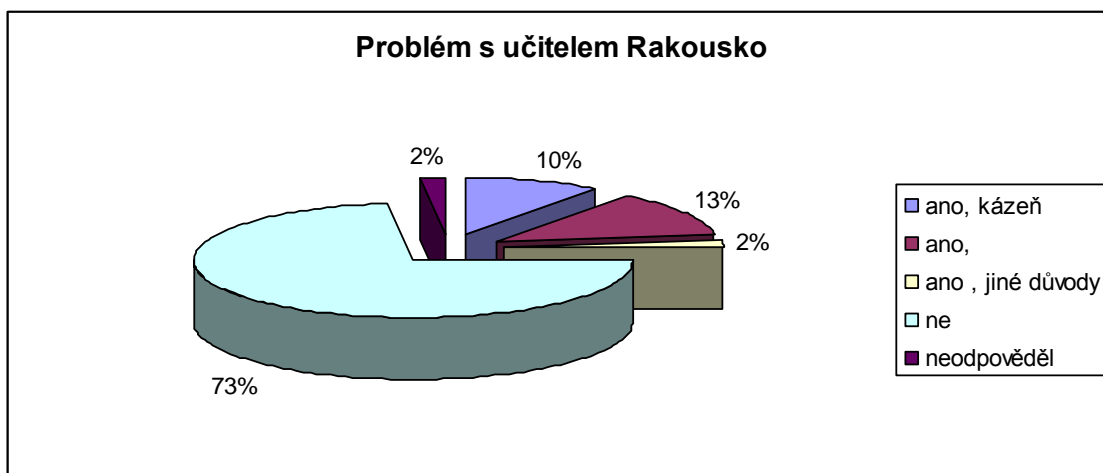
Otázka žáci č 11: Měl jsi někdy závažnější problém s některým z učitelů?

Vztah učitele a žáka patří k těm nejvíce důležitým. Tudiž i tento bod patří do skupiny více závažných. Z celkového počtu českých žáků se 14 % potýkalo s problémy vůči učiteli kvůli kázní, dále 8 žáků 14 % odpovědělo pouze „ano“, další skupina žáků odpověděla pouze ano, ale to z jiných důvodů jako z důvodu

krádeží ve škole či kouření na WC – zde hovoříme o 8 %. V neposlední řadě jsou zde žáci, kteří doposud neměli s problémy s učitelem tj. 64 %. V Rakousku 73 % žáků problém s učitelem nemělo, 10 % s kázní a 13 % odpovědělo jen ano, shodně 2 % mělo problém s klasifikací a nebo neodpověděli.

Graf 23. Problém s učitelem ve škole Česká republika

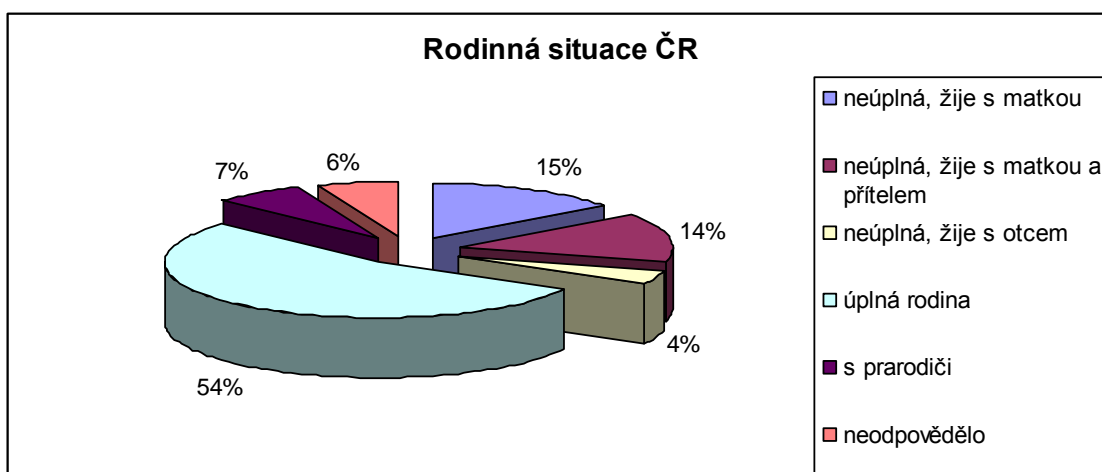

Graf 24. Problém s učitelem ve škole Rakousko

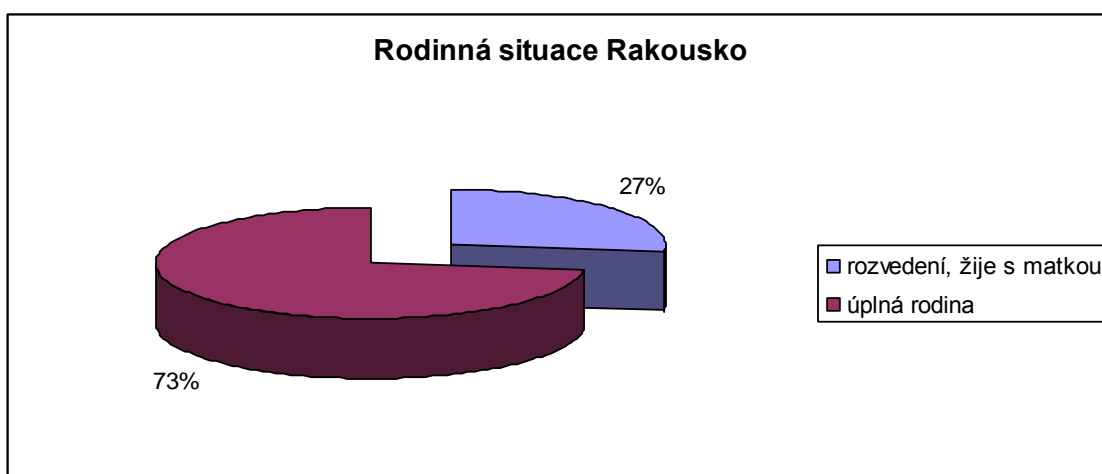
Otázka žáci č. 12: Uveď, z jaké rodiny pocházíš.

Faktor, který do jisté míry ovlivňuje chování žáka, ale i jeho prospěch ve škole, je téma rodiny, tedy i sociálního prostředí žáka. Rodina je v mnoha případech českých domácností neúplná, konkrétně v 15 % případů jsou žáci z neúplné rodiny a žijí pouze s matkou, 14 % žáků žije také v neúplné rodině s matkou a jejím přítelem. Další skupina žáků je z rozvedené rodiny, kdy žák žije pouze s otcem, zde hovoříme o pouhých 4 %, dále zde máme žáky z úplných

rodin 54 % a v poslední řadě žáky, kteří žijí s prarodiči 7 %, zbylých 6 % žáků odmítá na tuto otázku odpovědět. V Rakousku je situace podstatně lepší, 73 % dětí žije v úplné rodině a jen 27 % má rozvedené rodiče a žije s matkou.

Graf 25. Rodinná situace Česká republika

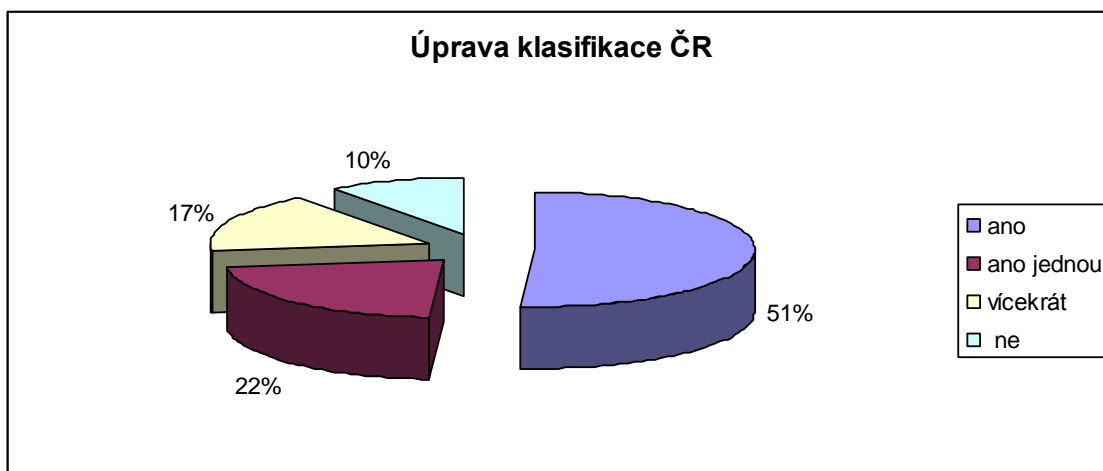

Graf 26. Rodinná situace Rakousko

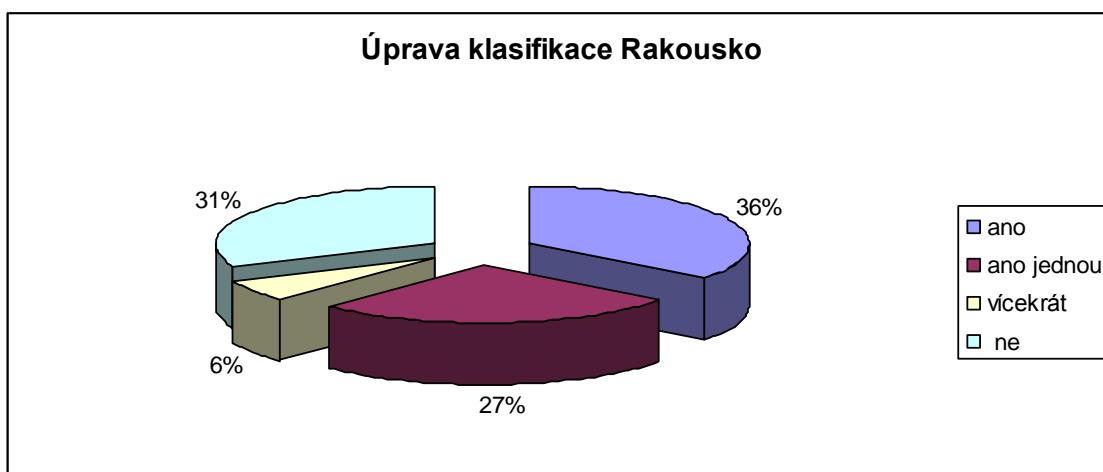
Otázka žáci č. 13: Pokud jsi měl/a někdy nerozhodnou známku, přidal ti učitel, abys dostal/a tu lepší na vysvědčení?

Další probírané téma ve školách je klasifikace a její úprava učitelem – k lepšímu nebo naopak horšímu. Učitel některým žákům zlepší (popř. zhorší) známku a ostatní to mohou brát jako křivdu. Proto nás zajímal názor žáků všech uvedených tříd. V Česku v 51 % případů žák uvedl, že mu bylo přilepšeno na konečné známce, pouhých 10 % žáků uvádí, že tomu tak v jejich případě nikdy nebylo, zbylých 22 % uvádí přilepšení, ale pouze v jednom případě. V poslední

řadě jde o 17 %, kteří se s tímto jevem setkali vícekrát. V Rakousku odpovídali žáci ano – 35 %, ano, ale jen jednou – 27 % a ano, ve více případech – jen 6 %, ne odpovědělo 31 %.

Graf. 27 Úprava klasifikace Česká republika

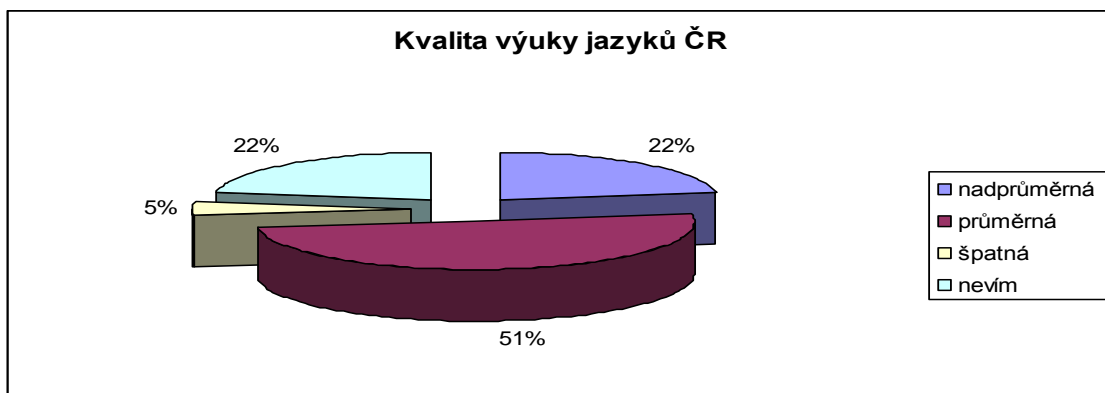

Graf. 28 Úprava klasifikace Rakousko 1

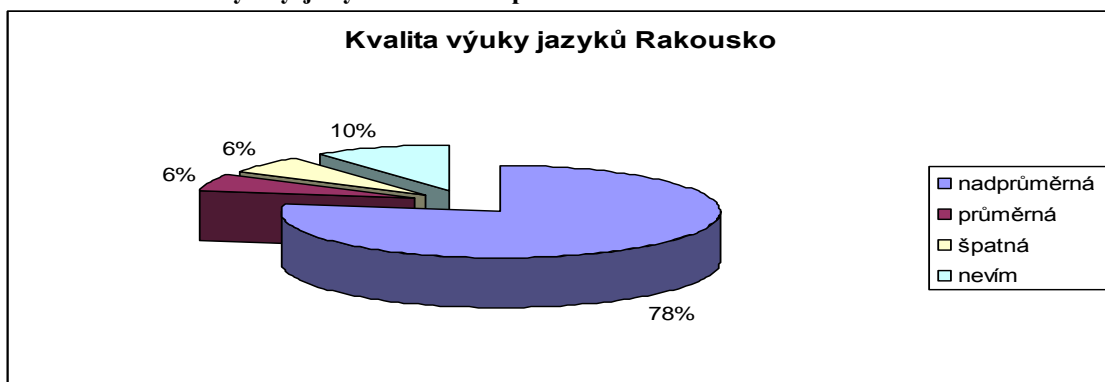
Otázka žáci č. 14: Co si myslíš o výuce jazyků a učiteli, který tě je učí? Je dost kvalitní jak učitel, tak výuka?

Důležitý kritériem při výuce jazyků jsou samotné znalosti a přístup učitele. V České republice je cizí jazyk povinným již na prvním stupni základních škol, kdy jsou již žáci první třídy povinni učit se cizímu jazyku, a to anglickému. V tomto případě z celkového počtu respondentů byly odpovědi ve velké míře kladné, ve 43 % případů se žáci vyjádřili průměrně, pokud vezmeme v úvahu nadprůměrnou spokojenost žáků, hovoříme zde o 19 % z celkového počtu. Dále zde máme skupinu nespokojených žáků 4 % a v poslední řadě je nutno zmínit 19 % žáků, kteří se odmítají vyjádřit. V Rakousku je spokojeno

s výukou cizího jazyka 77 %, především z důvodu kvalitního učitele a jeho dobře rozložené výuky, pochopitelně i kvalita učebních pomůcek přispívá k takto vysokému procentuálnímu stavu. Je důležité zmínit, že 10 % z celkového počtu na tuto otázku nebylo schopno odpovědět, 6% odpovědí bylo neutrálních. Poslední je zde skupina žáků, kteří s výukou cizího jazyka spokojeni nejsou, jedná se o 6 %, mezi důvody můžeme uvést například špatnou organizaci výuky.

Graf 29. Kvalita výuky jazyků Česká republika

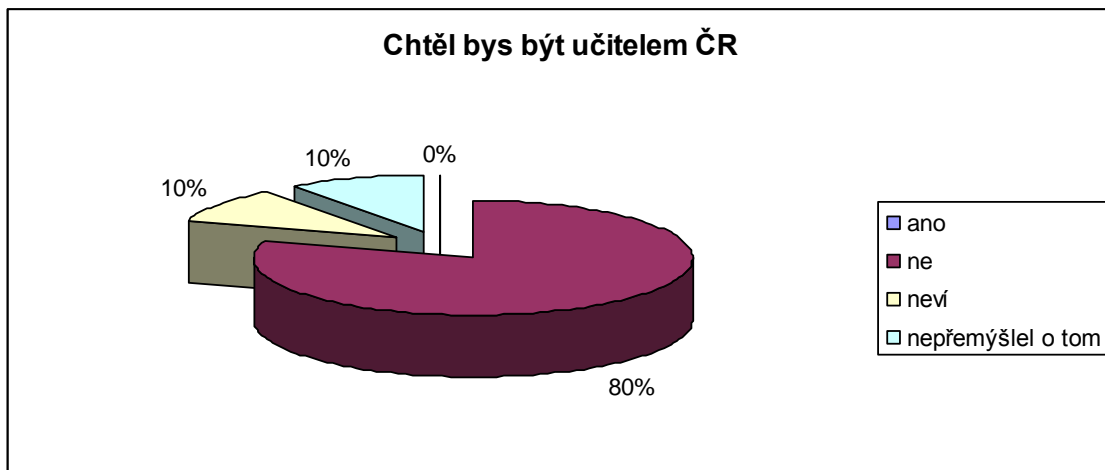

Graf 30. Kvalita výuky jazyků Rakousko

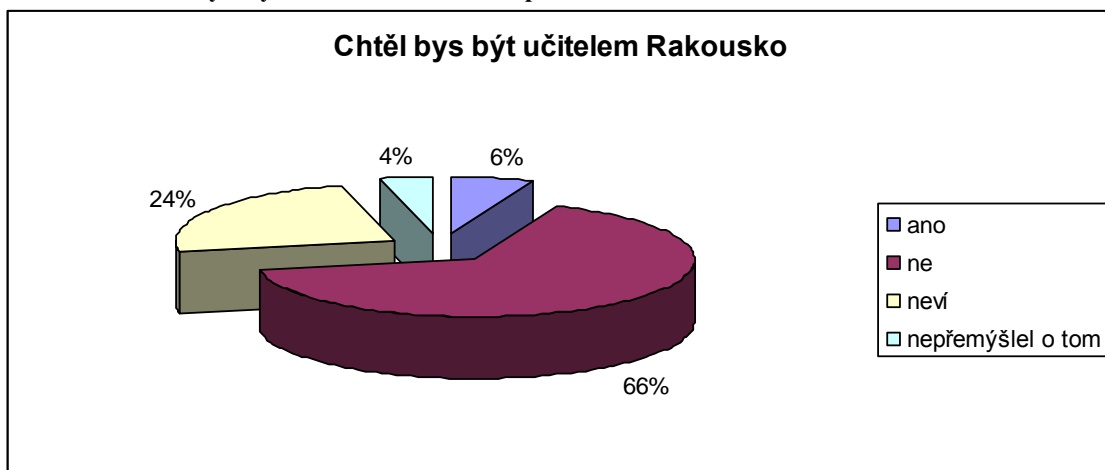
Otázka žáci č. 15: Pokud se zamyslíš nad zaměstnáním učitele, chtěl/a bys být jednou také učitelem?

Zajímavou otázkou je, zda by se současní žáci jednou sami chtěli stát učiteli. Zde jsme na uvedené škole v Česku počítali spíše s negativními odpověďmi, což se potvrdilo, jelikož se jedná ve velké míře o žáky s nižším sociálním postavením, kteří nemají vždy dobrý vztah ke škole a učitele často vidí jako nepřítelé. Odpovědi se potvrdily těmito hodnotami: V 80 % se žák vyjádřil, že by nechtěl být kantorem, druhá skupina žáků o této variantě doposud nepřemýšlela 10 % a zbylých 10 % žáků se nevyjádřilo. V Rakousku byly

odpovědi o něco příznivější, ano odpovědělo 6 % žáků, neví 24 % a 4 % o této variantě nepřemýšlelo, 66 % by učitelem být nechtělo.

Graf 31. Chtěl bys být učitelem Česká republika

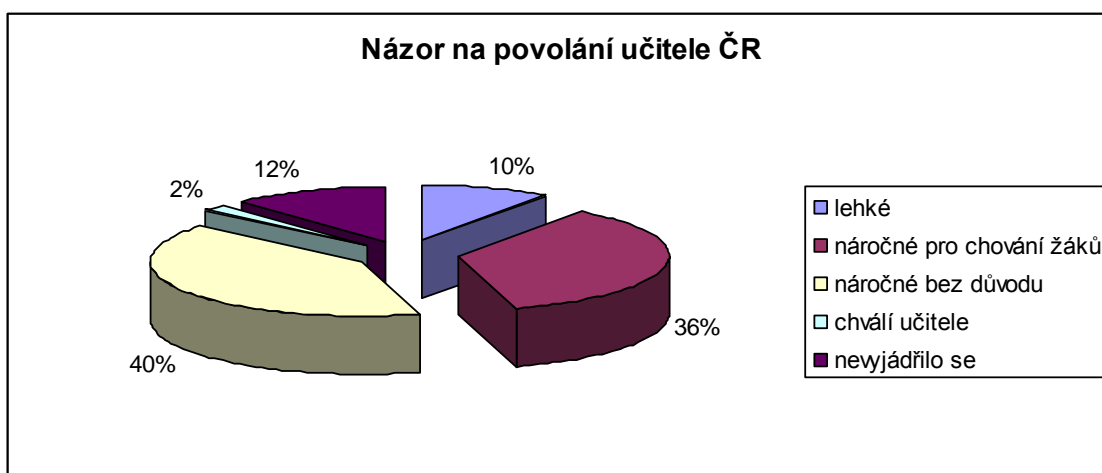

Graf 32. Chtěl bys být učitelem Rakousko

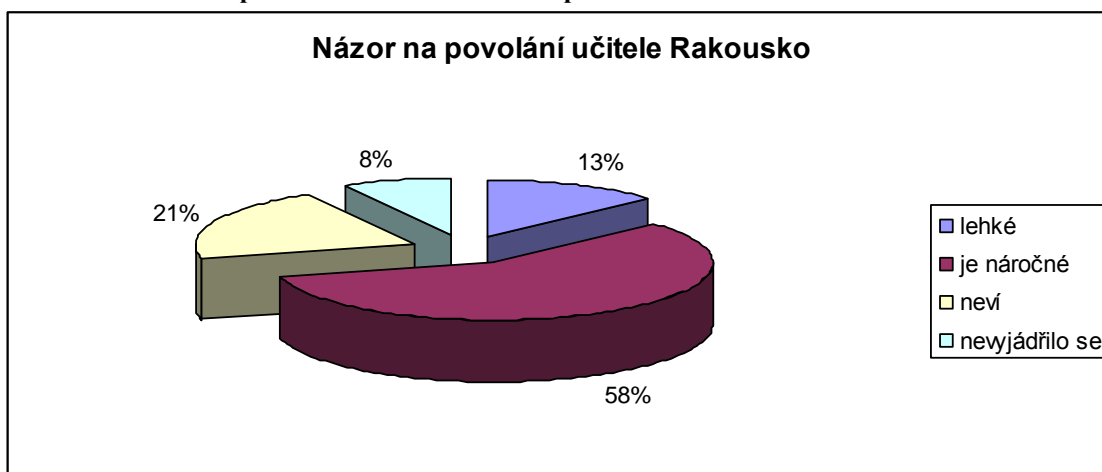
Otázka žáci č. 16: Napiš, co si myslíš o povolání učitele?

Na předchozí otázku navazuje to, co si žáci myslí o povolání učitele. Ano i zde musíme počítat s jistým rizikem kritiky, v případě České republiky, tedy konkrétně školy, na které bylo šetření prováděno. Hovoříme pouze o 10 % žáků, kteří odpovídají, že to mají učitelé lehké a doslova „mají ve škole za tyto peníze pohodu“. Naopak 36 % žáků tvrdí, že povolání učitele je opravdu náročné a mezi hlavní důvody uvádí především chování jich samotných, kdy přiznávají jejich pubertální chováním za nevhodné, 41 % dětí uvedlo, že učitelská profese je náročná, nicméně neuvádí body, které ji tvoří. Ve 2 % se žáci vyjádřili o učitelském sboru, že je opravdu velmi šikovný a zbylých 12 % se k této

problematicke nevyjádřilo. V Rakousku je 13 % žáků přesvědčeno, že se jedná o profesi lehkou a nenáročnou. V 8 % vyhodnocených dotazníků se žák nevyjádřil, dále zde máme skupinu žáků, kteří přiznávají, že tato profese je velmi těžká a náročná jak z důvodu puberty žáků, tak i z organizačního hlediska – zde hovoříme o 58 % z celkového počtu žáků, zbylých 21 % je názoru, že neumí porovnat či se vyjádřit k tomuto tématu. Situace je často nejednoznačná – žák se staví do pozice, kdy ví, že učitelská profese obnáší mnoho rizik, problémů, ale i pěkných a pozitivních okamžiků, nicméně nepřiklání se ani k jedné z možností.

Graf 33. Názor na povolání učitele Česká republika

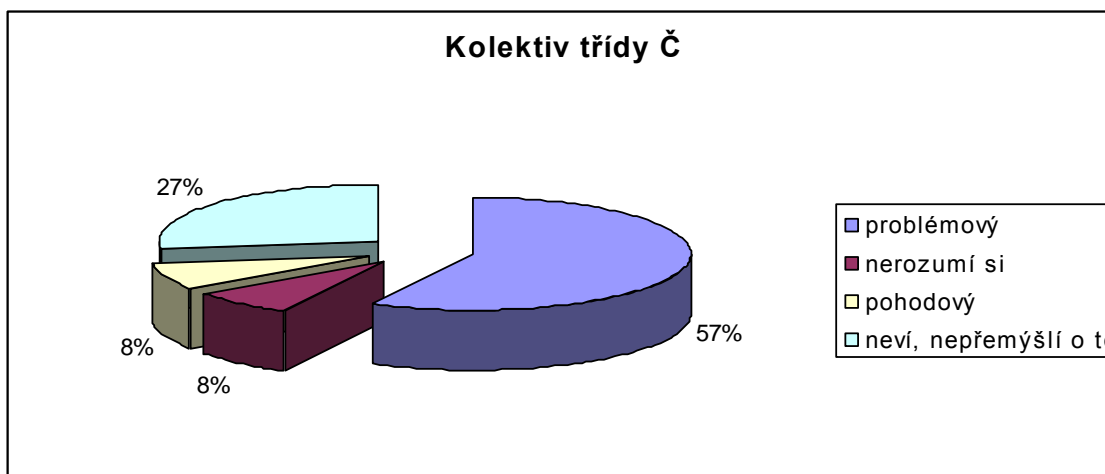

Graf 34. Názor na povolání učitele Rakousko

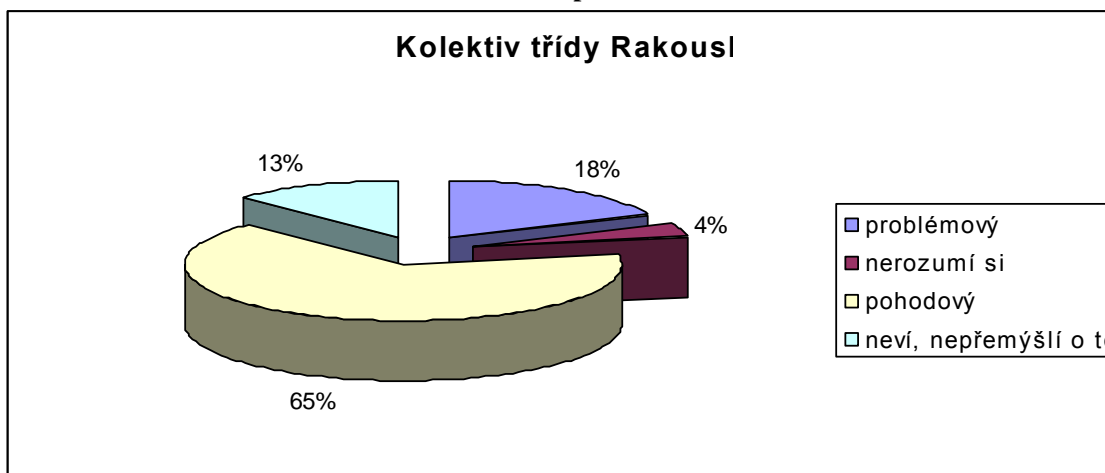
Otázka žáci č. 17: Jaký je kolektiv vaší třídy?

Další část dotazníku se věnuje kolektivu třídy. Zde bohužel v české části respondentů vychází nejčastěji negativní odpovědi, kdy 53 % hovoří o problémovém kolektivu třídy, dalších 7 % žáků odpovídá, že si jako kolektiv nerozumí, zbylých 25 % o tomto nikterak nepřemýšlí, pouze 7 % žáků je

spokojeno a píše o slušném chování k učitelskému sboru, tak i mezi spolužáky. 8 % žáků se odmítá vyjádřit k této problematice. V Rakousku je poměr zcela jiný, z celkového počtu respondentů si více než polovina myslí (67 %), že chování mezi spolužáky je na velmi dobré úrovni a vždy se k sobě chovají slušně. Naopak jen pouze 4 % tvrdí, že si nerozumí jako kolektiv. K těmto odpovědím je nutno přiřadit i procento žáků, kteří uvádějí, že jsou často jako kolektiv problémoví – zde se jedná o 19 %. Zbýlých 13 % se k tomuto názoru není schopno vyjádřit.

Graf 35. Názor na kolektiv ve třídě Česká republika

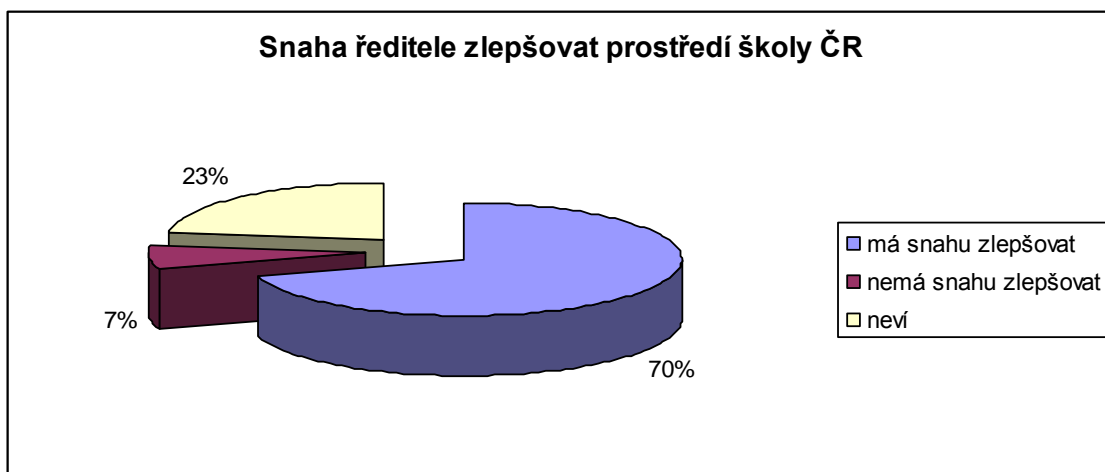

Graf 36. Názor na kolektiv ve třídě Rakousko

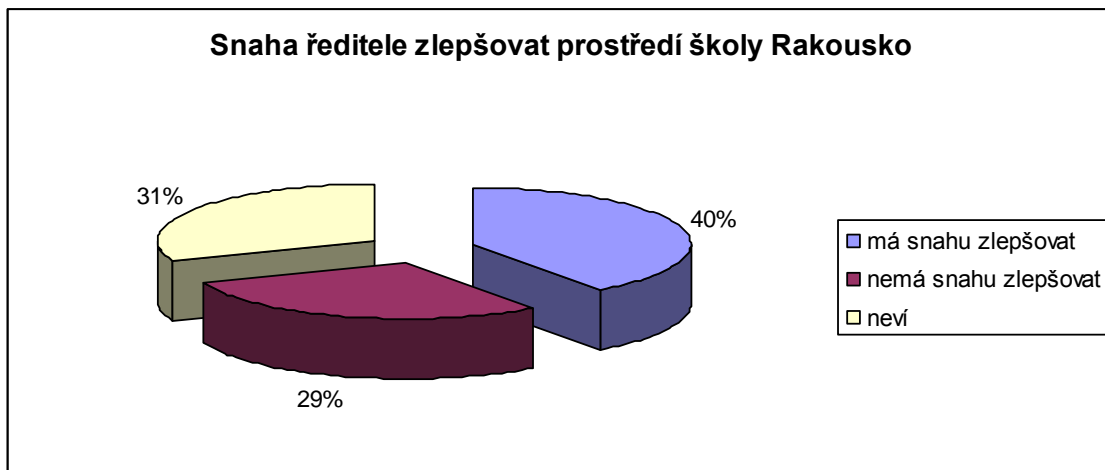
Otázka žáci č. 18: Myslíš si, že ředitel vaší školy má snahu zlepšovat prostředí ve škole?

Pro spokojenost žáků je také důležitá osoba ředitele školy. Osobnost ředitele školy je velice důležitá i pro rodiče. Z celkového počtu respondentů se 70 % žáků shodlo na názoru, že ředitel školy má snahu zlepšovat klima školy,

malá část žáků (7 %) je opačného názoru a zbylých 23 % žáků k této otázce nezaujala svůj názor. V Rakousku si 40 % žáků myslí, že má ředitel snahu zlepšovat, 31 % neví a 29 % hodnotí snahu ředitele školy negativně.

Graf 37. Názor na ředitele školy Česká republika

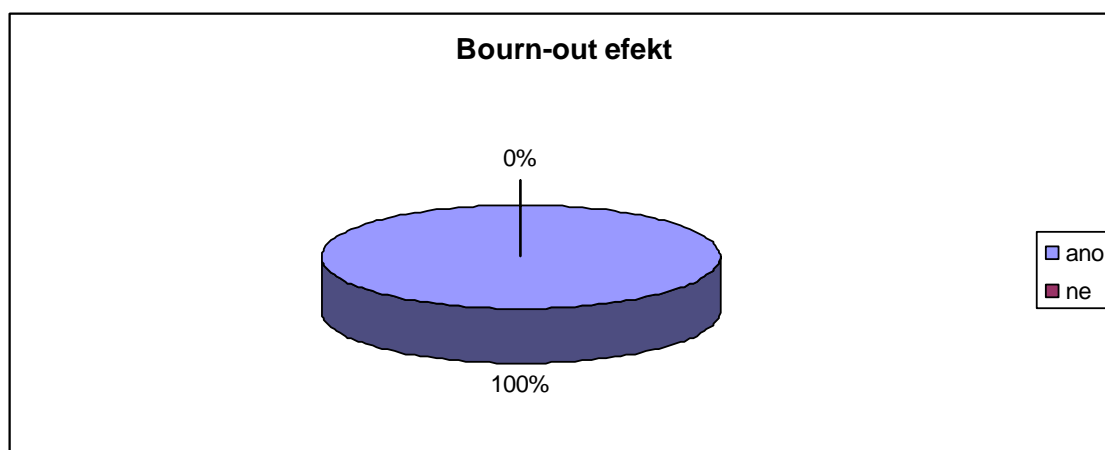

Graf 38. Názor na ředitele školy Rakousko

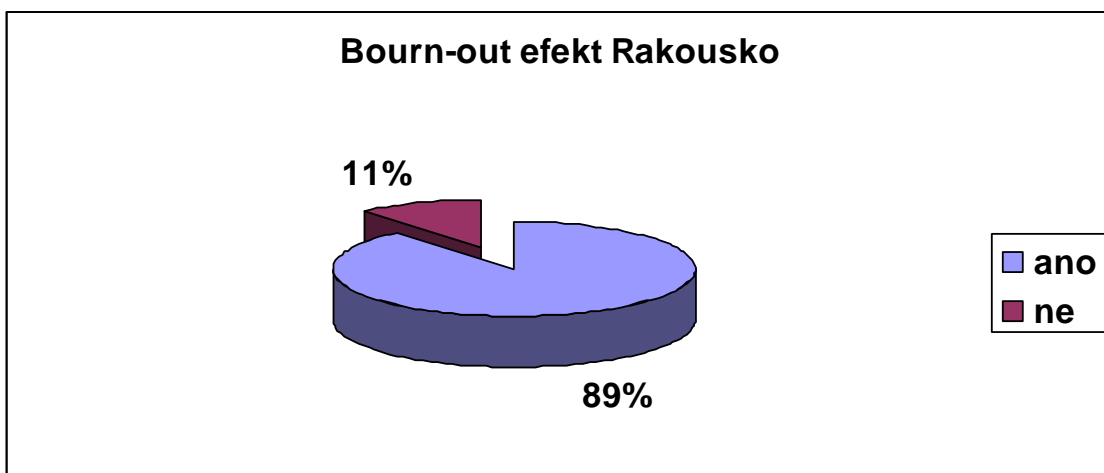
4.2 Vyhodnocení odpovědí učitelů z České republiky a z republiky Rakousko

Otázka č. 1: Ocitl/a jste se někdy v situaci, kdy se Váš kolega/gyně dostal do fáze Burn-out efektu?

Závažnou a nepostradatelnou otázkou tohoto výzkumu je otázka Burn-out efektu, do kterého se dostává čím dál tím více učitelů jako součást pomáhajících profesí. Tato otázka byla položena nezávisle v obou státech. Co se týká českých kantorů, hovoříme zde o 100 % zodpovězených, kdy se každý ze zúčastněných někdy setkal ve svém okolí s tímto jevem. Pokud vezmeme v potaz, že se tohoto šetření zúčastnili i učitelé, kteří jsou ve své profesi pouhých 5 let, je nutno konstatovat, že tento problém postihuje učitele opravdu velmi často. A to nejen z důvodu často přemrštěných požadavků ze stran ministerstva školství, ale i ze stran žáků, u kterých se chování stále zhoršuje a jejich přístup ke studiu je podstatně horší, než tomu bylo v minulosti. V republice Rakousko se 89 % učitelů shodlo na tvrzení, že se s tímto jevem setkalo, a to již ve více případech. Pouhých 11 % učitelů v republice Rakousko se s tímto jevem doposud neseťkalo. 89 % se shodlo na tvrzení, že se s tímto jevem setkalo, a to již ve více případech. Pouhých 11 % učitelů nezažilo tento jev (ani ve svém okolí).

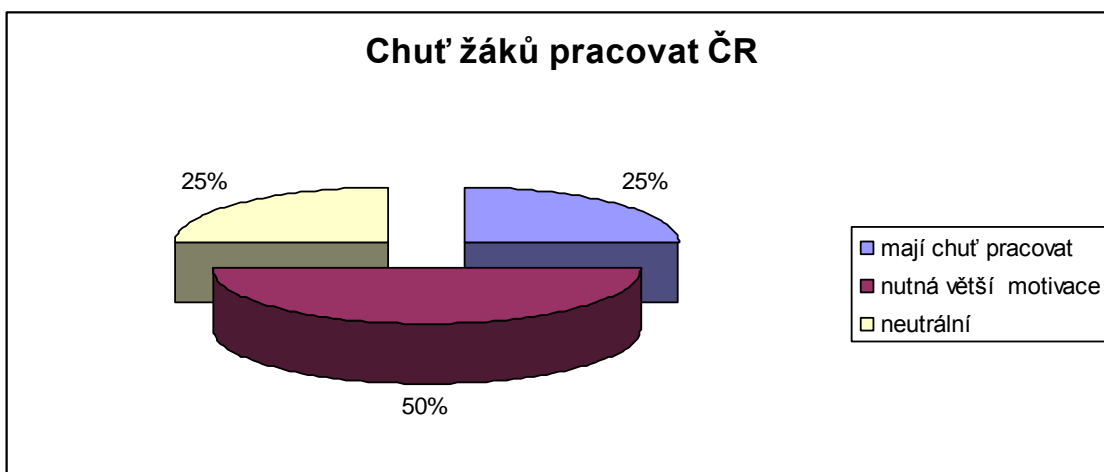
Graf 39. Setkání s Burn-out efektem Česká republika

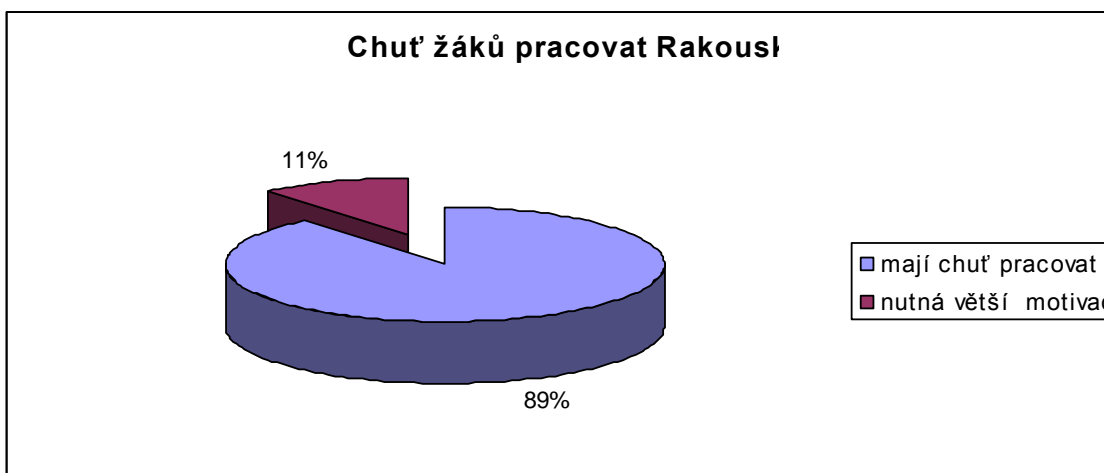
Graf 40. Setkání s Burn-out efektem Rakousko

Otázka č. 2: Mají děti chuť s Vámi pracovat nebo je musíte do spolupráce nutit?

Cílem této otázky byl průzkum snahy žáků učit se a zapojit se do práce. V Česku se bohužel přístup ke školní docházce a plnění školních povinností velmi zhoršuje. V tomto případě se jen 25 % učitelů vyjádřilo pozitivně, kdy žáci mají chuť pracovat, dále v 50 % byli učitelé toho názoru, že je přístup žáků často komplikovaný a je nutná značná motivace. V neposlední řadě zde máme skupinu učitelů, konkrétně 25 %, která se nepřiklání ani k jedné z možných variant a která si myslí, že některé děti mají chuť pracovat, ovšem některé bohužel nikoliv. Pokud hovoříme o této otázce v rakouském školství, respektive v otázce rakouských studentů a žáků, tak právě zde se setkáváme s naprosto odlišným hodnocením učitelů, kteří jsou z 89 % přesvědčení, že chuť a snaha žáků při spolupráci je opravdu velká. Pouze v 11 % případů z celkového počtu je uvedeno, že je problém s dětmi pracovat a že musí být často nuceny.

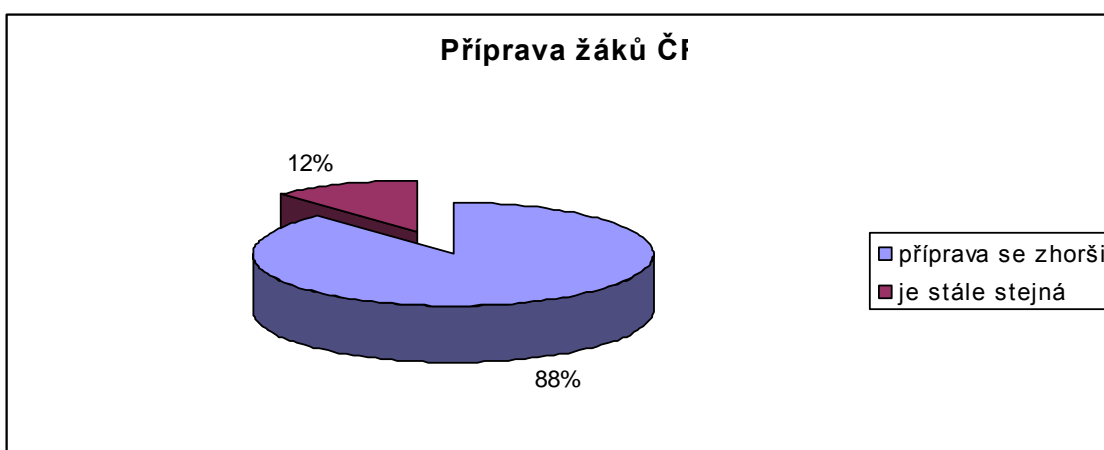
Graf 41. Chuť žáků pracovat ve škole Česká republika

Graf 42. Chuť žáků pracovat ve škole Rakousko

Otázka učitelé č. 3: Pokud nahlédnete na stránku přípravy žáků do vyučování, zhoršila se jejich domácí příprava na výuku za posledních několik let?

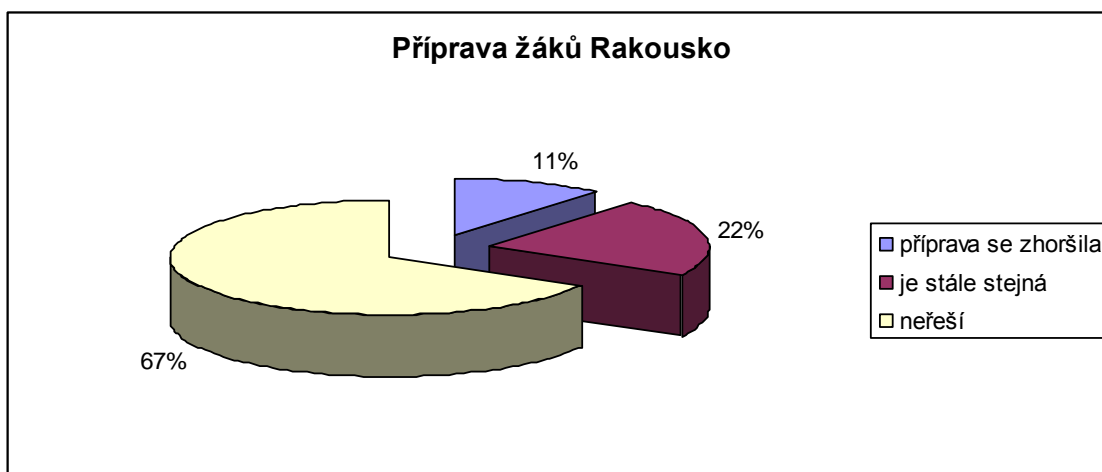
Tato otázka se zaměřuje na přípravu žáků na vyučování. Tento problém je velmi důležitým především pro učitele, a to z důvodu jejich přístupu k žákům. Při vyhodnocení tohoto dotazníku bylo v Česku dosaženo opravdu negativního výsledku, kdy se v 88 % z celkového počtu respondentů učitelů shodlo na tvrzení, že příprava žáků na vyučování se opravdu zhoršila a stále zhoršuje. Pouze v 12 % případů tomu tak není a jejich příprava žáků na vyučování je stále stejná.

Graf 43. Příprava žáků do školy Česká republika

V tomto případě se rakouští učitelé vyjádřili následovně, a to v 67 % případů názorem, kdy si myslí, že příprava žáků do vyučování je individuální, tudíž tuto problematiku neshledávají závažnou. Dále zde hovoříme o 22 % dotazovaných, kteří si myslí, že příprava žáků je stále stejná, pouze v 11 %

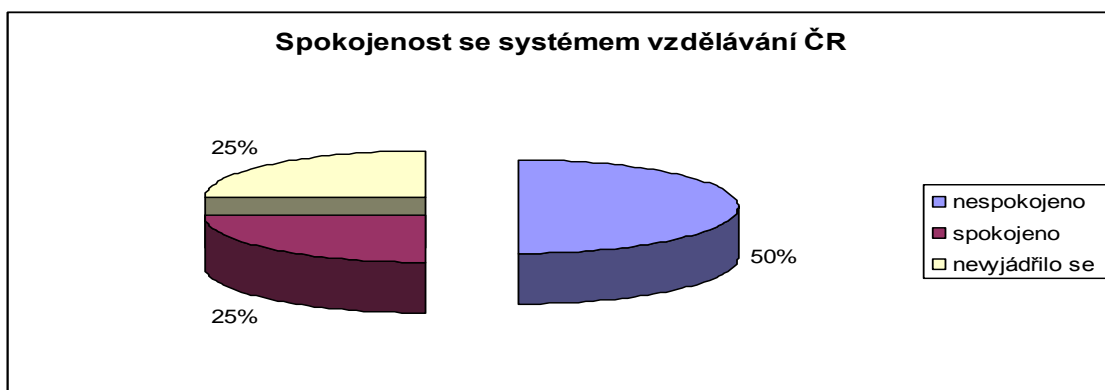
dotazovaných se setkáváme s tvrzením, že se příprava žáků oproti předešlým ročníkům zhoršila.

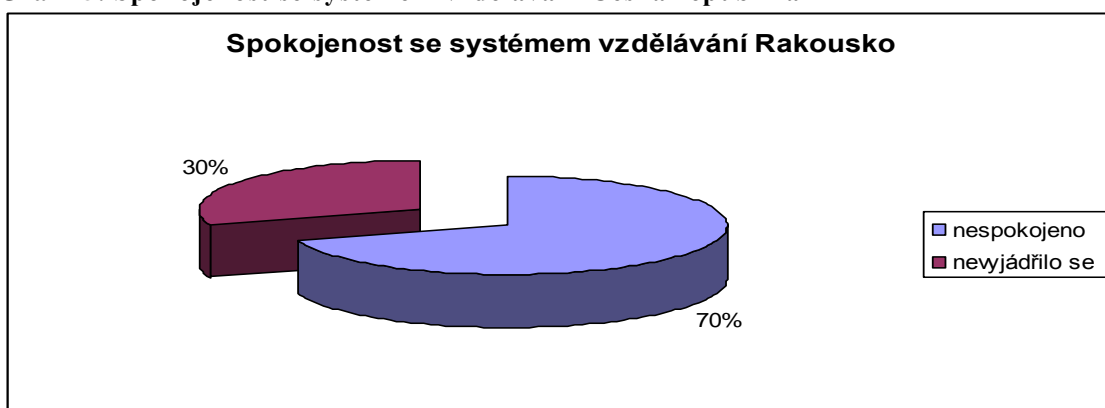
Graf 44. Příprava žáků do školy Rakousko

Otázka učitelé č. 4: Jaký je Váš názor na způsob a formu, podle které musíte učit podle systému a způsobu vzdělávání ve vaší zemi?

Další položka zjišťuje názor na způsob a formu, podle které musí učitelé učit, na systém a způsob vzdělávání v ČR a Rakousku. V Česku se v této otázce 50 % respondentů shoduje na špatném přístupu k výuce z hlediska ŠVP, kdy jsou podle jejich názoru jednotlivé ŠVP velmi špatně časově sjednoceny a dochází k častým problémům na straně žáka, kdy je učitel nucen vyučovat látku podle systému a používat učebnice, které mají doporučeny vedením školy. Látka a učebnice k výuce se často liší. Pokud dochází k přestupu žáků z jiných škol, mají žáci časté problémy s přípravou na výuku, kdy je učitel většinou nucen změnit klasifikaci, a tak dochází k narušení dobrého klimatu třídy. Takto odpovědělo 50 % učitelů. Ze zbylých 50 % se 25 % nevyjádřilo a posledních 25 % je se systémem spokojeno. V Rakousku se 30 % dotazovaných nevyjádřilo, dále je zde skupina nespokojených učitelů, ti nejsou spokojeni především se systémem jako takovým, vadí jim také hodnoty některých rodičů, které jsou sociálně nerovné, a dále je zde problém neprofesionálního školského systému.

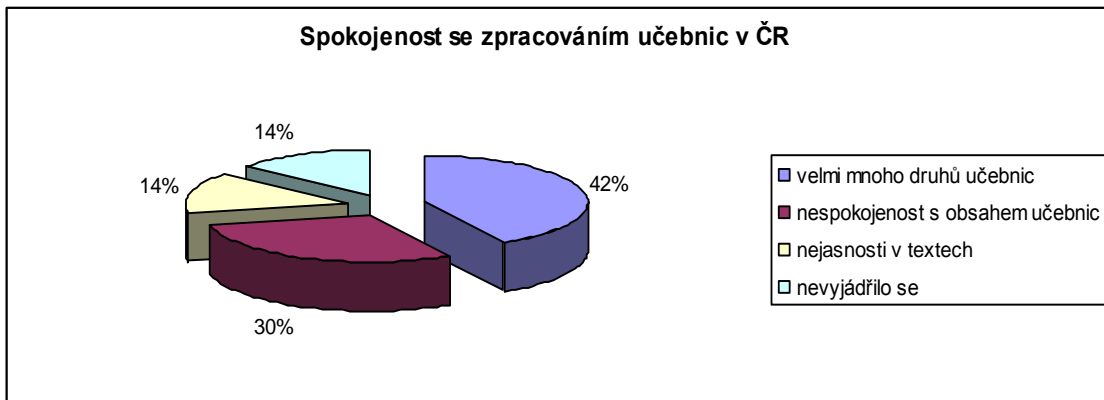
Graf 45. Spokojenost se systémem vzdělávání Česká republika

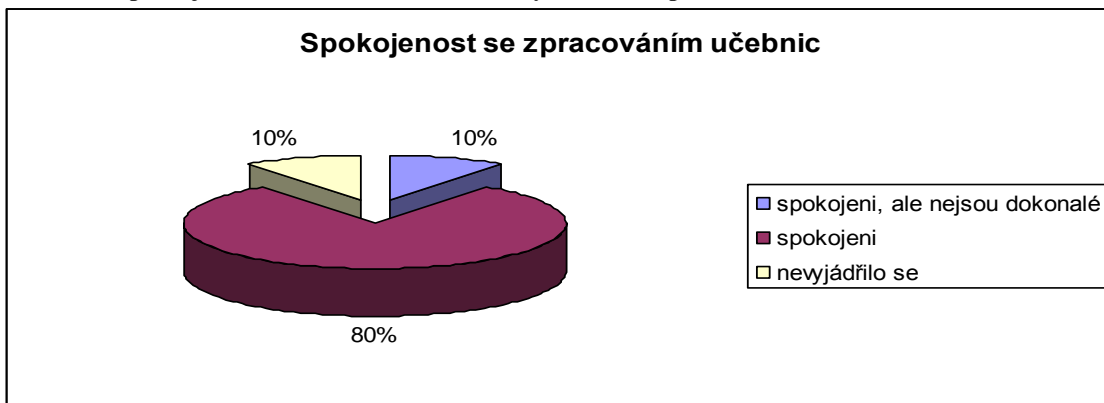
Graf 46. Spokojenost se systémem vzdělávání

Otázka učitelé č. 5: Pokud byste něco mohl/a změnit na způsobu přípravy vyučovacích hodin anebo zpracování učebnic pro výuku, jaké změny byste navrhl/a?

Dotaz se týkal učitelů, konkrétně na zpracování učebnic pro výuku. Otázka byla, zda by rád provedl změnu v přípravě a zpracování učebnic pro výuku, zde byl podstatný názor, jestli jsou učebnice přehledné. V Česku se 42 % učitelů shoduje v názoru, že je opravdu velké množství nakladatelství, tudíž je velmi obtížné vybrat správnou variantu pro výuku daného předmětu. Na tuto odpověď navazuje 30 % učitelů, kteří jsou značně nespokojeni s obsahem látky v učebnicích, ze kterých musí čerpat, a to zejména ve výuce cizích jazyků, ale také v chemii či fyzice. Dále zde hovoříme o 14 % učitelů, kteří se hlásí pouze k nejasné obsahové stránce učiva a zbylých, 14 % se k tomuto tématu nevyjádřilo. V Rakousku se 10 % dotazovaných vyjádřilo pozitivně, hovoří o spokojenosti, nicméně dle nich neexistuje učebnice, která by byla naprosto dokonalá. Dále na tuto otázku neodpovědělo 10 % dotazovaných, zbylých 80 % dotazovaných jsou s učebnicemi a pomůckami na výuku spokojeni.

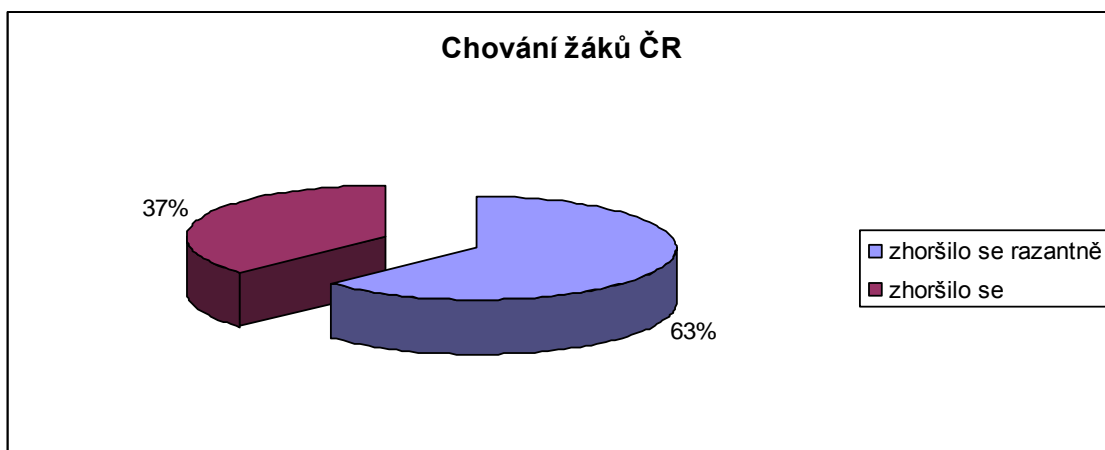
Graf 47. Spokojenost s učebními materiály Česká republika

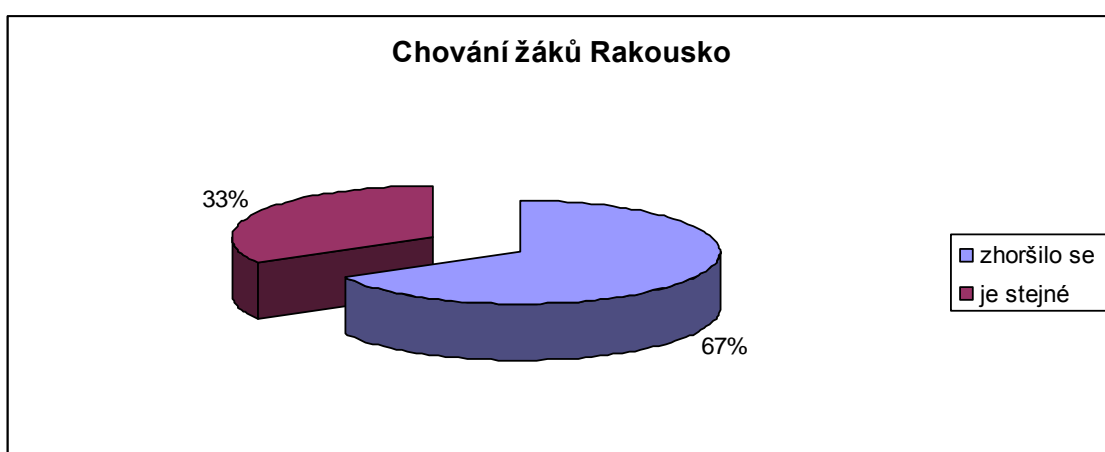
Graf 48. Spokojenost s učebními materiály Rakousko

Otázka učitelé č. 6: Pokud byste mohl/a porovnat chování žáků za posledních 10 let až do současnosti, zhoršilo se jejich chování a korektnost vůči učitelé?

Tato otázka se zabývá chováním žáků za posledních 10 let a také tím, zda se zhoršilo jejich chování a korektnost vůči učitelé. Touto otázkou je velmi důležité se zabývat, a to především z důvodu porovnání chování, které se razantně zhoršuje. Byla tedy určena hranice v rozmezí 10 let, kdy v Česku je 63 % učitelů toho názoru, že se chování žáků razantně zhoršilo. Další skupinou respondentů (v 37 %) jsou učitelé s tvrzením, že se chování žáků zhoršilo, nicméně neudali, že by bylo zhoršení razantní. Porovnání mezi oběma státy bylo velmi zajímavé a ukazuje podobné výsledky, kdy 67 % dotazovaných rakouských učitelů hovoří o zhoršení chování u žáků za posledních 10 let. Pouze 33 % dotazovaných je názoru, že se jejich chování nezhoršilo a je stejné.

GRAF 49. Chování žáků Česká republika

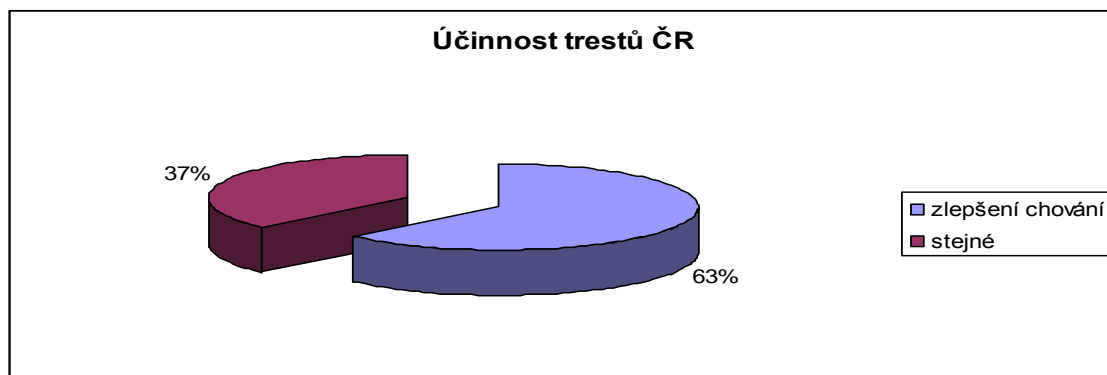

GRAF 50. Chování žáků Rakousko

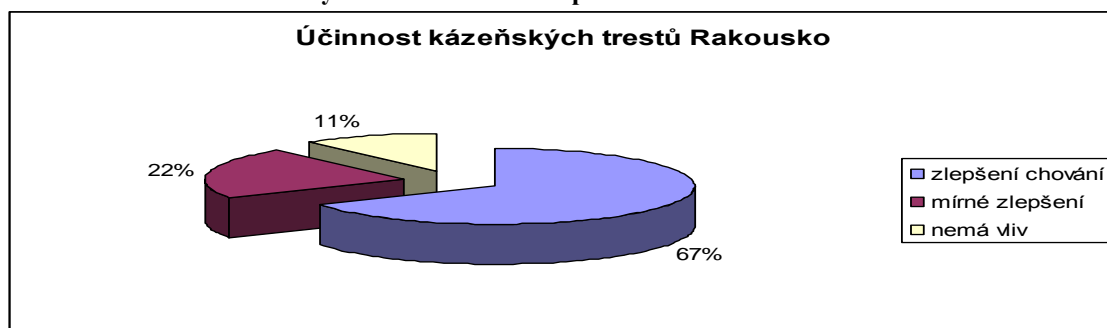
Otázka učitelé č. 7: Musíte, ve srovnání s předchozími lety, častěji udělovat kázeňské tresty?

Dalším tématem bylo udílení kázeňských trestů, které je poměrně častým tématem českého školství, především na základních školách. Bohužel i zde se musíme potýkat s negativními odpověďmi, kdy ve 100 % případů došlo ve shodě mezi učiteli, kteří tvrdí, že jsou nuceni častěji udělovat kázeňské tresty. V tomto bodě se odpovědi v obou zemích rozcházejí a dochází k zásadnímu rozdílu. V Rakousku hovoříme o 56 % dotazovaných, kteří jsou toho názoru, že nejsou nuceni častěji udělovat tresty, dále zde máme skupinu učitelů, kteří hovoří o této problematice tak, že udělují tresty stále stejným měřítkem. Na tuto otázku navazuje dotaz na účinnost těchto trestů u problémových žáků. Cílem bylo zjistit, zda dochází ke změně chování, konkrétně u trestaných žáků. V Česku se v tomto případě 63 % učitelů shoduje v názoru, kdy se chování žáka nepatrně

zlepší. Zbýlých 37 % učitelů udává odpověď negativní, kdy si myslí, že se chování žáka dále zhoršuje, a trest tedy nemá žádný vliv na jeho chování. V tomto případě je rozdíl také patrný, kdy při udělení kázeňského trestu se 67 % učitelů v Rakousku shoduje, že dochází alespoň k malému zlepšení, dalších 22 % tvrdí, že se jejich chování opravdu zlepšilo, zbylých 11 % tohoto názoru není a jsou přesvědčeni, že kázeňský trest na chování žáka nemá vliv.

Graf 51. Účinnost kázeňských trestů Česká republika

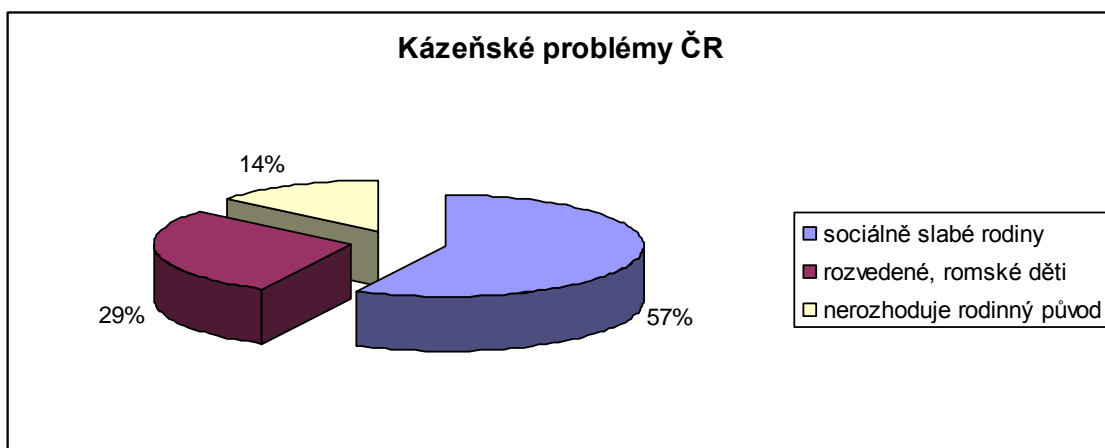

Graf 52. Účinnost kázeňských trestů Rakousko

Otázka učitelé č. 8: Pokud dochází ke kázeňským trestům, dochází k nim nejčastěji u dětí z jakých rodin?

Zde navážeme na problematiku kázeňských trestů, jelikož otázka kázně je častým tématem, které zasahuje i do jádra rodiny. Je proto důležité přihlížet i na to, z jakých rodin problémoví žáci pochází. Celých 50 % respondentů v Česku se shodlo, že problémoví žáci pochází ze sociálně slabších rodin, kde může docházet k zanedbání výchovy jedince. Dále byla možnost se setkat s tvrzením, že ve 25 % případů jde o děti z rozvedených rodin a také o žáky romské komunity. Pouze ve 12 % odpovědí se objevilo tvrzení, že problémový žák může pocházet z jakékoliv rodiny, která může být i úplná. U rakouské části respondentů se odpovědi zdrželo 67 % dotazovaných a zbylých 33 % dotazovaných učitelů je názoru, že se jedná o žáky z cizích zemí.

Můžeme hovořit o žácích pocházejících z Turecka a zemí Balkánu, ale i o žácích z rozvedených rodin.

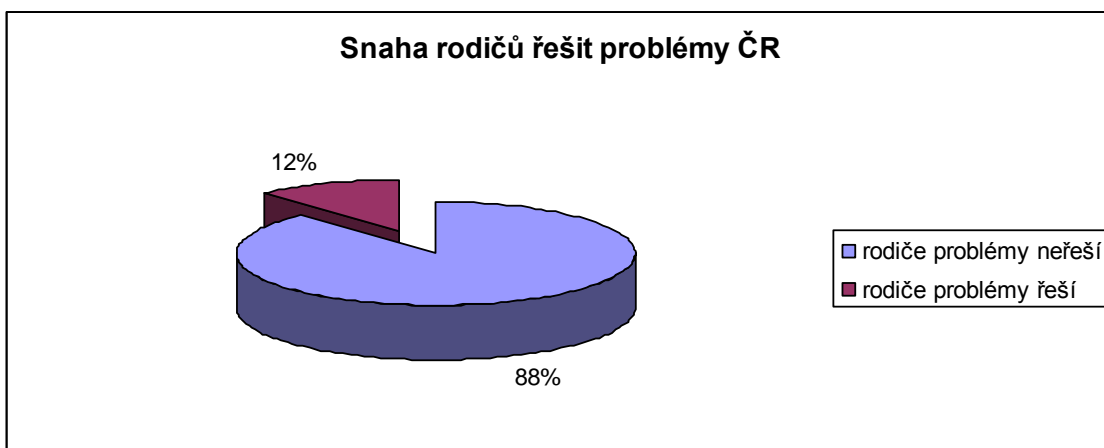
Graf 53. Původ problémových žáků Česká republika

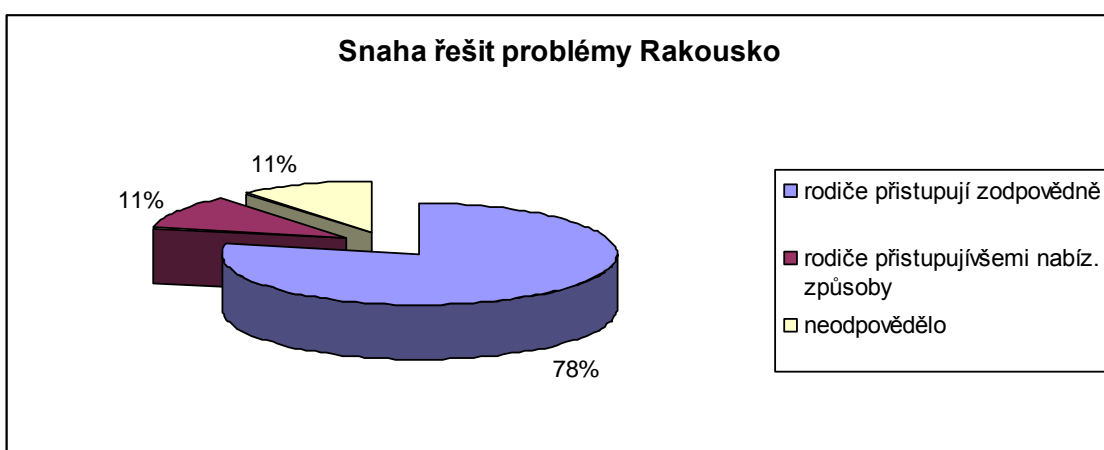
Graf 54. Původ problémových žáků Česká republika

Otázka učitelé č. 9: Pokud dochází k trestům u problémových dětí, jak se k tomuto problému staví jejich rodiče? Mají snahu problémy řešit a je jejich přístup k řešení problémů aktivnější než v předešlých letech?

Pokud hovoříme v souvislosti s kázeňskými tresty o rodinách, ze kterých žáci pocházejí, je důležité zmínit, jak se k tomuto problému staví jejich rodiče. Právě tímto bodem se zabývá další otázka. Zde je v České republice při vyhodnocení vidět na první pohled, že přístup rodičů v dnešní době je podstatně povrchnější, než tomu bylo v minulosti. 88 % respondentů zvolilo možnost, že rodiče nemají snahu řešit problémy, které ve škole nastaly, ať už se jedná o žáky z rozvedených, menšinových či úplných rodin. Pouze 12 % respondentů je toho názoru, že rodiče mají snahu vzniklé problémy řešit. V Rakousku je situace daleko příznivější – 78 % rodičů přistupuje k problémům zodpovědně, 11 % dokonce všemi nabízenými způsoby, pouze 11 % respondentů neodpovědělo.

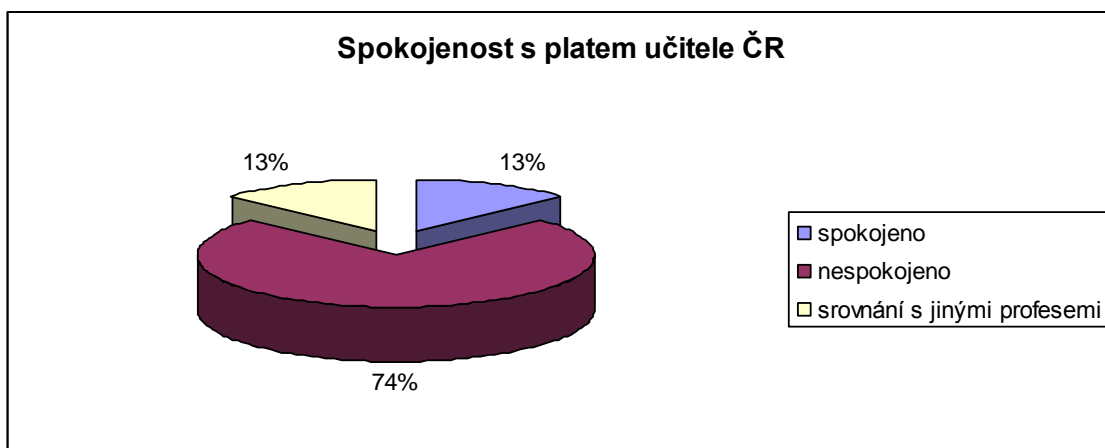
Graf 55. Snaha rodičů problémových žáků ČR

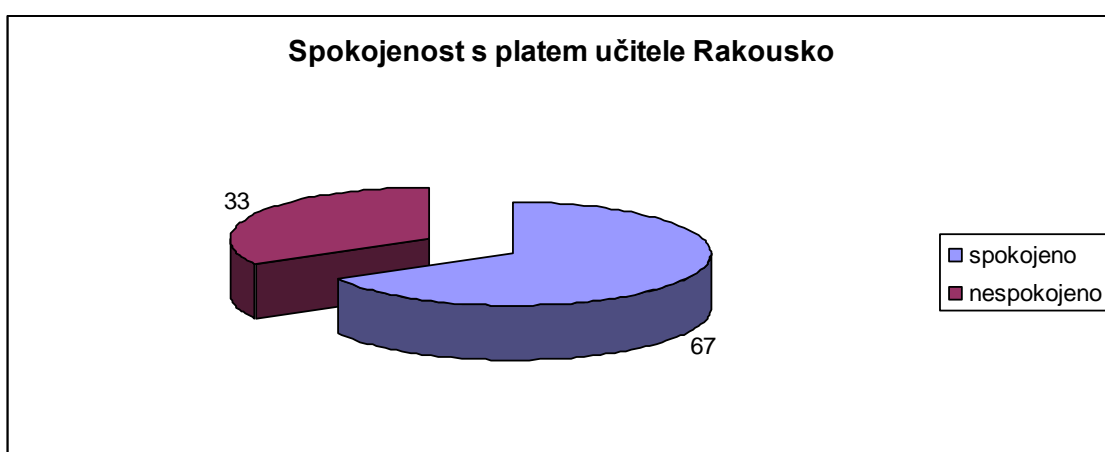
Graf 56. Snaha rodičů problémových žáků Rakousko

Otázka učitelé č. 10 Je pro Vás Váš plat vyhovující v poměru zodpovědnosti /psychického i fyzického úsilí?

Poslední otázka se zabývá finančním ohodnocením v poměru k zodpovědnosti a psychickému i fyzickému úsilí v práci učitele. Zajímavým bodem tohoto výzkumu bylo srovnání českých a rakouských kolegů v otázce platu. V Česku není 74 % učitelů se svým platem spokojeno, v 13 % jsou učitelé spokojeni se svým platem a v 13 % odpovědí tvrdí, že je plat vyhovující, nicméně v porovnání s ostatními vysokoškolsky vzdělanými by mohl být plat vyšší.

Graf 57. Výše platu Česká republika

Graf 58. Výše platu Rakousko

ZÁVĚR

Na základě zjištěných výzkumných dat jsme se mohli vyjádřit ke splnění formulovaných výzkumných cílů a předpokladů následovně.

Cíl 1. Zjistit, jak jsou spokojeni žáci ve škole v České republice ve srovnání se žáky v republice Rakousko.

VP1: Žáci ve škole v České republice budou ve škole méně spokojeni než žáci ve škole z republiky Rakousko.

VP1 se potvrdil. Žáci v České republice jsou méně spokojeni než žáci z republiky Rakousko. Tam jsou žáci nejen více spokojeni, ale ve větší míře se také shodují na tvrzení, že je s nimi dobře zacházeno a přístup učitelů k nim je opravdu dobrý.

Cíl 2. Zjistit, jaké mají žáci v České republice oblíbené a naopak nejméně oblíbené předměty a porovnat tyto preference s žáky v republice Rakousko.

VP2: Preference a averze vůči vyučovaným předmětům budou u žáků v obou republikách stejné.

VP2 se potvrdil, v obou zemích nemají žáci v oblibě zejména matematiku a mateřský jazyk, naopak rádi mají výchovy jako například tělesnou nebo výtvarnou.

Cíl 3. Zjistit, jaký mají žáci v České republice názor na znalosti, způsob výuky a známkování svých učitelů a porovnat je s názorem žáků v republice Rakousko.

VP3: Na rozdíl od žáků z republiky Rakousko, kteří budou spokojeni se znalostmi i se známkováním svých učitelů, budou žáci z České republiky spokojeni pouze se znalostmi svých učitelů, ale k jejich známkování budou mít výhrady.

VP3 se nepotvrdil, žáci v obou zemích jsou spokojeni se znalostmi učitelů a způsobem výuky, také se známkováním, jsou zde jen opravdu nepatrné rozdíly v procentech odpovědí. Žáci v Rakousku udávají, že jsou častěji chválení učiteli.

Cíl 4. Zjistit, jaký mají učitelé v České republice názor na přípravu žáků na vyučování a porovnat je s názorem učitelů na přípravu svých žáků v republice Rakousko.

VP4: Učitelé z České republiky, na rozdíl od učitelů z republiky Rakousko, nebudou spokojeni s přípravou svých žáků do vyučování.

VP4 se potvrdil, zatím co učitelé v České republice nejsou příliš spokojeni s přípravou svých žáků na vyučování, učitelé z Rakouska jsou spokojenější a myslí si, že příprava žáku je individuální a nelze ji sumarizovat.

Cíl 5. Zjistit, jaký mají učitelé v České republice názor na kázeň svých žáků a udílení kázeňských trestů oproti učitelům v republice Rakousko.

VP5: Učitelé z České republiky, ve srovnání s učiteli v republice Rakousko, nebudou spokojeni s kázní svých žáků a také s účinností kázeňských trestů.

VP5 se potvrdil, učitelé v České republice hovoří o stále se zhoršující kázní svých žáků a malé účinnosti kázeňských trestů. Učitelé v Rakousku sice připouštějí mírné zhoršení kázně, ale kladně hodnotí účinnost udělených trestů.

Cíl 6. Zjistit, jaký mají učitelé v České republice názor na své povolání, školský systém, jeho pozitiva a negativa a porovnat je s názorem učitelů v republice Rakousko.

VP6: Učitelé z České republiky budou méně spokojeni se svým povoláním a školským systémem oproti kolegům z Rakouska.

VP6 se potvrdil. Učitelé v České republice mají výhrady ke školskému systému, ale také k prestiži povolání učitele a jejímu finančnímu ohodnocení, se kterým jsou jejich rakouští kolegové spokojeni, i když i oni mají některé výhrady k svému školskému systému.

SOUHRN

Bakalářská práce měla za cíl zmapovat a porovnat školský systém v České republice a v republice Rakousko jednak v rovině legislativy, ale i očima žáků a učitelů z obou zemí.

Teoretická část mapuje historický základ obou školských systémů, který byl po dlouhá léta společný a po rozdělení obou zemí se vyvíjel každý zvlášť. Osvětluje současnou legislativu v obou zemích, popisuje oba systémy. Dále přibližuje a charakterizuje specifika tohoto věkového období žáků, které ovlivňuje chování a vnímání žáků ve vyučovacím procesu.

Praktická část byla zaměřena na zjišťování názorů vybrané skupiny žáků a jejich učitelů v České republice a v Rakousku. Seznámení se s názory a postoji respondentů a porovnání odpovědí, které uvedli v dotazníkovém šetření. Výsledky tohoto šetření odpovídaly předpokladům řešitele, který měl možnost osobně poznat výuku v obou zemích, kde působil jako žák i jako budoucí učitel. Jak je patrné, v mnohém jsou žáci i učitelé v republice Rakousko spokojenější – mají lepší pocit ze vztahů mezi žáky i učiteli, více se zde projevují ekonomické rozdíly jednotlivých žáků, kázeň je zde také lepší. Žáci se lépe a svědomitěji připravují na výuku. Oblíbené i naopak neoblíbené předměty jsou podobné v obou zemích. Učitelé jsou podobného věkového složení, jen v České republice je v této profesi mnohem více žen, což je zřejmě způsobeno finančním ohodnocením této profese, ale zřejmě i společenskou prestiží. Jako v každé oblasti lidského života je proto dobré i ve školství se poučit z dobrých zkušeností ostatních tím, že každý začneme sám u sebe a budeme se snažit kladně působit na druhé. Zejména u skupiny žáků základní školy může být učitel velký vzor, který žáka ovlivní na celý život.

SUMMARY

My bachelor thesis aims to map and compare the school system both in the Czech Republic and in Austria, in terms of legislation and also through the eyes of students and teachers from both countries. The theoretical part discusses the historical background of the two school systems, which had been common for many years before the two countries split up and started to develop separately. It also clarifies the current legislation of both countries and describes both systems.

Thereafter, it characterizes the specifics of each age period of pupils that influence their behavior and perception of the teaching process.

The practical part focuses on the opinions of a selected group of students and their teachers in the Czech Republic and Austria. It also provides familiarization with the opinions and attitudes of respondents and compares replies with the questionnaire survey. The results of this survey reflect assumptions of investigator who had the opportunity to experience teaching in both countries, who worked here as a student and as well as a future teacher. It is apparent that both students and teachers in Austria are happier, the relationships between pupils and teachers are better, economic differences between students are more obvious and the discipline is higher.

In addition, they prepare the students for teaching in a better way and popular and unpopular subjects are similar in both countries. The teachers are of a similar age but only in the Czech Republic this profession involves more women, which is probably due to the financial rewards of the profession, and also because of the social prestige. As in every area of human life is therefore a good idea in education and to learn from the experiences of other good that each begin with ourselves and we will try to positively affect others, especially in the group of primary school pupils can be a great teacher pattern that will affect him for life.

In every area of life as well as in education, it is good to learn from other's experience in the way that everyone starts with himself trying to positively influence the others, especially the primary school teacher can be an important role model that can influence them for the rest of life.

REFERENČNÍ SEZNAM

1. ABZ. *Slovník cizích slov*. [online]. 2013. [cit 2013-01-21]. Dostupné z: <http://www.slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/kvalita-zivot>
2. *Ausbildung/Studium* [online]. [cit 2014-14-11]. Dostupné z: <http://www.ph-tirol.ac.at/de/content/inhalte-studium>
3. BENDOŤÁ, P. 2012. *Ditě s narušenou komunikační schopností ve škole*. Praha: Grada. 152 s. ISBN 978-80-247-3853-6.
4. BRUNENFORD, M. a L. LASSNIGG, (Hrsg.) 2012. *Das Schulsystem im Spiegel von Daten und Indikatoren*. Nationaler Bildungsbericht Österreich, Band 1 Graz: Leykam. ISBN 978-3-7011-7677-9.
5. *Citáty slavných*. [online]. 2012 [cit 2012-04-10]. Dostupné z: <http://citaty.fabulator.cz/tag/zivot-hra>
6. *Das österreichische Schulsystem*. [online]. [cit 2014-1-12]. Dostupné z: <https://www.bmbf.gv.at/schulen/bw/ueberblick/hss.html>
7. *Das österreichische Bildungssystem*. [online]. [cit 2015-14-1]. Dostupné z: https://www.oead.at/willkommen_in_oesterreich/bildung_forschung/das_oesterreichische_bildungssystem/
8. *Das österreichische Bildungssystem*. [online]. [cit 2014-20-12]. Dostupné z: <http://www.bildungssystem.at/nationaler-qualifikationsrahmen/>
9. *Desatero školského systému*. [online]. [cit 2014-9-12]. Dostupné z: <http://www.svobodauceni.cz/clanek/desatero-skolskeho-systemu>
10. DYTRTOVÁ, L. a M. KRHUTOVÁ. 2009. *Učitel. Příprava na profesi*. Praha: Grada. 128 s. ISBN 978-80-247-2863-6.
11. FRANCOVÁ, M. 2013. *Zahájení školní docházky*. Praha: Grada. 176 s. ISBN 978-80-247-4463-6.
12. HERZOG-PUNZENGERGER, B. (Hrsg.). 2012. *Fokussierte Analysen bildungspolitischer Schwerpunktthemen* ,Nationaler Bildungsbericht Österreich, Band 2 Graz: Leykam. ISBN 978-3-7011-7855-1.
13. *Historie školství*. [online]. [cit 2015-17-2]. Dostupné z: <http://www.hamelika.cz/ostatni/SKOLSTVI.htm>
14. *Historie školství v Českých zemích*. [online]. [cit 2014-28-10]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/cz/static/jan-amos-komensky/historie-skolstvi>

15. *Historické dokumenty*. [online]. [cit 2015-3-3]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/dokumenty/>
16. CHRÁSKA, M. 2007. *Metody pedagogického výzkumu, základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 265s. IBSN 978-80-247-1369-4.
17. KOLÁŘ, Z. a A. VALIŠOVÁ. 2009. *Analýza vyučování*. Praha: Grada, 232 s. IBSN 978-80-247-5.
18. KOLÁŘ, Z. a R. ŠIKULOVÁ. 2005. *Hodnocení žáků*. Praha: Grada. 160 s. IBSN 80-247-0885-X.
19. KREJČOVÁ, L. 2011. *Psychologické aspekty vzdělávání dospívajících*. Praha: Grada. 232 s. IBSN 978-247-3474-3.
20. *Lebens- und Arbeitsbedingungen* [online]. [cit 2014-20-11]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=8793&acro=living&lang=de&parentId=7806&countryId=CZ&li%20ving=>
21. *Ministerstvo školství v Habsburské monarchii*. [online]. [cit 2015-19-1]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/165-let-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy>
22. MIOVSKÝ, M. 2006. *Kvalitativní přístupy a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. 332 s. IBSN 80-247-1362-4.
23. NAVRÁTIL, S. a J. MATTIOLI. 2011. *Problémové chování dětí a mládeže*. Praha. Grada, 120 s. IBSN 978-80-247-3672-3.
24. PECHA, L. 1988. *A. S. Makarenko, Pedagog, spisovatel, člověk*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. 309 s. IBSN 14-386-88.
25. PODLAHOVÁ, L. 2001. *1+100 osobností pedagogiky a školství v českých zemích*. Olomouc: Vydavatelství UP v Olomouci. 254 s. IBSN 80-244-0313-7.
26. PRŮCHA, J. a J. WALTEROVÁ, 2001. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. 3. rozšířené a aktualizované vydání. 322 s. IBSN 80-7178-579-2.
27. PRŮCHA, J. 2006. *Srovnávací pedagogika*. Praha: Portál. 263 s. IBSN 80-7367-155-7.
28. PŘÍHODA, V. 1974. *Ontogeneze lidské psychiky I*. Praha: SPN. 495 s. Bez IBSN.
29. *Rakouský vzdělávací systém*. [online]. [cit 2014-4-9]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/rakousky-vzdelavaci-system>
30. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. [cit 2014-30-10]. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wpcontent/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf

31. RŮŽIČKOVÁ, D. 2012. *Harmonizace osobnosti učitele*. Olomouc: Vydavatelství UP v Olomouci. 191 s. ISBN 978-80-244-3172-7.
32. SEDLÁČKOVÁ, D. 2009. *Rozvoj zdravého sebevědomí žáka*. Praha: Grada, 128 s. ISBN 978-80-247-2685-4.
33. *Slovník cizích slov*. [online]. 2013 [cit 2013-11-13]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>
34. SOMR, M. 1987. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha. SPN. 359 s. ISBN 14-601-87.
35. ŠTVERÁK, V. 1983. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: SPN. 380 s. Bez ISBN.
36. *Tereziánské reforma v českém školství* [online]. [cit 2015-15-2]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/827/terezianska-reforma-v-ceskem-skolstvi.html/>
37. *Upravený rámcový vzdělávací program pro základní školy platný od 1. 9. 2013*. [online]. [cit 2014-17-9]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>
38. VÁGNEROVÁ, M. 2005. *Vývojová psychologie I*. Praha: Karolinum. 463 s. ISBN 80-246-0956-8.
39. *Vláda Marie Terezie a Josefa II*. [online]. [cit 2014-3-6]. Dostupné z: <https://library.upol.cz/aRLreports/kp/82942-975587848.pdf>
40. *165 let ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy*. [online]. [cit 2015-15-2]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/165-let-ministerstva-skolstvi-mladeze-telovychovy>

SEZNAM ZKRATEK

AHS= všeobecné vzdělávání středních škol/ vzdělávání na středních školách

BMS=odborná škola/ střední

BHS= odborné vysoké školy

NBB= Nationalen Bildungsberichts für Österreich- národní systém vzdělávání pro Rakousko

HS=Hauptschule (nižší sekundární stupeň)

NMS= Neuemittelschule (nižší sekundární stupeň)

MŠMT= Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

VŠ= Vysoká škola

VOŠ= Vyšší odborná škola

RVP- rámcový vzdělávací program

ŠVP- školní vzdělávací program

BMUKK= Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur- Ministerstvo školství, umění a kultury

Q. I. S= Qualität in Schulen- Kvalita ve školách

UNESCO= United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization- Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č.1 Marie Terezie.	11
Obrázek č. 2 Malotřídka.....	13
Obrázek č. 3 Systém kurikulárních dokumentů v ČR.....	16

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1. Složení výzkum.vzorku žáků z hlediska pohlaví Česká republika	37
Graf 2. Složení výzkum.vzorku žáků z hlediska pohlaví Rakousko	37
Graf 3. Výuka jazyků Česká republika	39
Graf 4. Výuka jazyků Rakousko	40
Graf 5. Nejoblíbenější předmět Česká republika	40
Graf 6. Nejoblíbenější předmět Rakousko	41
Graf 7. Nejméně oblíbený předmět Česká republika	41
Graf 8. Nejméně oblíbený předmět Rakousko	42
Graf 9. Skladba rozvrhu Česká republika	43
Graf 10. Skladba rozvrhu Rakousko	43
Graf 11. Spokojenost žáků Česká republika	44
Graf .12 Spokojenost žáků Rakousko	44
Graf .13 Znalosti učitelů Česká republika	45
Graf .14 Znalosti učitelů Rakousko	45
Graf .15 Spokojenost ve škole Česká republika	46
Graf .16 Spokojenost ve škole Rakousko	46
Graf .17 Změny ve škole Česká republika	47
Graf .18 Změny ve škole Rakousko	47
Graf .19 Šikana ve škole Česká republika	48
Graf .20 Šikana ve škole Rakousko	48
Graf .21 Kázeňské tresty ve škole Česká republika	49
Graf .22 Kázeňské tresty ve škole Rakousko	49
Graf .23 Problém s učitelem ve škole Česká republika	50
Graf .24 Problém s učitelem ve škole Rakousko	50
Graf .25 Rodinná situace Česká republika	51
Graf .26 Rodinná situace Rakousko	51
Graf .27 Úprava klasifikace Česká republika	52
Graf .28 Úprava klasifikace Rakousko	52
Graf .29 Kvalita výuky jazyků Česká republika	53
Graf .30 Kvalita výuky jazyků Rakousko	53
Graf .31 Chtěl bys být učitelem Česká republika	54

Graf .32 Chtěl bys být učitelem Rakousko	54
Graf .33 Názor na povolání učitele Česká republika	55
Graf .34 Názor na povolání učitele Rakousko.....	56
Graf .35 Názor na kolektiv ve třídě Česká republika	57
Graf .36 Názor na kolektiv ve třídě Rakousko	57
Graf .37 Názor na ředitele školy Česká republika	58
Graf .38 Názor na ředitele školy Rakousko	58
Graf .39 Setkání s Burn-out efektem Česká republika.....	59
Graf .40 Setkání s Burn-out efektem Rakousko.....	59
Graf .41 Chuť žáků pracovat ve škole Česká republika	60
Graf .42 Chuť žáků pracovat ve škole Rakousko	60
Graf .43 Příprava žáků do školy Česká republika	61
Graf .44 Příprava žáků do školy Rakousko	61
Graf .45 Spokojenost se systémem vzdělávání ČR	62
Graf .46 Spokojenost se systémem vzdělávání Rakousko	62
Graf .47 Spokojenost s učebními materiály ČR	63
Graf .48 Spokojenost s učebními materiály Rakousko	63
Graf .49 Chování žáků Česká republika.....	64
Graf .50 Chování žáků Rakousko	64
Graf .51 Účinnost kázeňských trestů Česká republika	65
Graf .52 Účinnost kázeňských trestů Rakousko	65
Graf .53 Původ problémových žáků Česká republika	66
Graf .54 Původ problémových žáků Rakousko	66
Graf .55 Snaha rodičů problémových žáků Česká republika	67
Graf .56 Snaha rodičů problémových žáků Rakousko	67
Graf .57 Výše platu Česká republika	68
Graf .58 Výše platu Rakousko	68

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Deset základních myšlenek, na kterých je naše školství postavené

Příloha č. 2 Anonymní dotazník pro žáky ČR

Příloha č. 3 Anonymní dotazník pro učitele ČR

Příloha č. 4 Anonymní dotazník pro učitele AT

Příloha č. 5 Anonymní dotazník pro žáky AT

Příloha č. 1

Deset základních myšlenek, na kterých je naše školství postavené

Šestileté děti nastupují do škol jako duté prázdné nádoby, do kterých je třeba natlačit co nejvíce informací, aby se z nich stali „kompletní“ dospělí.

1. Každé dítě je stejné a děti se musí ve stejném věku naučit identické věci.
2. Děti se nerady učí. Musíme je k tomu nutit a pak testovat „naučené“.
3. Děti nevědí, co se mají učit.
4. Namísto záživného objevování „proč?“ stačí dětem pouze normalizované „protože!“.
5. Instinktivní hru a nezastavitelnou touhu zkoumat u dětí potlačujeme.
6. Život není hra, ale práce a povinnosti.
7. Aktivní pohyb je zbytečný, stačí sedět v lavici.
8. Děti se nejlépe učí, když jsou rozděleny do skupin podle věku.
9. Děti musí chodit do školy! (www.svobodauceni.cz)

Příloha č. 2

ANONYMNÍ DOTAZNÍK PRO ŽÁKY ČR

Dobrý den,

mé jméno je Roman Mišák. Jsem studentem 3. ročníku bakalářského studia na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Obracej se na Tebe a Tvé spolužáky s prosbou. Jako každý student i já musím vypracovat závěrečnou bakalářskou práci. Já jsem si vybral téma této práce, „Systém vzdělávání a hodnotová orientace žáků základních škol v republice Rakousko a v České republice“. Již v názvu práce můžeš vidět, že tyto dotazníky budou vyplňovat i tvoji vrstevníci v Rakousku.

Rád bych Tě proto poprosil o chvíli tvého času pro zodpovězení několika otázek dotazníku. Vše co napíšeš je anonymní, proto neudávej své jméno ani příjmení. Informace, které mi svěříš, budou sloužit pouze k tvorbě mé bakalářské práce, nikdo jiný je nebude mít k dispozici. Své odpovědi zakroužkuj!

1. Otázka

Jaký cizí jazyk se učíš? Pokud se učíš více cizích jazyků, zakroužkuj více možností, případně uveď jaký jiný jazyk!

- a) Anglický jazyk
- b) Německý jazyk
- c) Ruský jazyk
- d) Španělský jazyk
- e) Zatím žádný
- f) Jiný, jaký

2. Otázka

Uveď, který předmět je Tvůj nejoblíbenější a proč?

- a) Výtvarná výchova (proč)
.....
- b) Tělesná výchova (proč)
.....
- c) Matematika (proč)
.....
- d) Cizí jazyk (proč)
.....
- e) Český jazyk (proč)
.....

f) Jiný předmět (jaký a proč)

.....

3. Otázka

Uveď, který předmět je Tvůj nejméně oblíbený a proč?

a) Výtvarná výchova (proč)

.....

b) Tělesná výchova (proč)

.....

c) Matematika (proč)

.....

d) Cizí jazyk (proč)

.....

e) Český jazyk (proč)

.....

f) Jiný předmět (jaký a proč)

.....

4. Otázka

Myslíš si, že skladba předmětů, které máte ve škole je dobrá, nebo bys zvolil/a jinak, například více volitelných předmětů anebo rozvrh podle Tvého zaměření a zájmů.

.....
.....
.....

5. Otázka

Jsi spokojený/á s přístupem učitelů? Zatrhni křížkem a napiš proč.

ANO

NE

.....
.....
.....

6. Otázka

Jsi spokojený/á se znalostmi učitelů? Zatrhni křížkem a napiš proč.

ANO

NE

.....
.....
.....

7. Otázka

Líbí se ti ve vaší škole? Zatrhni křížkem a napiš proč.

ANO

NE

.....
.....
.....

8. Otázka

Kolik je vás žáků ve třídě?

- a) Dívek i chlapců je stejně
- b) Dívek je více než chlapců
- c) Chlapců je více než dívek

9. Otázka

Pokud bys mohl/a něco změnit ve škole či ve třídě, co by to bylo? Vyber prosím z následujících možností pro Tebe jednu nejvíce zajímavou.

- d) Nový třídní učitel
- e) Zrušení některého z předmětů
- f) Změna jiného učitele než je náš třídní učitel
- g) Nezměnil/a bych nic, jsem spokojen/a
- h) Něco jiného (co)

.....

10. Otázka

Byl/a jsi ve škole někdy šikanován/a?

- a) Ano, spolužáky
- b) Ano, učitelem
- c) Ano, jiným personálem školy
- d) Ne, nikdy nikým

11. Otázka

Byl/a jsi někdy kázeňsky potrestán/a ? Pokud ano a vícekrát, uveď kolikrát

- a) Ano
- b) Ano, ale pouze jednou
- c) Ano, byl jsem potrestán více jak jednou (kolikrát)
- d) Ne

12. Otázka

Měl jsi někdy závažnější problém s některým z učitelů?

- a) Ano
- b) Ano, kvůli klasifikaci
- c) Ano, kvůli kázní
- d) Ano, z jiného důvodu (jakého)
- e) Ne

13. Otázka

Uveď, z jaké rodiny pocházíš.

- a) Rodiče jsou rozvedeni, žiji s otcem
- b) Rodiče jsou rozvedeni, žiji s otcem a jeho partnerkou
- c) Rodiče jsou rozvedeni, žiji s matkou
- d) Rodiče jsou rozvedeni, žiji s matkou a jejím přítelem
- e) Žiji jen s babičkou a dědou
- f) Úplná rodina, žijeme pohromadě

14. Otázka

Pokud jsi měl/a někdy nerozhodnou známku, přidal ti učitel, abys dostal/a tu lepší na vysvědčení?

- a) Ano
- b) Ano, jednou
- c) Ano, vícekrát a to i ve více předmětech
- d) Ne

15. Otázka

Co si myslíš o výuce jazyků a učiteli, který tě je učí? Je dost kvalitní jak učitel, tak výuka?

Výuka

.....

Učitel

.....

Kvalita

.....

16. Otázka

Pokud se zamyslíš nad zaměstnáním učitele, chtěl/a bys být jednou také učitelem?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Zatím jsem o tom nepřemýšlel/a
- d) Nevím

17. Otázka

Napiš, co si myslíš o povolání učitele? Například, zda to má se žáky lehké/těžké apod.

.....

.....

.....

18. Otázka

Jaký je kolektiv vaší třídy?

- a) Jsme slušní jeden k druhému
- b) Nerozumíme si
- c) Často problémový
- d) Nevím, nepřemýšlel jsem o tom

19. Otázka

Myslíš si, že ředitel vaší školy má snahu zlepšovat prostředí ve škole? (nové učební pomůcky, výlety, stav jídelny, školní akce ...)

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

20. Otázka

Jaký je tvůj věk? _____ roků

21. Otázka

Jsem:

- a) Chlapec
- b) Dívka

22. Otázka

Uveď ročník, do kterého právě chodíš

Milí žáci a žákyně děkuji vám za pravdivé zodpovězení všech otázek tohoto dotazníku. Stali jste se nyní součástí mého výzkumu. Vaše odpovědi mi pomohou k dokončení mé Bakalářské práce, kterou zpracovávám.

ANONYMNÍ DOTAZNÍK PRO UČITELE ČR

Vážený pane učiteli, vážená paní učitelko,

jmenuji se Roman Mišák a jsem studentem 2. ročníku Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Jako téma mé bakalářské práce, jsem si zvolil „System vzdělávání a hodnotová orientace žáků základních škol v republice Rakousko a v České republice“. Obracím se na Vás prosbou o vyplnění dotazníku, který budou vyplňovat i Vaši kolegové v Rakousku. Tímto Vás chci poprosit o chvíli Vašeho času pro vyplnění tohoto dotazníku. Dotazník je zcela anonymní. Informace, které z dotazníku použiji, nebudou nikterak publikovány na veřejnosti, budou sloužit pouze k tvorbě mé bakalářské práce.

Vaše odpovědi prosím zakroužkujte!

1. Otázka: Ocitl/a jste se někdy v situaci, kdy se Váš kolega/gyně dostal do fáze Burn-out efektu?

- a) Ano
- b) Ano a to již vícekrát
- c) Ne

2. Otázka: Uveďte prosím, jak staré žáky vyučujete.

Pracuji se žáky od let do let

3. Otázka: Mají děti chuť s Vámi pracovat nebo je musíte do spolupráce nutit?

- a) Mají chuť pracovat
- b) Často je problém s dětmi pracovat, je třeba je velmi motivovat
- c) Děti nespolupracují, neprojevují žádný zájem
- d) Jiná situace (jaká)

.....

4. Otázka: Pokud nahlédnete na stránku přípravy žáků do vyučování, zhoršila se jejich domácí příprava na výuku za posledních několik let? Berte prosím v potaz i domácí úkoly.

- a) Ano zhoršila se
- b) Zhoršila se pouze u dětí z neúplných rodin
- c) Ne nezhoršila se, je stále stejná
- d) Příprava žáků se naopak zlepšila
- e) Příprava je individuální u každého dítěte

5. Otázka: Jaký je Váš názor na způsob a jistou formu, podle které musíte učit podle systému a způsobu vzdělávání v ČR?

.....
.....

6. Otázka: Pokud byste něco mohl/a změnit na způsobu přípravy vyučovacích hodin anebo zpracování učebnic pro výuku, jaké změny byste navrhl/a?

.....
.....
.....

7. Otázka: Pokud byste mohl/a porovnat chování žáků za posledních 10 let až do současnosti, zhoršilo se jejich chování a korektnost vůči učiteli?

- a) Ano, zhoršilo
- b) Chování žáků se razantně zhoršilo
- c) Ne, nezhoršilo se
- d) Žáci se chovají slušněji

8. Otázka: Musíte, ve srovnání s předchozími lety, častěji udělovat kázeňské tresty?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Udělování trestů je stále stejné

9. Otázka: Jaký je Váš názor na efekt kázeňských trestů, které udělujete? Mají po udělení trestu žáci snahu zlepšit své chování?

- a) Ano, výrazně
- b) Nepatrně ano
- c) Ne
- d) Chování se stále zhoršuje i po udělení trestu

10. Otázka: Pokud dochází ke kázeňským trestům, dochází k nim nejčastěji u dětí.

- a) Z rozvedených rodin
 - b) Děti cizí národnosti
 - c) Děti romské příslušnosti
 - d) Děti z úplné rodiny
 - e) U jiné skupiny dětí (jaké)
-

11. Otázka: Pokud dochází k trestům u problémových dětí, jak se k tomuto problému staví jejich rodiče? Mají snahu problémy řešit a je jejich přístup k řešení problémů aktivnější než v předešlých letech?

- a) Rodiče přistupují k těmto problémům zodpovědněji
- b) Z rozvedených rodin mají snahu oba rodiče tento problém řešit
- c) Z rozvedených rodin má snahu řešit situaci jen jeden rodič (je to individuální zda matka či otec)
- d) Rodiče snahu o vyřešení problémů nemají (a to i v úplných rodinách)

12. Otázka: Uveďte prosím váš věk roků

13. Otázka: Jste: a) Muž b) Žena

14. Otázka: Jaká je celková délka Vaší pedagogické praxe? Let

15. Otázka: Je pro Vás Váš plat vyhovující v poměru zodpovědnosti /psychického i fyzického úsilí?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Jiná odpověď (Váš názor)

Velmi Vám děkuji za zodpovězení otázek v tomto dotazníku. Vaše odpovědi mi pomohou k dokončení mé bakalářské práce, kterou nyní zpracovávám.

Příloha č. 4

ANONYMNÍ DOTAZNÍK PRO UČITELE AT

Sehr geehrte Lehrer/innen

Ich heiße Roman Mišák und studiere an der Pädagogischen Hochschule in Olmütz. Ich bin jetzt im vierten Semester und hätte eine Bitte. Wie alle Studenten an einer Hochschule muss auch ich eine Bachelorarbeit schreiben. Das Thema meiner Arbeit ist Education system and value orientation of primary school students in Austria and Czech republic. Schon am Namen der Arbeit können Sie erkennen, dass auch die Kollege/innen aus Tschechien denselben Fragebogen ausgefüllt haben. Deshalb möchte ich Sie für einen kleinen Augenblick bitten diesen Fragebogen auszufüllen. Alle Informationen bleiben anonym. Alle Informationen benutze ich nur für meine Bachelorarbeit.

Frage Nr. 1

Schreiben Sie bitte, wie alt Sie sind.

.....

Frage Nr. 2

Ihr Geschlecht ist?

- a) Mann
- b) Frau

Frage Nr. 3

Wie lange unterrichten Sie schon?

.....

Frage Nr. 4

Sind Sie zufrieden mit dem Lohn des Lehrers in dem Verhältnis zur Verantwortung / psychische Anstrengung?

- a) Ja
- b) Nein
- c) Andere Antwort (Ihre Meinung)

Frage Nr. 5

Haben Sie schon einmal erlebt, dass eine Kollege/eine Kollegin ins Burn-Out geraten ist.

- a) Ja mehrmals
- b) Nein

Frage Nr. 6

Führen Sie bitte an, wie alt die Kinder sind, die Sie unterrichten! Nur in der Grenze von/bis.

.....

Frage Nr. 7

Haben die Schüler Lust, in Ihrem Unterricht mitzuarbeiten oder müssen Sie die Schüler zur Mitarbeit zwingen?

- a) Die Schülern haben Lust mitzuarbeiten
- b) Die Mitarbeit der Schüler lässt öfter zu wünschen übrig
- c) Die Schülern zeigen keine Interesse

Frage Nr. 8

Wenn Sie die Lernbereitschaft der Kinder von heute mit den Kindern vor zehn Jahren vergleichen, sehen Sie da eine Verschlechterung? Denken Sie bitte auch an die Hausaufgaben!

- a) Ja, ich sehe eine Verschlechterung
- b) Nur bei Kindern, die aus unvollständigen Familien kommen
- c) Nein, die Lernbereitschaft ist dieselbe
- d) Die Lernbereitschaft der Kinder ist noch besser
- e) Die Lernbereitschaft der Kinder ist individuell

Frage Nr. 9

Wie sehr sind mit dem Schulsystem in Österreich zufrieden, welche Änderungen würden Sie sich wünschen?

.....
.....
.....

Frage Nr. 10

Wie sehr sind Sie mit den Lehrwerken und Büchern, mit denen Sie arbeiten, zufrieden?

.....
.....

Frage Nr. 11

Wenn Sie das Verhalten der Schüler heute mit dem vor 10 Jahren vergleichen, sehen Sie Unterschiede? Hat sich das Verhalten der Kinder den Lehrern gegenüber verschlechtert?

- a) Ja
- b) Das Verhalten der Schüler hat sich rasant verschlechtert
- c) Nein
- d) Das Verhalten die Schülern ist besser geworden

Frage Nr. 12

Wenn Sie die Klasse jetzt und in der Vergangenheit vergleichen, müssen Sie heute öfter Disziplinarstrafen erteilen?

- a) Ja
- b) Nein
- c) Es ist gleich geblieben

Frage Nr. 13

Wie ist Ihre Meinung zum Effekt der Strafen, die Sie erteilen. Denken Sie, dass die Kinder dadurch bestrebt sind, ihr Verhalten zu verbessern?

- a) Ja
- b) Ein wenig
- c) Nein
- d) Das Verhalten der Schüler ist noch schlimmer

Frage Nr. 14

Wenn Sie Disziplinstrafen erteilen, ist das gehäuft bei Schülern

- a) aus Scheidungsfamilien
- b) Kinder aus Fremdnationalitäten
- c) Kinder aus kompletter Familie

Frage Nr. 15

Können Sie mit der Unterstützung von Eltern rechnen, wenn es Lernschwierigkeiten oder disziplinäre Probleme gibt?

- a) Die Eltern zeigen sich bei diesen Problemen verantwortlich
- b) Bei geschiedenen Familien lösen diese Probleme beide Eltern
- c) Bei geschiedenen Familien löst die Probleme die Mutter oder der Vater
- d) Es gibt keine Unterstützung durch die Eltern

Vielen Dank für das Beantworten des Fragebogens, an dem Sie teilgenommen haben. Mit dem Beantworten des Fragebogens waren Sie eine sehr große Hilfe für das Verfassen meiner Bachelorarbeit.

ANONYMNÍ DOTAZNÍK PRO ŽÁKY AT

Ich heiße Roman Mišák und studiere an der Pädagogischen Hochschule in Olmütz. Ich bin jetzt im vierten Semester und hätte eine Bitte. Wie alle Studenten an einer Hochschule muss auch ich eine Bachelorarbeit schreiben. Das Thema meiner Arbeit ist Education system and value orientation of primary school students in Austria and Czech republic. Schon aus Namen der Arbeit kannst du sehen, dass auch die Schülerinnen und Schüler aus Tschechien denselben Fragebogen ausgefüllt haben.

Deshalb möchte ich dich für einen kleinen Augenblick bitten diesen Fragebogen auszufüllen. Alle Informationen bleiben anonym. Deshalb schreibt bitte nicht deinen Namen auf das Blatt. Alle Informationen benutze ich nur für meine Bachelorarbeit.

Frage Nr. 1

Wie alt bist du?

.....

Frage Nr. 2

Dein Geschlecht ist?

- a) Junge
- b) Mädchen

Frage Nr. 3

Schreib bitte, welche Klasse und Stufe du besuchst.

.....

Frage Nr. 4

Lernst du in der Schule eine Fremdsprache? Welche? Wenn du mehrere Fremdsprachen lernst, dann kreuze, mehrere Möglichkeiten an

- a) Englisch
- b) Russisch
- c) Spanisch
- d) Französisch
- e) Fremdsprach
- f) Anders Sprache

Frage Nr. 5

Welches Fach aus diesen fünf Möglichkeiten ist dein beliebtestes? Und warum?

- a) Bildliche Erziehung
- b) Sport
- c) Mathematik
- d) Fremdsprache
- e) Muttersprache
- f) Anderes Fach

Frage Nr. 6

Welches Fach aus diesen fünf Möglichkeiten spricht dich weniger an? Und warum?

- a) Bildnerische Erziehung
- b) Sport
- c) Mathematik
- d) Fremdsprache
- e) Muttersprache
- f) Anderes Fach

Frage Nr. 7

Denkst du, dass dir Fächerangebot passt oder ist deine Meinung unterschiedlich? Möchtest du zB. weitere Wahlfächer oder einen anderen Stundenplan haben?

.....
.....

Frage Nr. 8

Bist du zufrieden mit dem Verhalten der Lehrer/Innen? Kreuze bitte an und schreib warum!

JA

NEIN

Frage Nr. 9

Bist du zufrieden mit den Kenntnissen der Lehrer/Innen? Kreuze an und schreib warum!

JA

NEIN

.....
.....
.....

Frage Nr. 10

Gefällt es dir in der Schule? Kreuze an und schreib warum.

JA

NEIN

.....
.....
.....

Frage Nr. 11

Wie viel Schüler sind bei dir in der Klasse? Gibt es in der Klasse mehr Jungen oder Mädchen?

.....

Frage Nr. 12

Wenn du etwas ändern könntest, was würdest du an deiner Schule ändern?

- a) Den Klassenvorstand
- b) Ein Fach abschaffen
- c) Eine/n Lehrer/In austauschen
- d) Ich bin mit allem zufrieden

Frage Nr. 13

Wurdest du manchmal in der Schule schikaniert?

- a) Ja von meinen Mitschülern
- b) Ja von einem Lehrer
- c) Ja von dem Personal in der Schule (Putzfrau, Schulmeister)
- d) Nein niemals

Frage Nr. 14

Hast du manchmal eine Strafe bekommen? Wenn ja, wie oft? Schreib wie oft:

- a) Ja
- b) Ja wegen einer schlechten Note
- c) Ja, wegen meinem Verhalten

- d) Nein

Frage Nr. 15

Hattest du schon einmal ein wichtiges Problem mit irgendeinem Lehrer?

- a) Ja
- b) Ja, wegen Klassifikation
- c) Ja, wegen Disziplin
- d) Nein

Frage Nr. 16

Aus welcher Familie kommst du? Kreuz bitte an.

- a) Aus einer Scheidungsfamilie, ich wohne mit meinem Vater
- b) Aus einer Scheidungsfamilie, ich wohne mit meiner Mutter
- c) Ich wohne bei meinen Großeltern
- d) Ich wohne bei meinen Eltern.

Frage Nr. 17

Bist du manchmal in einem Fach am Ende zwischen zwei Noten gestanden? Hat dir dann die/der Lehrer/In in diesem Fach die bessere Note gegeben?

- a) Ja
- b) Ja einmal
- c) Ja mehrmals und in mehreren Fächern
- d) Nein

Frage Nr. 18

Wie ist deine Meinung zu dem Fremdsprachenunterricht und zum Lehrer in diesem Fach? Ist die Qualität des Unterrichts und des Lehrers genügend?

.....
.....

Frage Nr. 19

Wenn du den Beruf des/der Lehrer/In siehst, möchtest Du vielleicht in Zukunft auch als Lehrer/In arbeiten?

- a) Ja
- b) Nein

- c) Ich habe über diese Variante noch nicht nachgedacht
- d) Ich weiß nicht

Frage Nr. 20

Wie ist deine Meinung zum Beruf des Lehrers? Zum Beispiel ist es für ihn schwierig oder leicht mit Schülern zu arbeiten?

.....

Frage Nr. 21

Wie ist die Gruppe in deiner Klasse?

- a) Wir sind immer nett miteinander.
- b) Wir verstehen uns nicht
- c) Wir haben sehr oft Probleme
- d) Ich weiß es nicht

Frage Nr. 22

Hast Du den Eindruck, dass die/der Direktor/In Deiner Schule etwas verbessern sollte? (neue Bücher, Ausflüge, Schulkantine)

- a) Ja
- b) Nein
- c) Ich weiß nicht

Liebe Schülerinnen und Schüler, vielen Dank für das Beantworten des Fragebogens, an dem ihr alle teilgenommen habt. Mit dem Beantworten des Fragebogens wart ihr eine sehr große Hilfe für das Verfassen meiner Bachelorarbeit.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Roman Mišák
Ústav:	Katedra antropologie a zdravotní vědy
Vedoucí práce:	PaedDr. et Mgr. Marie Chrásková Ph.D.
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Systém vzdělávání a hodnotová orientace žáků základních škol v republice Rakousko a České republice
Název v angličtině:	Education system and value orientation of primary school students in Austria and Czech republic
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá porovnáním školských systémů v republice Rakousko a České republice. Teoretická část popisuje historii obou systémů, a také jejich současnou podobu, charakterizuje období školního věku. Praktická část předkládá výsledky výzkumného šetření u žáků a jejich učitelů v obou zemích.
Klíčová slova:	vzdělávání, žáci, učitelé školský systém, šikana, kázeň, příprava na vyučování
Anotace v angličtině:	Bachelor thesis deals with the comparison of education systems in the Republic of Austria and the Czech Republic. The theoretical part describes the history of both systems, as well as their present appearance, characterizes the school age. The practical part presents the results of research by students and their teachers in both countries.
Klíčová slova v angličtině:	education, students, teachers, school system, bullying, discipline, preparation for teaching
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 Deset základních myšlenek, na kterých je naše školství postavené Příloha č. 2 Anonymní dotazník pro žáky ČR Příloha č. 3 Anonymní dotazník pro učitele ČR Příloha č. 4 Anonymní dotazník pro učitele AT Příloha č. 5 Anonymní dotazník pro žáky AT
Rozsah práce:	80 stran
Jazyk práce:	český jazyk